

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitárních věd

Diplomová práce

**Hospodářský a sociální rozvoj města Jihlavy
v lokálních politických programech**

Tomáš Javůrek

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Tomáš Javůrek

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Hospodářský a sociální rozvoj města Jihlavy v lokálních politických programech

Název anglicky

Economic and Social Development of Jihlava in Local Political Programmes

---

Cíle práce

Diplomová práce se zaměří na faktory, jež ovlivňují hospodářský a sociální rozvoj vybraného města. Práce by měla ukázat, jak se problematika místního rozvoje promítá do komunální politiky. Cílem diplomové práce je identifikovat hlavní politické aktéry a jejich rozvojové vize, jež se v daném komunálním prostoru střetávají. V rámci zvoleného tématu se autor soustředí i na vliv občanské participace na místní rozvoj a na vývoj voličské podpory jednotlivých politických subjektů a jejich koncepcí.

Metodika

Diplomová práce bude mít charakter případové studie a využije hlavní teoretické koncepce vztahující se k regionálnímu rozvoji, lokální demokracii, participaci občanů na veřejném životě, k stranickým systémům a volebnímu chování občanů. Metodicky bude práce založena datech ČSÚ a na studiu dokumentů samosprávných orgánů i lokálních politických aktérů.

Doporučený rozsah práce

60 – 70 stran

Klíčová slova

Regionální rozvoj, komunální politika, volební strany, politické programy, Jihlava

---

Doporučené zdroje informací

- BALÍK, S. *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností : koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994-2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. ISBN 978-80-7325-144-4.
- BEKKERS, V J J M. *Governance and the democratic deficit : assessing the democratic legitimacy of governance practices*. Aldershot, England ; Burlington, VT: Ashgate Pub. Ltd., 2007. ISBN 0754649830.
- ČMEJREK, J. – BUBENÍČEK, V. – ČOPÍK, J. *Demokracie v lokálním politickém prostoru : specifika politického života v obcích ČR*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.
- CHYTILEK, R. *Volební systémy*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-548-6.
- KLÍMA, M. *Od totality k defektní demokracii : privatizace a kolonizace politických stran netransparentním byznysem*. Praha: Slon, 2015. ISBN 978-80-7419-139-8.
- NOVÁK, M. – BROKL, L. *Úvod do studia politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 978-80-7419-052-0.
- VODIČKA, K. – CABADA, L. *Politický systém České republiky : historie a současnost*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-337-6.
-

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Jaroslav Čmejrek, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 13. 2. 2019

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20. 2. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 11. 11. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Hospodářský a sociální rozvoj města Jihlavy v lokálních politických programech" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.11.2020

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval doc. PhDr. Jaroslavu Čmejkovi, CSc. za odborné rady, trpělivost a cenné připomínky, které mi poskytl při zpracování této práce.

Hospodářský a sociální rozvoj města Jihlavy v lokálních politických programech

Abstrakt

Diplomová práce s názvem Hospodářský a sociální rozvoj města Jihlavy v lokálních politických programech se zabývá hospodářským a sociálním rozvojem v rámci komunální politiky města Jihlavy ve volebních programech lokálních politických subjektů. Cílem práce je identifikovat hlavní politické aktéry a jejich rozvojové vize, jež se v daném komunálním prostoru střetávají. Práce je rozložena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část diplomové práce se zabývá hospodářským a sociálním rozvojem na municipální úrovni, specifiky lokálního politického procesu, ve kterém jsou popsány volby, volební chování a komunální politika. Teoretická část se zabývá i lokálními politickými subjekty a jejich programy, součástí čehož jsou popsány teoretické podklady pro lokální politické subjekty, politické strany, nezávislé kandidáty, volební programy a také volební témata. Podklady teoretické části jsou čerpány především z odborné literatury. Praktická část se zaměřuje na charakteristiku hospodářské a sociální situace města Jihlavy, dále na charakteristiku politických subjektů působících v Jihlavě a jejich volebních programů v posledních komunálních volbách. Dále se praktická část zaměřuje na rozvojovou agendu ve volebních programech a na komunální volby v roce 2018. Zpracování praktické části proběhlo především na základě programů lokálních politických subjektů a také regionálního tisku. Na základě studia volebních programů jsou určeny nejaktuálnější rozvojové vize jednotlivých politických aktérů, které se v Jihlavě střetávají. Programy volebních stran se často shodují na projektech ve městě, které jsou aktuální už delší dobu a přitahují tak pozornost politických subjektů i občanů města. Mezi tyto projekty patří například revitalizace centra města, výstavba dopravního terminálu, rozvoj zoologické zahrady nebo vyřešení soudního sporu ohledně vodovodů a kanalizací.

Klíčová slova: regionální rozvoj, komunální politika, volební strany, politické programy, Jihlava

Economic and social development of Jihlava in local political programmes

Abstract

The diploma thesis entitled Economic and Social Development of Jihlava in Local Political Programs deals with economic and social development within the municipal policy of the city of Jihlava in the election programs of local political entities. The aim of the thesis is to identify the main political actors and their development visions, which meet in the communal space. The thesis is divided into theoretical and practical part. The theoretical part of the thesis deals with economic and social development at the municipal level, the specifics of the local political process, which describes the elections, electoral behaviour and municipal policy. The theoretical part also deals with local political entities and their programs, which describes the theoretical background for local political entities, political parties, independent candidates, election programs and elections topics. The materials of the theoretical part are drawn mainly from the literature. The practical part focuses on the characteristics of the economic and social situation of the city of Jihlava, as well as on the characteristics of political entities operating in Jihlava and their election programs in the last municipal elections. Furthermore, the practical part focuses on the development agenda in election programs and municipal elections in 2018. The elaboration of the practical part took place mainly on the basis of programs of local political entities and the regional press. Based on the study of election programs, the most current development visions of individual political actors that meet in Jihlava are determined. The programs of electoral parties often coincide with project in the city, which are currently already functional and thus attract the attention of political entities and citizens of the city. These projects for example include the revitalization of the city center, the construction of a transport terminal, the development of a zoo or the resolution of a lawsuit concerning water supply and sewerage.

Keywords: regional development, municipal policy, electoral parties, political programs, Jihlava

Obsah

2	Cíl a metodika práce.....	14
3	Teoretická východiska	16
3.1	Hospodářský a sociální rozvoj na municipální úrovni	16
3.2	Specifika lokálního politického procesu.....	21
3.2.1	Komunální volby	23
3.2.2	Volební chování.....	31
3.2.3	Roviny zkoumání volebního chování	33
3.2.4	Občanská a politická participace	34
3.2.5	Teorie ekonomického hlasování.....	35
3.3	Lokální politické subjekty a jejich programy.....	37
3.3.1	Volební programy.....	42
3.3.2	Volební témata očima voličů.....	44
4	Charakteristika města Jihlavy	47
4.1	Obyvatelstvo	47
4.2	Ekonomická základna a zaměstnanost.....	50
4.3	Domovní a bytový fond	51
4.4	Životní prostředí	52
4.5	Dopravní infrastruktura.....	53
4.6	Občanská infrastruktura	54
4.7	Technická infrastruktura	56
5	Politické subjekty ve městě.....	57
5.1	ANO 2011	59
5.2	Česká strana sociálně demokratická	61
5.3	Fórum Jihlava	62
5.4	Komunistická strana Čech a Moravy.....	64
5.5	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová	66
5.6	Občanská demokratická strana	68
5.7	Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura.....	71
5.8	Žijeme Jihlavou!	72
5.9	Zelení a Piráti Jihlava	73
5.10	TOP 09	74
6	Rozvojová agenda ve volebních programech.....	74
7	Komunální volby v roce 2018 a zformování exekutivní koalice.....	86
8	Závěr	91
6	Seznam použitých zdrojů	96

6.1	Knižní publikace.....	96
6.2	Internetové zdroje	100

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1	Volební účast v komunálních volbách	25
Tabulka 2	Průměrná volební účast v jednotlivých volbách.....	25
Tabulka 3	Podíly mandátů stran v ČR v závislosti na velikosti obce	28
Tabulka 4	Volební potenciál a výsledky vybraných volebních stran podle velikosti obcí	29
Tabulka 5	Získaný počet mandátů v komunálních volbách v Jihlavě v letech 2002-2018.....	58
Tabulka 6	Volební témata vybraných stran v komunálních volbách v Jihlavě 2018.....	75
Tabulka 7	Četnost témat ve volebních programech v Jihlavě 2018.....	78
Tabulka 8	Aktuální témata Jihlavy v programech politických subjektů	81
Tabulka 9	Nejlépe a nejhůře hodnocené investiční akce 2019	84
Tabulka 10	Nejlépe a nejhůře hodnocené investiční akce 2017	84
Tabulka 11	Nespokojenost s kvalitou veřejného prostoru 2019.....	85
Tabulka 12	Výsledky voleb v Jihlavě 2018.....	87
Tabulka 13	Složení koalic v radě města Jihlavy	90
Graf 1	Volební potenciál a výsledky vybraných volebních stran	30
Graf 2	Volební potenciál a výsledky vybraných volebních stran	30
Graf 3	Volební potenciál a výsledky vybraných volebních stran	31
Graf 4	Počet kandidátů podle typu volební strany v komunálních volbách v letech 1994–2018	40
Graf 5	Podíl kandidátů bez politické příslušnosti podle velikosti obce (podle počtu zapsaných voličů) v komunálních volbách.....	40
Graf 6	Vývoj počtu obyvatel v Jihlavě 1971-2018	48
Graf 7	Věkové rozložení obyvatel Jihlavy v roce 2011	49
Graf 8	Nejvyšší dosažené vzdělání obyvatel Jihlavy ve věku 15+	50
Graf 9	Grafické zpracování četností volebních témat v Jihlavě 2018.....	78

Seznam použitých zkratk

ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
SVAK	Svaz vodovodů a kanalizací Jihlavsko
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ODS	Občanská demokratická strana
ANO 2011	České politické hnutí Andreje Babiše navazující na občanské sdružení Akce nespokojených občanů
KDU-ČSL	Česká křesťansko-demokratická politická strana
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
SPO	Strana Práv Občanů ZEMANOVCI
TOP 09	Česká liberálně konzervativní středopravicová strana
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
OF	Občanské fórum
STAN	Starostové a nezávislí
SPD	Svoboda a přímá demokracie
SZ	Strana zelených
NK	Nezávislí kandidáti
SNK	Sdružení nezávislých kandidátů
EU	Evropská unie
MHD	Městská hromadná doprava
P+R	Park & Ride parkoviště
D1	Označení nejstarší a nejdelší dálnice na území ČR
SVOBODNÍ	Politická strana založená Petrem Machem
PIRÁTI	Česká pirátská strana
FÓRUM	Fórum Jihlava, sdružení nezávislých kandidátů
SMJ	Služby města Jihlavy

1 Úvod

Dle politiky Evropské unie jsou města nejen příčinou řady dnešních ekonomických, environmentálních a sociálních problémů, ale jsou i centry, v nichž probíhá řešení těchto výzev. V městských oblastech v Evropě žijí více než dvě třetiny obyvatel EU, tyto oblasti vykazují přibližně 80 % spotřeby energie a generují až 85 % evropského HDP. Jsou motorem evropského hospodářství a živnou půdou pro tvořivost a inovace v celé Unii. Zároveň jsou však i oblastmi, kde se nejzávažněji projevují přetrvávající problémy, jako je nezaměstnanost, sociální vyloučení či chudoba. Význam městské politiky přesahuje hranice jednotlivých municipalit a rozvoj měst je jedním z klíčových témat regionální politiky EU.

Rozvoj obce je podmíněn koncepčním a promyšleným přístupem k socioekonomickým procesům, jež v obci probíhají. Hlavní prvky důležité pro možnosti rozvoje obce jsou její ekonomické dispozice, mezi které patří rozpočtové možnosti a majetková základna, dále lidské zdroje, jako například představitelé a pracovníci obce, občané a také podnikatelé, kteří realizují rozvojové aktivity, a v neposlední řadě také vize rozvoje. Podmínky rozvoje jsou ovlivňovány polohou a dostupností obce v komunikačních systémech, přírodním prostředím a územně-technickou vybaveností.

Charakter sídelní struktury České republiky je tradičně výrazně odlišný od většiny zemí Evropské Unie. Z historického hlediska lze sídelní strukturu České republiky charakterizovat velkou rozdrobeností sídel, kterou k 1.1.2016 tvořilo celkem 6 258 obcí a újezdů.

Ve zkoumaném městě Jihlava žije 51 000 obyvatel a dá se říci, že patří mezi větší města v České republice. Tomu odpovídá složení místních politických subjektů. Po mnoho let měly ve městě silnou pozici klasické celonárodní strany s dlouhou tradicí. Společně s nimi působí i nezávislí kandidáti a jejich sdružení. V Jihlavě se především poslední dvě volební období začala prosazovat sdružení nezávislých kandidátů, která si získala značnou oblibu a odsunula tradiční politické subjekty stranou. Nezávislí kandidáti mají největší sílu v nejmenších obcích, kde dosahují své popularity především díky úzkému sociálnímu prostoru v obci. Tito kandidáti jsou občanům blíže než politické subjekty fungující na celonárodní úrovni. Za několik posledních volebních období se snížil počet kandidátů kandidujících jako součást politických stran a hnutí. Naopak počet kandidujících v rámci sdružení nezávislých kandidátů se v posledních 20 letech zvýšil více než čtyřnásobně. To dokazuje oblíbenost právě těchto kandidátů a do budoucna budou v rámci lokální politiky stále důležitější. Čím dál

větší role nezávislých kandidátů v komunální politice je velmi aktuální téma a občané by se měli s těmito subjekty více seznámit.

Komunální volby jsou spojené s tématem rozvoje obce. Toto téma se dotýká každého z nás a k obecnímu rozvoji může přispět každý občan. Právě v komunálních otázkách mohou občané rozhodovat o tom, jak bude vypadat život v obci následující roky a jaké projekty se v dané obci uskuteční. Každá obec v České republice má témata týkající se rozvoje obce, která jsou mezi občany aktuální mnoho let a dokáží přitáhnout značnou pozornost v případě, že politický subjekt slíbí jejich vyřešení. Každá strana má na tato témata jiný pohled a přikládá jim jinou prioritu.

Volební kampaně a volební programatika politických stran byly v českém prostředí po dlouhou dobu poměrně opomíjené téma. Ačkoliv se v českém prostředí objevují práce, které se touto problematikou zabývají, tak stále volební programatika hraje spíše okrajovou roli. Politické programy jsou důležitým komunikačním prostředkem mezi politickým subjektem a občany. Z programů mohou voliči vyčíst ideologický záměr a stranické priority. Programy jsou jedním z nejdůležitějších zdrojů, ze kterého se mohou občané dozvědět, co který politický subjekt nabízí. Volební strany skrze volební programy nabízí možnosti, jakými lze dosáhnout určitých témat, které jsou ve městě aktuální a přitahují pozornost jak politických subjektů, tak i potenciálních voličů. Volební program funguje jako slib politického subjektu pro dané období. Cíl každé politické strany je oslovit voliče a získat tak jeho hlas. Nejčastěji subjekty propagují témata jako jsou nezaměstnanost, hospodářství či průmysl, tedy témata, se kterými se volič setkává každý den, a proto na něj mohou nejvíce zapůsobit.

Diplomová práce se zaměřuje na to, do jaké míry a jak se rozvojová problematika odráží ve volebních programech komunálních politických subjektů v Jihlavě. Teoretická část seznamuje čtenáře s teoretickými východisky ohledně rozvoje obce, specifík lokální politiky a volebních programů lokálních politických stran. Vlastní část práce nejdříve vyhodnocuje ekonomickou a sociální stránku města. Tím se snaží vytvořit ucelený přehled o sociální a ekonomické situaci města, zdůraznit silné a slabé stránky města a identifikovat aktuální projekty, které se momentálně v obci odehrávají rámci rozvoje města. Vlastní práce dále identifikuje hlavní politické aktéry ve vybraném městě a jejich rozvojové vize, jež se v jihlavském komunálním prostoru střetávají. Tím ukazuje, jak se problematika místního rozvoje promítá do komunální politiky. Na základě komparace jednotlivých volebních programů se práce snaží ukázat, které politické subjekty se v roce 2018 staly hlavními politickými silami ve městě a s jakými rozvojovými vizemi šly do voleb. Součástí vlastní

práce je i zhodnocení výsledků komunálních voleb z roku 2018 a následného utváření exekutivní koalice.

2 Cíl a metodika práce

Diplomová práce se zaměřuje na faktory, jež ovlivňují hospodářský a sociální rozvoj vybraného města. Práce ukazuje, jak se problematika místního rozvoje promítá do komunální politiky. Cílem diplomové práce je identifikovat hlavní politické aktéry a jejich rozvojové vize, jež se v daném komunálním prostoru střetávají. V rámci zvoleného tématu se práce zaměřuje i na vliv občanské participace na místní rozvoj a na vývoj voličské podpory jednotlivých politických subjektů a jejich koncepcí.

Diplomová práce má charakter případové studie. Teoretickou část tvoří literární rešerše, která je založena především na studiu odborné literatury, právních předpisů a dokumentů týkající se komunální politiky a místního rozvoje. Teoretická část tvoří důležitý základ pro vlastní práci a soustředí se především na rozvoj obce, specifika lokálního politického procesu a také na lokální politické subjekty a jejich volební programy.

Praktická část vychází z teoretické části a opírá se o východiska získaná z literární rešerše. Praktická část je rozdělena do čtyř dílčích částí a data získaná pro zpracování této části jsou založena především na datech ČSÚ, volebních programech a regionálním tisku. První kapitola praktické části se věnuje charakteristice města Jihlavy. Tato kapitola má za úkol stručně nastínit základní charakteristiku obce a dále se zaměřit na hlavní socioekonomické faktory. Pozornost je tak věnována především obyvatelstvu, ekonomické základně a nezaměstnanosti, domovnímu a bytovému fondu, životnímu prostředí a také dopravní, občanské a technologické infrastruktuře. Tato kapitola je důležitá, jelikož právě na jednotlivých socioekonomických faktorech jsou stavěny další části vlastní práce. Druhá kapitola praktické části se věnuje konkrétním politickým stranám a hnutím, které v posledních letech v Jihlavě v komunálních volbách překročily alespoň pětiprocentní hranici, a tedy získaly mandát v zastupitelstvu. Jedná se o volební období z roku 2014 a 2018, ve kterých získalo alespoň jeden mandát 9 politických stran a hnutí. Jedná se jak o strany, které mají v Jihlavě dlouholetou tradici a mnoho let se podílely na vedení města, či o strany, které se do vedení dostávají poslední roky, tak i sdružení nezávislých kandidátů, které mají v české komunální politice stále důležitější roli. U každého politického subjektu je představena jeho stručná historie v rámci působení jak na celonárodní úrovni, tak i přímo v Jihlavě. Dále jsou zmíněné volební výsledky, kterých strany v Jihlavě dosáhly v posledních letech. Co se týče volebních programů, na které se zaměřuje tato práce, největší pozornost je věnována poslednímu volebnímu období z roku 2018, které nejlépe reflektuje jak politickou, tak i socioekonomickou situaci ve městě. Volební programy z roku 2014 jsou také zmíněné, ale

už ne v tak velké míře. Třetí kapitola vlastní práce se zabývá rozvojovou agendou ve volebních programech. V této kapitole jsou rozebrány rozvojové vize jednotlivých politických subjektů a nejčastěji frekventovaná témata volebních programů za rok 2018. Dále jsou v této kapitole představeny aktuální témata, která mají v Jihlavě aktuálně největší pozornost zkoumaných politických subjektů a tato témata jsou následně odůvodněna. Součástí této kapitoly jsou také představeny výsledky dotazníkového šetření pořádaného městem Jihlavou, které zjišťuje názor obyvatel obce na veřejný prostor a uskutečněné investiční akce. Závěrečná kapitola praktické části představuje výsledky komunálních voleb z roku 2018 a zformování exekutivní koalice. Součástí toho je prostor věnován i koalicím z minulých volebních období a vztahům mezi jednotlivými politickými subjekty.

3 Teoretická východiska

3.1 Hospodářský a sociální rozvoj na municipální úrovni

Rozvoj obce jako dlouhodobý proces vyváženého a udržitelného zlepšování situace sídla a jeho okolí je podmíněn koncepčním a promyšleným přístupem k socioekonomickým jevům, jež v obci probíhají. Hlavní prvky důležité pro možnosti rozvoje obce jsou její ekonomické dispozice, mezi které patří rozpočtové možnosti a majetková základna, dále lidské zdroje, jako například představitelé a pracovníci obce, občané a také podnikatelé, kteří realizují rozvojové aktivity, a v neposlední řadě také vize rozvoje. Podmínky rozvoje ovlivňuje poloha a dostupnost obce v komunikačních systémech, přírodní prostředí a územně-technická vybavenost (Holeček et al., 2009).

V České republice funguje tzv. spojený model veřejné správy, což označuje nastavení obecního zřízení, v němž obce a kraje vykonávají vedle samostatných působností také státní správu v přenesené působnosti. Samostatná působnost označuje působnost samosprávnou, podle které je obec samostatně spravována zastupitelstvem. Tato samospráva je bez zásahu státu kromě případů, ve kterých to vyžaduje ochrana zákona. Důležitou součástí samostatné působnosti obce jako samosprávné veřejnoprávní korporace patří i právo mít majetek a hospodařit s ním. Tím se však stát distancuje od ručení ohledně hospodaření a závazků obcí. Přenesená působnost označuje nepřímou místní státní správu. V tomto případě obec vystupuje při výkonu přenesené působnosti obdobně jako čistě výkonné orgány státu a její činnost má podzákonný, výkonný a nařizovací charakter. Obec tak pomáhá státu ve vykonávání jeho působnosti a pravomoci, přičemž se je povinna se řídit právními předpisy, usneseními vlády a směrnicemi ústředních správních úřadů. Obecní samospráva nabízí vedle zákonných omezení mnoho možností, jak postupovat v řešení rozvoje obce. Obec může podnikat, investovat, volit služby nad rámec běžného standardu, které bude pro své občany zajišťovat apod (Holeček et al., 2009).

Pro úspěšný rozvoj obce je důležitá přítomnost podnikatelských subjektů v obci. Tyto subjekty vytvářejí pracovní místa pro obyvatele a ve spolupráci s obcí se často podílejí na údržbě prostředí a krajiny. Pro místní rozvoj jsou také důležití obyvatelé obce, zejména starousedlíci, jejichž vazba na dané území vychází z dlouhodobého působení jejich předků v dané obci. Vedle těchto historických kořenů je tato část obyvatel k obci vázána vlastnictvím nemovitostí v obci. Pro to, aby obec nalákala nové obyvatele, je zejména potřeba zajistit vhodné podmínky pro bydlení a pracovní příležitost. Obyvatelstvo představuje jeden

z nejvýznamnějších faktorů rozvoje obce a s tím spojené demografické údaje jsou základem pro další plánování. Obyvatelstvo je napojeno na ekonomiku obce především přes zaměstnanost, která se dále rozvětňuje na míru nezaměstnanosti, počet volných pracovních míst, počet nových absolventů, výše mzdy a další. Vzhledem k obyvatelům je důležitý pojem technická a občanská infrastruktura. Pojem technická infrastruktura v sobě obsahuje dopravu, telekomunikaci, doručovatelské služby, rozvody, vodu, odpady, elektřinu a zemní plyn. Občanská infrastruktura pak představuje bytovou politiku, školství zdravotní a sociální péči, kulturu, sport, ubytovací a stravovací služby, obchody a služby. Právě například bytová politika je jednou z hlavních oblastí rozvoje obce. Obce tuto oblast podporují revitalizací existujících staveb a výstavbou nových projektů, které se také mohou zaměřovat na domy pro starší obyvatele a pro sociálně slabé (Nejedlá, 2011).

Obec je tvořena souborem prvků, které působí na jeho území a prostředí obce se dá chápat jako systém, který se skládá z více subsystémů, jež se můžou navzájem prolínat. Janečková a Vašítková rozlišují vnější a vnitřní prostředí. Do vnějšího prostředí zahrnuly demografické, ekonomické, politicko-právní, přírodní a technologické prostředí. Demografické prostředí označuje velikost populace v obci a jeho sociální, příjmovou, kvalifikační, věkovou a vzdělanostní strukturu nebo také ekonomickou aktivitu obyvatel. Pro správný rozvoj obce je podle nich důležité pochopení demografického prostředí v obci, tedy pokles a vzestup počtu obyvatel, jeho příčiny, vývoj věkové a vzdělanostní struktury obyvatel a jejich ekonomické aktivity. Nepříznivé prostředí v obci může způsobit odliv obyvatel. Ekonomické prostředí v obci je tvořeno jak hospodářskou situací státu, tak i hospodářskou situací regionu a obec toto prostředí vytváří jako rámec pro podnikatelské aktivity a určuje kupní sílu, nákupní chování a sociální složení obyvatel. Obec se dále může aktivně podílet na formování právního prostředí a tím tak vytvářet vhodnější prostředí především pro malé a střední podniky. Podniky jsou pak jedním z hlavních faktorů na utváření socio-ekonomického prostředí v obci. Podstata místního ekonomického rozvoje je především založena na formování fyzických, lidských, sociálních a institucionálních zdrojů. Ekonomický rozvoj v obci se dále podílí na zlepšování ekonomické budoucnosti a kvality života občanů na místní úrovni. Pro podporu místní ekonomiky je potřeba podpůrná infrastruktura, jako je doprava, telekomunikace, rozvodné služby, sociální a obecní zařízení a další. Tyto faktory ovlivňují podnikatele při výběru místa pro své podnikání. Další důležitou součástí místního rozvoje je nakládání s pozemky a nemovitostmi, jelikož téměř každá obec má vlastní nemovitý majetek, který pronajímá, a právě pronájem majetku je nejpoužívanější

způsob správy majetku. Stavební pozemky a nemovitosti jsou důležité pro nalákání nových podnikatelských aktivit do obce. V rámci životního prostředí se obce soustředí na rozvíjení kanalizace, odpadů, rozvoje zeleně a snižování znečištění (Nejedlá, 2011).

Podle Holečka jsou ekonomické dispozice jedním z nejdůležitějších předpokladů pro rozvoj obce, zda si obec může určitý rozvojový krok dovolit a jaké k tomu má hmotné prostředky. Největší finanční zdroj putující do obce jsou daňové příjmy. Vedle nich jsou v obci k dispozici příjmy z podnikání či poskytování služeb za úhradu. Promyšlené hospodaření s majetkem dává obci možnost pro získání významného zdroje příjmu. Právě majetek obce je základním předpokladem pro výkon samosprávy a významným znakem nezávislosti obce. Majetek je důležitý vzhledem k poskytování veřejných služeb a může navíc sloužit jako prostředek ke zvýšení příjmů pronájemem či prodejem (Holeček et al., 2009).

Položka lidských zdrojů a spolupráce zastřešuje realizátory obecního rozvoje, tedy lidi, kteří ho vymyslí, shromáždí na něj prostředky, budou řídit jeho realizaci, a nakonec taky rozvoj vyhodnotí. Pro realizaci rozvojových plánů obce je důležitá ochota cílových skupiny a dalších aktérů na projektu participovat. Holeček rozlišuje tři základní typy subjektů podle vztahu k řešení problému či k připravovanému projektu a těmi jsou podílející se (spolupracující obce a podnikatelé), zainteresovaní (občané a jejich sdružení a návštěvníci obce) a dotčení (krajský úřad, správa chráněné krajinné oblasti, ministerstvo) (Holeček et al., 2009).

Třetím hlavním prvkem pro rozvoj obce je vize rozvoje, která představuje žádoucí stav rozvoje a zároveň je jistou esencí rozvojové koncepce. Koncepce představuje konkretizaci vize pomocí cílů a opatření, jimiž jsou aktéři schopni usměrňovat vývoj obce k žádoucímu stavu (Holeček et al., 2009).

Každá obec má svoje specifické vlastnosti, které nabízí potenciál pro přírodní, kulturní a ekonomický rozvoj. Následné využití těchto potenciálů závisí na aktivitě obyvatel, poloze místa a velikosti kapitálu jaký má obec k dispozici. Existují tři základní oblasti rozvojových aktivit obce, kterými jsou zajišťování podmínek pro život obyvatel a podnikání, vytváření prostředí pro rozvoj občanských aktivit a vytváření prostředí pro rozvoj ekonomických aktivit. Následné rozvojové rozhodování v obci ohledně rozvojových cílů je pak ovlivňováno několika faktory. Těmi hlavními jsou rozvojové zdroje (poloha a atraktivita), vliv zájmových skupin, preference obyvatelstva, úkoly v samostatné a přenesené působnosti, populační velikost obce a rozloha území obce, velikost spádové oblasti z hlediska zajišťování veřejných služeb a dostupné rozvojové nástroje. Při rozhodování o rozvoji obce je potřeba pohlížet

a zahrnovat různé oblasti informací mezi které patří, obyvatelstvo a sídla, hospodářství, zemědělství, průmysl, trh práce, hospodaření obcí, cestovní ruch, životní prostředí, veřejná správa, rozvoj území a dotace (Holeček et al., 2009).

Podle Binka má obec pro své rozvojové záměry možnost posílit své rozpočtové příjmy mnoha způsoby. Hlavními způsoby ovlivnění rozpočtových příjmů jsou omezená daňová pravomoc, tedy stanovení koeficientu u daně z nemovitosti; schválení vybírání nového místního poplatku, v případech které schvaluje zákon; nedaňové příjmy, například výhodný pronájem majetku či stanovení poplatků za poskytování veřejných statků a služeb na území obce; rozhodnutí o využití nevratného způsobu financování; optimalizace nakládání s majetkem města; aktivní snaha o získání dotací; podpora podnikání a investiční aktivity (Binek et al., 2010).

Jan Binek dále dodává, že nedostatek finančních prostředků je zástupným problémem pro zdůvodnění neaktivity ohledně rozvoje obce. Pro kvalitní rozvoj obce je důležité proniknout do základních rozvojových souvislostí obce, tedy poznat situaci obce v jednotlivých oblastech, rozpoznat rozvojové šance a problémy. Rozvojové podmínky obce se dají vysvětlit jako možnosti a charakteristiky daného území. Na ty je možné hledět ze tří různých úhlů. Z hlediska obyvatel obce jsou to faktory ovlivňující jejich život a patří mezi ně například dopravní dostupnost, kvalitní bydlení, dostupnost služeb, možnosti volnočasových aktivit, pracovní příležitosti, kvalita životního prostředí, popřípadě příjemné okolí obce. Z hlediska ekonomického rozvoje jsou to hodnoty, které mají schopnost přilákat do obce nové obyvatele, podnikatele a investory. Jsou to například objekty a pozemky vhodné pro podnikání, kvalitní dopravní komunikace či kvalifikovaná pracovní síla. Třetí úhel pohledu na charakteristiku obce je úhel z hlediska návštěvníků, kteří do obce přinášejí kapitál. Jsou to faktory, které ovlivňují rozhodování při výběru lokality k pobytu v obci a je to například atraktivita obce, výskyt přírodních, kulturních a historických zajímavostí, sportovní možnosti a také ubytovací a stravovací kapacity (Binek et al., 2010).

V otázkách možností rozvoje obce je potřeba poznat situaci v jednotlivých oblastech, pojmenovat šance, problémy a najít příčiny. Jednou oblastí je dopravní dostupnost, která se dá chápat jako využitelné napojení na dopravní síť, tedy například dálniční sjezd v blízkosti obce a dopravní obslužnost což je souhrn počtu spojů veřejné dopravy do ostatních sídel. V této oblasti je důležitý faktor zavedení integrované veřejné dopravy. Dopravní obslužnost je povinen zajišťovat ze zákona kraj a obce se v této oblasti zaměřují na vyjednávání počtu spojů a případném spolufinancování. V poslední době se však rozvíjí cyklo doprava, pro kterou se

budují komunikace. Tento typ komunikace je doplněk ke klasické, integrované dopravě, která nejčastěji kombinuje autobusové a vlakové spoje. V obcích je rozvoj cyklodopravy podporován především díky faktu, že je z velké části financována z národních a evropských dotačních zdrojů a její schopností je oživit sezónní cestovní ruch. V oblasti rozvoje dopravy a dopravní obslužnosti může obec například: podněcovat budování a rekonstrukci místních komunikací; komunikovat s krajem ohledně oprav komunikací; zajistit výstavbu a udržování chodníků, parkovišť a zastávek veřejné dopravy; podporovat projekty zvyšující bezpečnost silničního provozu. V oblasti bydlení může obec pro svůj rozvoj vymezit vhodné prostory pro výstavbu v územním plánu, či zajistit jejich odkoupení a následné využití pro zlepšení situace v oblasti bydlení. Dalším faktorem rozvoje obce je trh práce. Pro zlepšení situace na trhu práce může obec: rozvíjet dopravní a technickou infrastrukturu obce a tím tak nepřímo podporovat zaměstnanost; zajistit vhodné pozemky a objekty pro podnikání; rozvíjet cestovní ruch. Mezi další faktory, které může obec rozvíjet pro lepší život obyvatel, patří například podmínky pro rekreaci a trávení času, životní prostředí, veřejné služby, mezi které patří školství, zdravotnictví a sociální služby, poskytování prostoru pro trávení volného času kulturou, sportem a zájmovými aktivitami a může také zlepšovat celkový vzhled obce (Binek et al., 2010).

Bernard udává, že je důležité k lokálnímu rozvoji přistupovat ekonomicky. Rozvoj označuje především zvyšování konkurenceschopnosti a výkonnosti lokální ekonomiky. Ekonomický rozvoj ale dle určité skupiny autorů indikuje i sociální rozvoj, jelikož jeho indikátory do určité míry odrážejí také sociální a jiné podmínky v regionech. Celkově však není věnována velká pozornost provázanosti ekonomického rozvoje s komplexním sociálním rozvojem. Podle Bernarda je často lokální rozvoj vymezován komplexnějším způsobem a v českých pracích se nejčastěji autoři věnují analýze periferních území a zajímají se o určité aspekty, které se v rámci lokalit překrývají. Jsou to například aspekty fyzickogeografické, geometrické, ekonomické, sociálnědemografické, ekologické, kulturní či politické. Lokální rozvoj je velice individuální a každý autor využívá jiné ukazatele jako třeba populační vývoj, bydlení, vybavenost lokality, doprava, infrastruktura, kultura nebo nezaměstnanost (Bernard, 2010).

Základní funkcí obcí je uspokojování zájmů všech svých občanů a k tomu potřebuje získat materiální zdroje díky vlastní ekonomické činnosti. Podle Hrabalové má obce plnit funkci obytnou, pracovní a obslužnou. Menší obce mnohdy plní zejména funkci obytnou. Ty větší obce pak plní i funkci pracovní a obslužnou, a to nejen pro své vlastní občany, ale také

pro obyvatele z jiných přilehlých obcí. Obec může plnit funkci sociální, ekonomickou či územně technickou (Hrabalová, 2004).

Hlavní podstatou rozvoje obce je kvalitativní změna života obyvatel, a ne pouhý populační nebo územní růst. Vedle populačního rozvoje obyvatel ve městě se tak u rozvoje obce je potřeba zaměřit na rozvoj kvality života a spokojenost občanů se životem v obci. Do toho zapadají faktory týkající se kvality služeb, bydlení, infrastruktury, životního prostředí a také faktory označované jako vnitřní kapacita obce, což jsou faktory spojené se socioekonomickým prostředím, tedy například demografická struktura, ekonomické možnosti, lokální identita, příležitosti pro participaci na životě komunity, sociální integrace obyvatel, kvalita činnosti místní samosprávy, a dále také faktory spojené s vnitřními potenciály (Distlerová, 2014).

Co se týče rozvojového potenciálu, Hrabánková charakterizuje dvě základní dimenze a těmi jsou: podmínky, které se dají označit jako hmotný potenciál, tedy podmínky týkající se materiálního a přírodního charakteru, a dále jako schopnosti využití hmotného potenciálu, které jsou vázané na lidský faktor, jeho aktivitu, kvalifikovanost, ochotu a schopnost. Lidský faktor je velice důležitý, jelikož by neměl pouze využívat současné podmínky, ale také projevit iniciativu do nových alternativ rozvoje. Co se týče rozvoje obcí tak hlavním problémem nejsou pouze ekonomické faktory, ale také neekonomické, nedostatek kapitálu, nedostatečná pracovní síla, ale také geografické faktory (Hrabánková, 2011).

3.2 Specifika lokálního politického procesu

Základní a nejstabilnější jednotkou územní samosprávy v demokratickém státě je obec. Lokální politika se odehrává v prostředí územní samosprávy, jejíž počátky v českých zemích sahají až do roku 1848 (Čopík, 2014).

Sídelní strukturou ČR a jejím vlivem na lokální politický proces se ve své studii z roku 2017 zabývá Palguta a uvádí, že Česká republika má silně atomizovanou sídelní strukturu. 75,7 % municipalit má méně než 1 000 obyvatel a více než 89,2 % má méně než 2 000 obyvatel. Průměrně má česká obec 1 640 obyvatel, což je v porovnání s průměrem zemí OECD šestinásobně nižší číslo. Nízká průměrná velikost obcí souvisí s vysokým počtem malých obcí, jelikož v České republice žije přibližně čtvrtina obyvatel v obcích s méně než 2 000 obyvatel. Toto číslo je více než trojnásobné oproti průměru OECD. Nejvíce obcí do 1 000 obyvatel můžeme najít na Vysočině, v Jihočeském a Královéhradeckém kraji. Výhodou

takto atomizované sídelní struktury je blízkost veřejné správy občanům, zatímco nevýhodou je například fakt, že ve velmi malých obcích může být obtížně najít vhodně kvalifikovaného volebního kandidáta, který by byl ochoten zastávat funkci starosty (Palguta, 2017).

Velikost obce je jednou z vlastností, které určují specifika lokálního politického procesu. Čím menší je obec, tím nižší je intenzita volební soutěže. V obcích s 10-20 tisíci obyvatel soutěží o jedno místo zastupitele v průměru 8,8 kandidátů, zatímco v obcích do 1 000 obyvatel v průměru pouze 2,2 kandidátů. Ve městech s 10-20 tisíci obyvatel kandiduje ve volbách do zastupitelstva průměrně 197,1 kandidátů, zatímco v obcích do 1 000 obyvatel je to průměrně 17,3 kandidátů. Volební účast je tedy silně ovlivněna velikostí obce, což znamená, že čím je menší populační velikost obce, tím vyšší je v obci volební účast. Dále se volební účast zvyšuje s rostoucí úrovní vzdělání obyvatel a také se zvětšující se religiozitou voličů (Palguta, 2017).

Co se týče šance strany uspět ve volbách do zastupitelstva, tak v městech získá místo v zastupitelstvu v průměru jedno ze dvou kandidujících uskupení a v malých městech pak téměř každé uskupení. To je způsobeno průměrným počtem politických uskupení, která kandidují ve volbách. Zatímco v městech s 10-20 tisíci obyvatel kandiduje průměrně 9,6 volebních uskupení, v obcích do 1 000 obyvatel je to pouze 3,8 uskupení. V malých obcích je tak celkově volební soutěž velmi nízká, ale volební účast vysoká (Palguta, 2017).

S nižší velikostí obce klesá podíl zastupitelů, kteří mají vysokoškolské vzdělání. V obcích s 10-20 tisíci obyvatel má vysokoškolské vzdělání 68,3 % zastupitelů a v obcích do 1 000 obyvatel je to pouze 33,7 % zastupitelů. Stejně čísla úspěchu kandidátů u voleb je možné sledovat i u starostů a primátorů měst a obcí. Tento fakt však není zapříčiněn pouze jako důsledek jiné demografické struktury obyvatelstva, ale v menších obcích se voliči rozhodují nejen na základě informací o vzdělání, věku a zaměstnání. Celkově však do voleb vstupují vzdělanější kandidáti, než je průměr populace. Mezi členy zastupitelstva je o 23 % procent více vysokoškolských vzdělaných než mezi kandidáty. Stejně tak je mezi zastupiteli o 39 % více manažerů nebo kvalifikovaných odborníků. V menších obcích mají větší šanci na zvolení do zastupitelstva a do role starostek ženy, zatímco v městech tyto funkce většinou obsadí muži i přes to že podíl žen mezi volebními kandidáty je v malých obcích a městech porovnatelný. Celkově ale volby ženských kandidátek nepřeji, jelikož oproti průměrnému 33 % podílu žen na volebních kandidátních listinách, je v zastupitelstvech obcí pouze 27 % žen a na pozicích starosty nebo primátora je žen pouze 23 % (Palguta, 2017).

Kostelecký a Vobecká ukazují na fakt, že souvislosti různých charakteristik suburbánních obcí s politickou orientací jejich obyvatel měřenou preferencemi konkrétních politických stran či nezávislých kandidátů ve volbách, jsou výsledky České republiky ve většině sledovaných parametrů podobné výsledkům v ostatních zemích. Volební výsledky v obcích jsou ovlivněny vzděláním a platí, že čím více žije v obci voličů s vysokoškolským vzděláním, tím větší bývají volební zisky pravicových stran. Podpora pravicových stran dále roste s rostoucími příjmy obyvatel a také se zvětšujícím se počtem samostatně výdělečně činných. Na rozdíl od ostatních zemí, v České republice neexistuje souvislost mezi vlastnictvím rodinného domu a preferencí pravicových stran. U komunálních voleb je mnohem těžší určit politickou orientaci, než je tomu například u parlamentních voleb kvůli účasti různých typů nezávislých kandidátů a jejich sdružení (Kostelecký a Vobecká, 2007).

Lokální politika je často veřejností i médií opomíjena a zastíněna národní a nadnárodní politickou úrovní. Vyskytuje se tak nebezpečí, že se můžou přenášet jevy, vztahy a interpretační modely národní politiky na lokální úroveň. To je například možné spatřit v médiích při hodnocení výsledků komunálních voleb. Výsledky jednotlivých stran ve velkých městech mohou mít vypovídající hodnotu vzhledem k celostátnímu rozdělení politiky, v malých obcích je to naopak. Často je možné spatřit kandidáty kandidující za lokální volební subjekty pod hlavičkou parlamentních stran, ale ve skutečnosti s těmito subjekty mají pouze málo společného. Také například politické koalice, vznikající po volbách na lokální úrovni, by byly v rámci celorepublikové politiky nepřijatelné. Lokální politika je pro občany přirozený prostor, jehož je součástí. Díky tomu je lokální politické vyjádření v důležitosti hned za národním. Z toho pramení svébytnost a specifičnost demokracie v lokálním politickém prostoru (Čmejrek, Bubeníček a Čopík, 2010).

3.2.1 Komunální volby

V současnosti je volební systém upraven zvláštními zákony pro různé druhy voleb. Komunální volby jsou upraveny zákonem 491/2001 Sb. ze dne 6. prosince 2001 o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. Tento zákon pojednává o tom, že komunální volby, nebo také volby do zastupitelstev obcí, měst či městských obvodů se konají pravidelně každé čtyři roky. Může však nastat i situace, když počet členů zastupitelstva klesne pod určitý počet a v ten moment jsou vyhlášeny předčasné volby. Komunální volby zastupují nejnižší úroveň uplatňování principu zastupitelské demokracie. Volby do zastupitelstev obcí se konají ve všech obcích České republiky a u větších měst se tyto volby konají v jejich městských

částech, popřípadě obvodech. Volby do zastupitelstva se vyhlašují prezidentem nejpozději 90 dnů před jejich zahájením a vyhlášení se zveřejňuje ve Sbírce zákonů. Dnem rozeslání Sbírky zákonů, ve které bylo rozhodnuto o vyhlášení voleb, se považuje dnem vyhlášením voleb. Následně zastupitelstvo obce rozhoduje o počtu členů zastupitelstva pro další volební období. V České republice se první komunální volby konaly v roce 1990. Komunální volby jsou všeobecné, rovné a přímé. Ve volbách jsou zastupitelé voleni tajným hlasováním a každý volič může dát hlas libovolnému kandidátovi, přičemž každý hlas má stejnou váhu.

Podle Tomáše Lebedy je volební systém komunálních voleb nejkomplikovanější a nejméně srozumitelný. Základní pravidlo komunálních voleb spočívá v tom, že každý volič má k dispozici tolik hlasů, kolik je voleno členů zastupitelstva v obci, popřípadně v jeho volebním obvodu. Volič tak má k dispozici více hlasů, které může jednotlivým kandidátům přidělit. Na výsledky voleb se využívá pětiprocentní uzavírací klauzule, která může být snížena v případě, že strana nominuje méně kandidátů, než kolik se volí členů zastupitelstva, aby neměla sníženou šanci překročit hranici. Hlavní nevýhody, který systém komunálních voleb obnáší, jsou tedy: malá srozumitelnost volebního systému pro voliče; možné excesy při alokaci mandátů; irelevantní celostátní výsledky. Každý volič může své hlasy rozdělit třemi způsoby. Tím prvním je označení politické strany, a tím volič odevzdává všechny své hlasy této straně. Zadruhé může volič rozdělit své hlasy napříč různými stranami. Třetí možností je kombinace prvních dvou způsobů, tedy vybrat si své kandidáty a zbytek hlasů přidělit jedné straně. K rozdělování mandátů se využívá D'Hondtův volební dělitel, což je v současnosti nejpoužívanější přepočítávací metoda a v ČR se používá od roku 1990 u voleb do zastupitelstev obcí (Lebeda, 2009).

Komunální volby se řadí mezi takzvané druhořadé volby, které se vyznačují nižší volební účastí a malé, popřípadě nové strany mají větší šanci na úspěch v rámci vyjádření nespokojenosti voličů s vládnoucími stranami. Jak je možné si všimnout z volebních dat portálu Volby.cz, volební účast komunálních voleb již více než 20 let nepřekročila hranici 50 %. Nejvíce voličů za posledních 20 let přišlo ke komunálním volbám v roce 2010, ve kterém k volbám dorazilo více než 4 miliony voličů.

Tabulka 1 Volební účast v komunálních volbách

Rok	Odevzdané obálky	Volební účast
1990	5 467 793	73,24 %
1994	4 844 696	62,26 %
1998	3 776 864	46,72 %
2002	3 739 020	45,51 %
2006	3 854 827	46,38 %
2010	4 071 515	48,50 %
2014	3 733 089	44,46 %
2018	3 945 863	47,34 %

Zdroj: Volby.cz

Ačkoliv se komunální volby řadí mezi druhořadé volby, volební účast je ze všech druhů voleb pořádaných na našem území třetí nejvyšší hned po volbách do poslanecké sněmovny a prezidentských volbách. Jak je možné si všimnout v tabulce z údajů webového portálu Volby.cz, průměrná volební účast u komunálních voleb byla od roku 1990 51,80 %. Tento vyšší zájem je způsoben faktem, že kandidáti jsou lidem nejbližší a rozhoduje se o otázkách, které se bezprostředně dotýkají obyvatel jednotlivých obcí. Z údajů Českého statistického úřadu lze zjistit, že Kraj Vysočina, ve které se nachází zkoumaná obec Jihlava, měla v roce 2012 nejvyšší volební účast. Naopak nízká volební účast je charakteristická pro Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj. Podprůměrná volební účast je i ve volbách do zastupitelstva hlavního města Prahy. Obecně platí, že čím má obec méně obyvatel, tím vyšší podíl občanů dané obce se zúčastňuje voleb.

Tabulka 2 Průměrná volební účast v jednotlivých volbách

	Průměrná volební účast
Prezidentské volby	62,24
Volby do poslanecké sněmovny	70,86
Senátní volby	29,53
Komunální volby	51,80
Krajské volby	34,60
Volby do Evropského parlamentu	24,91

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z portálu Volby.cz

Dlouhodobě se v České republice vyskytuje klesající volební účast v zastupitelských systémech a malý zájem občanů o převzetí odpovědnosti v politickém procesu. Proto je potřeba najít nové způsoby, jak posílit politickou participaci a účast občanů ve volbách. Tou je například v současnosti aktuální e-government neboli zavádění moderních informačních technologií do politického prostoru, a tím otevření nového prostoru pro participaci občanů na politickém a veřejném životě obce (Bernard, 2011, 173-175; Čmejrek, 2008).

Poměrně velký nezájem občanů České republiky o politiku je podle Čermáka způsoben negativním vnímáním možnosti skutečně něco ovlivnit. Jediný zájem velké části občanů o politiku se tak omezuje pouze na sledování informací v médiích. Lidé považují svůj vliv na rozhodování o fungování obcí za minimální, až nulový. Dále lidé mají za to, že o názory běžných občanů se politici a politické strany nezajímají. Toto změnit můžou jak lidé, tak hlavně politici, kteří musí občanům ukázat, že mají možnost určovat vývoj obce, a že jejich názor je důležitý (Čermák, Vobecká, 2011).

Jedním z důvodů nízkého zájmu občanů ČR o politickou participaci je podle Čmejrka důsledek dřívějšího uspořádání, ve kterém se místní správa podřizovala ústřední státní moci. Zatímco vyspělé státy začaly s posilováním participace občanů již v 60. letech 20. století, postkomunistické země se teprve na počátku 90. let zabývaly obnovou demokratického politického systému, tržní ekonomiky a zřizováním samospráv. Nejnižší participace občanů na demokratickém procesu je na venkovských obcích (Čmejrek, 2009).

Hlavní rozdíly komunálních voleb oproti ostatním druhům voleb jsou tedy ty, že komunální volby se řadí mezi volby druhořadé a jsou tedy doprovázeny nižší volební účastí, větší podporou malých a nových stran či slouží jako způsob vyjádření nespokojenosti či podpory se současnou politickou situací na národní úrovni (Strmiska et al, 2009). Nižší volební účast je nejčastěji odůvodňována tím, že volební systém pro komunální volby je považován za nejsložitější a náročný k pochopení. I přes nižší volební účast však komunální volby tvoří základ české politické scény, která učí pozdější poslance a senátory základním principům politiky, mezi které patří například i schopnosti rozhodování či základní znalosti marketingových nástrojů (Novotný, 2013).

Čmejrek poukazuje na souvislost mezi velikostí obce a výsledky voleb. V největších městech se politické spektrum podobá parlamentní scéně, jak z pohledu zastoupení, tak i jejich pořadí. U měst se střední velikostí bývá největší variabilita v politickém spektru. Často se na prvních místech umísťují parlamentní strany a zbytek doplňují lokální subjekty.

U malých obcí a na vesnicích je politické spektrum neúplné, vyskytuje se zde pár klasických parlamentních stran a zbytek mandátů si rozdělují lokální subjekty (Čmejrek, 2008).

O volby do zastupitelstev obcí v roce 2014 se zajímal Balík a všiml si nižšího počtu kandidátů všech tradičních stran, přičemž největší pokles zaznamenal u ODS, které ubylo více než třetina kandidátů. Úbytek zaznamenal i u dalších tradičních stran, ačkoliv ne tak drastický jako u zmíněné ODS. Naopak dvojnásobný nárůst zaznamenali Piráti, za které oproti roku 2010 kandidovalo dvojnásobné množství kandidátů. Dále narostl počet nezávislých kandidátů, kteří kandidovali sami za sebe nebo jakou součást politických stran (Balík, 2015).

Podle Balíka participace členů na kandidátkách odpovídá kondici stran tím, jaký podíl straníků kandiduje za určitou stranu a tím nepotřebuje pomoc nezávislých kandidátů. Ve volbách z roku 2014 mělo největší podíl kandidujících straníků hnutí ANO 2011, jelikož skoro všichni jeho členové kandidovali, a naopak za strany KDU-ČSL, KSČM a SPO kandidoval pouze každý šestý člen. Strany se ve volbách z roku 2014 daly rozdělit na dvě skupiny, přičemž do první patří ODS, KSČM, SPO a ČSSD, na jejichž kandidátních listinách byl počet straníků a nestraníků v poměru 50:50. Druhou skupinu tvoří Svobodní, KDU-ČSL, Piráti a TOP 09, ve kterých počet nezávislých kandidátů převládá počet kandidujících straníků za stranu (Balík, 2015).

Čopík rozděluje obce do 10 skupin, které čítají ty nejmenší obce s velikostí do 150 občanů, až do těch největších českých měst s populací nad 150 001 občanů. Z výsledků voleb 2014 zpozoroval čistou tendenci bez vychýlení pouze sestupnou tendenci u nezávislých kandidátů, mezi které započítal i sdružení nezávislých kandidátů a vzestupnou u hnutí ANO 2011. Při pohledu na tyto dva subjekty se nabízí otázka, zda-li úspěch těchto dvou subjektů nemá na svědomí „nepolitika“, ve které nepolitický a nezávislý charakter mají jak nezávislí kandidáti tak právě i hnutí ANO 2011, které svojí image postavilo právě jako nepolitické hnutí. Úspěch nezávislých kandidátů u menších obcí byl již mnohokrát zmíněn a je způsoben především volebním chováním v těchto obcích založeném na blízkém vztahu, známosti, či popřípadě sympatiemi. S rostoucí velikostí obce klesá podíl nezávislých kandidátů a nastupuje právě hnutí ANO 2011. Podobnou tendenci jako ANO 2011 ačkoliv s nižšími hodnotami zaznamenala i strana TOP 09, která měla taktéž rostoucí tendenci. Klasické levicové parlamentní strany jako je ČSSD a KSČM zaznamenaly ve volbách z roku 2014 narůstající zisky mandátů vzhledem k rostoucí velikosti obce až na výjimku u obcí nad 50 000 obyvatel, ve kterých tyto strany zaznamenaly podobný pokles zisků, což poukazuje na jejich sílu u středně velkých obcí. V případě pravicové ODS je tento vrchol o kategorii níž, a to

u obcí do 15 000 obyvatel. KDU-ČSL má nejsilnější zastoupení v menších obcích s velikostí do 5 000 obyvatel a zároveň je tato strana nejsilnější stranou v obcích do 2 000 obyvatel, jestliže se přehlídí nezávislí kandidáti. Poté jí v nejsilnější pozici střídá ČSSD až do obcí s 50 000 voliči a ve všech větších obcích je nejsilnější stranou hnutí ANO 2011 (Balík, 2015).

Tabulka 3 Podíly mandátů stran v ČR v závislosti na velikosti obce

Počet voličů	Do 150	151 až 300	301 až 500	501 až 1000	1 001 až 2 000	2 001 až 5 000	5 001 až 15 000	15 001 až 50 000	50 001 až 150 000	150 001 až 1 000 000
Ano 2011	0,1	0,2	0,4	0,8	1,7	4,8	10,3	8,6	21,7	25,7
ČSSD	1,6	2,6	3,9	5,5	6,2	11,5	15,3	15,6	15,9	17,7
KDU-ČSL	2,4	3,9	5,4	8,4	9,4	9,9	7,8	6,4	5,2	7,4
KSČM	0,5	1,6	3,0	3,8	6,3	7,4	8,8	10,9	9,8	10,3
NK	92,9	88,1	79,6	69,0	55,5	39,0	22,1	9,0	4,9	0,6
ODS	0,3	0,5	1,2	3,2	6,0	8,9	12,2	11,5	10,2	9,7
Piráti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,4	0,2	2,3
STAN	0,1	2,0	3,5	4,9	6,0	4,8	3,3	1,5	2,7	1,1
Svobodní	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3	0,6	0,5	0,2	0,0
SZ	0,0	0,1	0,0	0,1	0,4	0,7	1,3	2,9	5,4	4,6
TOP 09	0,4	0,2	0,2	0,7	1,5	3,1	4,7	6,0	9,5	11,4

Zdroj: Dvacet let komunálních voleb v ČR; Balík, Gongala, Gregor; 2015, s.131

Podrobnější a detailnější přehled o volebním potenciálu a volebních výsledcích v závislosti na velikosti obce přináší tabulka zpracovaná Českým statistickým úřadem, ve kterém jsou obce rozdělené do tří skupin, a to do 500 obyvatel (3 447 obcí), do 3 000 obyvatel (2 336 obcí) a nakonec nad 3 000 obyvatel (452 obcí). Na základě výsledků komunálních voleb z roku 2014 si lze všimnout, že s rostoucí velikostí obce se zvyšuje i volební potenciál a úspěšnost politických stran, zatímco u nezávislých kandidátů naopak klesá. Tabulka ukazuje, že z hlavních pěti politických stran byla v menších obcích nejúspěšnější KDU-ČSL. Až v obcích nad 3 000 obyvatel KDU-ČSL vystřídala ČSSD, která získala více než šestinu přidělovaných mandátů a stala se nejvíce úspěšnou v porovnání s ostatními stranami. Druhou

nejúspěšnější stranou ve skupině obcí nad 3 000 obyvatel, bylo tehdy nové hnutí ANO 2011, které získalo více než desetinu mandátů (Český statistický úřad; 2014).

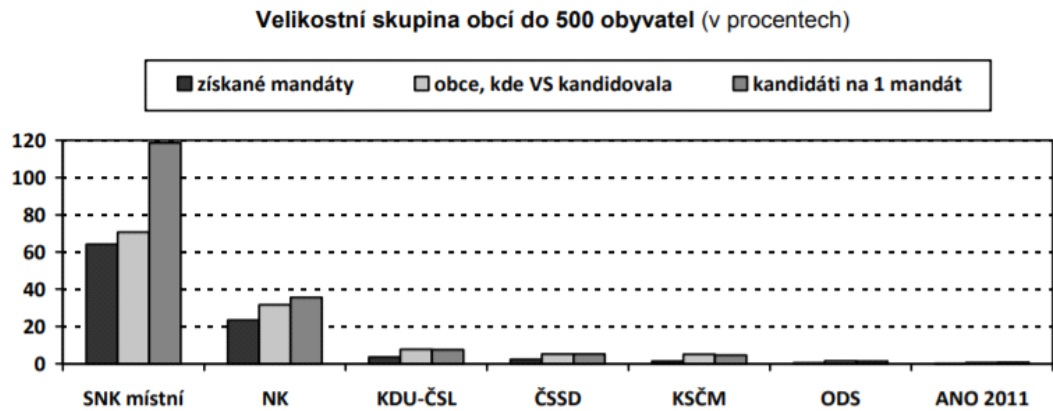
Tabulka 4 Volební potenciál a výsledky vybraných volebních stran podle velikosti obcí

Velikostní skupina obcí	Volební strana, ukazatel						
	KDU-ČSL	ČSSD	KSČM	ODS	NK	SNK místní	ANO 2011
Obce, kde VS kandidovala (v %)							
do 500 obyvatel	7,7	5,1	5,0	1,5	31,6	70,6	0,6
501 až 3 000 obyvatel	31,0	24,7	30,0	13,9	8,3	84,5	4,7
nad 3 000 obyvatel	58,4	88,9	88,7	71,2	2,0	57,1	56,2
Kandidáti na počet mandátů (v %)							
do 500 obyvatel	7,6	5,2	4,6	1,3	35,6	118,6	0,7
501 až 3 000 obyvatel	32,3	25,5	29,8	14,3	4,1	176,6	5,0
nad 3 000 obyvatel	58,9	89,5	88,7	73,7	0,1	88,1	61,0
Získané mandáty (v %)							
do 500 obyvatel	3,5	2,3	1,4	0,5	23,4	64,1	0,2
501 až 3 000 obyvatel	8,3	5,7	4,5	3,5	2,2	58,5	1,0
nad 3 000 obyvatel	7,2	15,2	9,4	9,2	-	17,5	10,2

Zdroj: Český statistický úřad

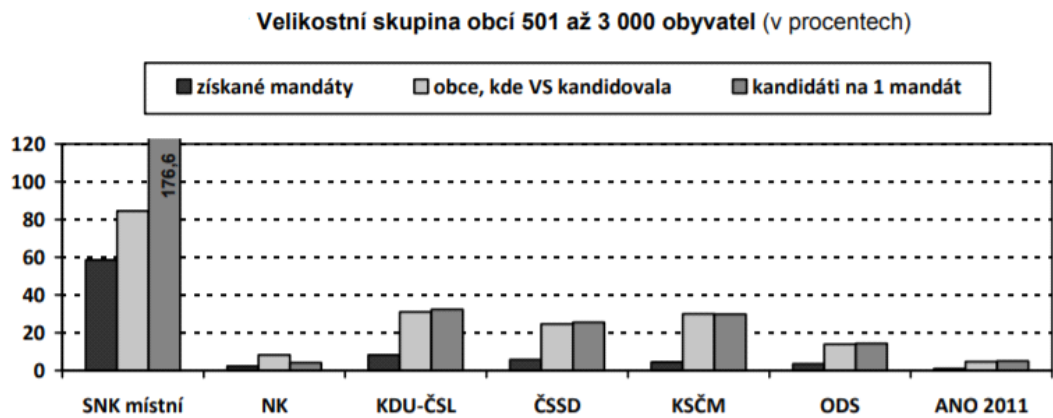
V grafickém znázornění porovnání volebního potenciálu a výsledků vybraných volebních stran, SNK a nezávislých kandidátů z roku 2014 si lze povšimnout, že nejsilnější postavení, co se získaných mandátů týče, měla SNK, která dominovala ve všech zvolených velikostních rozdělení obcí, ačkoliv nejúspěšnější byla ve skupině obcí do 500 obyvatel a s narůstající velikostí obcí její úspěšnost klesala. Stejný trend lze spatřit u nezávislých kandidátů, kteří byli velice úspěšní v obcích do 500 obyvatel a s narůstající velikostí obce jejich úspěšnost klesala, a dokonce v kategorii obcí nad 3000 obyvatel již žádné mandáty nezískala. To dokazuje sílu nezávislých kandidátů v nejmenších obcích, kde využívají své silné stránky v podobě známostí a vztahů v obci a s narůstající velikostí obcí nemají šanci uspět a musí tak kandidovat jakou součást SNK nebo se přidat k nějaké volební straně. Sdružení nezávislých kandidátů dominuje ve všech velikostech obcí a jsou tak nejsilnějším hráčem na poli komunálních voleb i přes to, že ve větších obcích se o mandáty dělí s politickými stranami (Český statistický úřad; 2014).

Graf 1 Volební potenciál a výsledky vybraných volebních stran

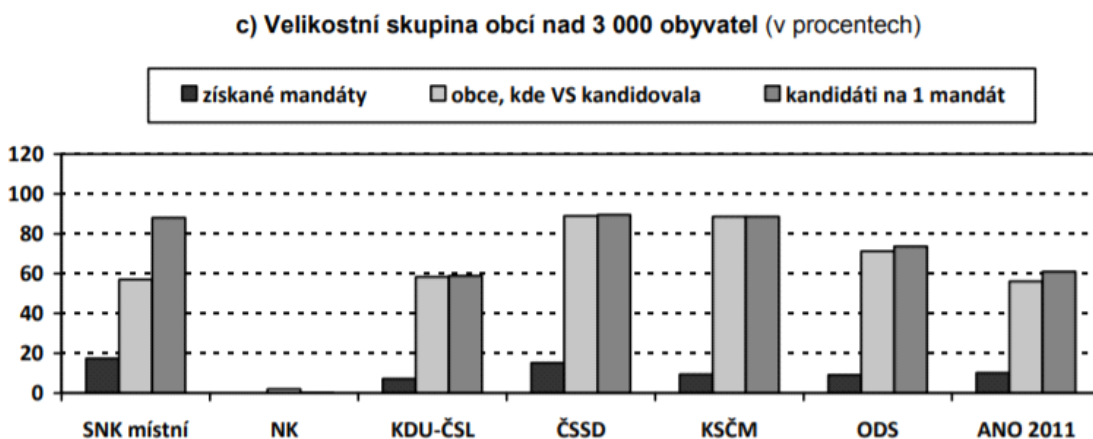
Zdroj: Český statistický úřad

Graf 2 Volební potenciál a výsledky vybraných volebních stran

Zdroj: Český statistický úřad

Graf 3 Volební potenciál a výsledky vybraných volebních stran

Zdroj: Český statistický úřad

3.2.2 Volební chování

Volby do jednotlivých zastupitelských orgánů se odlišují mnoha aspekty a zejména tím, jak jsou vnímány veřejností a jako volební chování se v určitém druhu voleb projevuje. Volby do místních zastupitelstev se řadí mezi tzv. druhořadé volby a z toho vyplývá i odlišné chování voličů. Volební chování na lokální úrovni není stejné ve všech typech obcí a nejčastěji se zkoumá ze socioekonomického, sociodemografického či geografického hlediska, avšak důležitou roli hrají i krátkodobé vlivy, které jsou ovlivněny například vlivem stranických programů a kampaní.

Americký sociolog politiky Seymour Lipset se zaměřoval na sociální otázku voleb a vymezil sociálně třídní postavení voliče jeho vzděláním, příjmem, statusem, mocí, povoláním a jménem a na základě svého výzkumu volebních programů prokázal, že jednotlivé strany se orientují na různé sociální třídy. Strany se tedy zaměřují na dolní, střední, nebo horní vrstvy společnosti a Lipset dokonce označil volby za demokratický projev třídního boje. Ačkoliv sociální a ekonomická situace v oblasti, kde žije volič, je důležitá pro konečné volební preference, tak ne vždy zhoršování životní úrovně znamená úspěch levicových stran ve volbách. Lipset určil sociální znaky skupin, které mají tendence volit levicové strany. Levicové strany podle něj volí převážně nižší společenské vrstvy a nespokojení, tedy ti, jejichž potřeby z hlediska příjmu, práce či společenského uznání nejsou naplňovány. Naopak pravicové strany mají větší šanci na úspěch, jestliže ve volbách nejsou klíčovými tématem sociální otázky (Krejčí, 2006).

Co se týče sociální podmíněnosti volebního chování, ta je podle Krejčího nesporná a lidé se snaží svojí volbou přispět k vytvoření takové situace, která jim umožní žít v bezpečí a blahobytu. Zhoršení sociální situace u voličů vyvolává potřebu změnit volbu, a ne automaticky volit levicové strany. Z geografických analýz vyplývá, že velká města v České republice i na Slovensku volí od roku 1989 pravicově. Analýza výsledků voleb do Poslanecké sněmovny Českého statistického úřadu ukázala, že například nezaměstnanost měla značný vliv na vyšší levicovou volbu. Vyšší věk a nižší vzdělání znamenalo více hlasů pro KSČM, a naopak faktory jako například zaměstnanost, vysokoškolské vzdělání, vyšší hrubá mzda a vyšší podíl podnikatelů vedou k preferenci pravicové volby (Krejčí, 2006).

Tradičně se politologové neumí dohodnout na tom, jestli se volič rozhoduje pro politickou osobnost nebo pro politickou stranu. Krejčí rozděluje voliče na racionální a nerozhodné. Racionální volič se rozhoduje pro stranu na základě jejich volebních programů. Často však jde ale o kmenového voliče, který volí určitou stranu bez ohledu na politickou kampaň. Nerozhodný volič se po roce 1992 stal klíčem k pochopení výsledku voleb v Česku a je definován slabším zájmem o politiku a více je ovlivněn zprávami, aktuálními informacemi a skandály. Nerozhodný volič je díky svému nízkému zájmu o politiku lehce zmanipulovatelný, a právě o něj probíhá předvolební zápas stran (Krejčí, 2006).

Podle Šaradína se lidé v malých obcích dobře znají a volí tak kandidáta na základě osobních kvalit bez ohledu na stranickou příslušnost. Je podle něj důležité, aby v malých obcích, kterých je v Česku ohromné množství, kandidovali nezávislí, jelikož politické strany často nemají své zastoupení v menších obcích. Naopak u větších měst komunální politika kopíruje parlamentní scénu (Šaradín, 2004).

Benčo shrnuje vzorec účasti ve volbách, který se shoduje ve většině demokratických společností. Častěji se ve volbách volí muži než ženy, jejich vzdělání je často vyšší a nejčastější věk voličů je 35 až 55 let. Dále je největší procento voličů ženatých a vdaných než svobodných. Co se týče výběru a pohledu na politického kandidáta, tak je zjevné, že volič upřednostňuje muže před ženami a často tíhne k sebevědomým a autoritativním typům s celkovou zdravou, statnou a silně vyhlížející vizáží (Benčo, et al., 2006).

Spáčil udává, že existuje mnoho způsobů a kritérií pro segmentaci voličů. Jedním z nejdůležitějších je podle něj věk, který se řadí do demografických proměnných. Starší voliči mají velice důležitý až podstatný dopad na volební výsledky. Starší voliči mají tendence volit strany, které jsou velké a objevují se v parlamentu nebo jsou již zastoupené v zastupitelstvu.

Naopak menší strany jsou u starších voličů v nevýhodě, jelikož je neznají a nevěří jim (Spáčil, 2011).

Spáčil provedl výzkum, v kterém se snažil identifikovat preference voličů v komunálních volbách. Šetření probíhalo v roce 2006 a v roce 2010 v městech s počtem obyvatel nad 80 000. Výsledek výzkumu ukázal, že pro respondenty byla nejdůležitější témata parkování, kvality ovzduší, hluku, nepořádku, bezpečnosti a dále dopravní situace. Naopak témata korupce, odchodu lidí z města a hospodaření radnice byla reflektována méně (Spáčil, 2011).

3.2.3 Roviny zkoumání volebního chování

Volební chování ovlivňují jak faktory dlouhodobé, tedy ekonomické (životní úroveň), axiologické (systém hodnot), strukturální (rozvrstvení společnosti), tak faktory krátkodobé, ke kterým patří volební kampaně, média, straničtí lídři a negativní vnímání na základě skandálů. Cabada rozlišuje výzkum volebního chování na základě dvou hledisek, a to v individuální rovině a v rovině agregované. Toto zkoumání však vyžaduje dlouhodobé sledování volebního chování občanů a musí tedy sledovat několik voleb. Individuální volební chování se zajímá především o konkrétní motivace jednotlivých voličů a způsob, jakým hlasují. Jsou rozlišovány tři typy individuálního volebního chování. První je hlas názoru. Ten vychází z výběru z různých politických nabídek, které určitému voliči nabízí vhodné řešení politických otázek. Důležitou roli hrají masmédiá a úroveň vzdělání. Druhým typem je hlas sounáležitosti, který je spojen s vlastní identifikací občana. Změny v politice a volební kampaň na jeho rozhodování mají pouze malý vliv. Volební chování tohoto typu je spojené s voličovou sociální a stranickou identifikací. Jako třetí a poslední typ individuálního volebního chování je hlas výměny. Tento typ je založený na existenci silného pouta mezi politikem a jeho voličem a je charakteristický pro voliče, kteří stojí mimo politický systém. Rovina agregovaného volebního chování je založena na zkoumání vazby vznikající během volebního procesu. První základní typ agregovaného volebního chování se nazývá stabilní stranická loajalita, která má neměnnou charakteristiku. Voliči tohoto typu pravidelně volí stejnou politickou stranu, a jak už název tohoto typu napovídá, voliči cítí ke své straně velkou loajalitu. Tento typ je typický pro USA. Druhým typem je přesun volební podpory, což znamená přenesení politických preferencí občanů od jedné strany k druhé. Tento přesun se může rozdělit na kritický, tedy spojený s náhlou změnou, a na postupný. Třetí typ se nazývá

zánik stranické loajality, ve kterém se voliči odvracejí od politických stran, a naopak se přiklánějí k jiným politickým či sociálním uskupením (Cabada, Kubát, 2002).

3.2.4 Občanská a politická participace

Pojem občanské participace označuje účast občanů na organizovaných aktivitách, při nichž se řeší společné problémy a snaží se o prosazení společného zájmu. Je to horizontální sdružování lidí, kteří si jsou navzájem rovni a výsledným efektem je vyšší míra sociální integrace či zvětšení vlivu obyvatel na veřejnou správu. S občanskou participací je také spojena politická participace, jejímž obsahem je zapojování občanů do rozhodování o veřejných věcech. Vysoká míra politické participace je ukazatel vysokého zájmu občanů na rozhodování o veřejné záležitosti v lokalitě, ve které žijí. Občanská participace má svou specifickou povahu především v menších obcích, kde se týká veřejného dění a navzájem propojuje místní obyvatele. Lidé se tak zapojují do veřejného života například členstvím ve spolcích, svou účastí na veřejných akcích a slavnostech, pomáhá při pořádání různých akcí a také se účastní zasedání zastupitelstva obce. Politická participace pak značí volební účast, členství v politických stranách, účast na demonstracích apod. V případě lokální participace je důležitým prvkem informovanost o dění v obci. Občané by měli být informovaní o místních službách, organizacích a problémech. Pro místní participaci a angažování se do dění v obci je důležitá lokální identita, tedy pocit, že je občan součástí dané obce (Bernard. 2011; Kopřiva, 2009).

V zastupitelské demokracii je důležitá participace občanů, tedy zapojování občanů do politického procesu. Zastupitelská demokracie se dlouhodobě potýká s klesající volební účastí a občané mají malý zájem o politický proces. Zastupitelská demokracie čelí problému rozdílu mezi politikou na národní úrovni a na úrovni místní (Čmejrek, 2009).

Často bývá politická participace synonymem k termínu volební účast, ale někteří autoři poukazují na odlišnost těchto dvou pojmů. Volební účast je definována jako průměrná intenzita účasti obyvatel ve volbách, která je vyjadřována procentuálním podílem voličů, kteří si vyzvedli úřední obálku pro odevzdání svého hlasu, ve vztahu ke všem občanům disponujícím volebním právem. Volební účast se však liší v závislosti na čase, prostoru, a především na typu voleb. Mezi nejčastěji zmiňované faktory ovlivňující míru volební účasti jsou především právní podmínky, typ volebního systému, politický systém, typ stranického systému, četnost voleb, geografické a klimatické podmínky a také sociálně demografické faktory (Balík, 2009).

3.2.5 Teorie ekonomického hlasování

Teorie ekonomického hlasování akcentuje souvislost mezi ekonomickou situací a volebním výsledkem, který je ovlivněn výkonem ekonomiky, přesněji vnímáním a hodnocením stavu ekonomiky ze strany voliče. Tato teorie vychází z modelu racionální volby, který je založen na faktu, že voliči mají tendenci maximalizovat svůj individuální užitek, a tedy pohlíží na volby jako na prostředek výběru vlády, ze které bude mít největší prospěch. Každý volič tak před volbami odhaduje, jaký přínos mu přinese určitá politická strana, která bude v nadcházejícím volebním období u moci. K tomu využívá zkušenosti získané během předcházejícího volebního období a nenechá se ovlivnit předvolebními sliby. Tato teorie předpokládá racionální chování voliče a jeho maximální informovanost o stavu ekonomiky i o jednotlivých krocích vlády a opozice. Dokonalá ekonomická informovanost je však reálně často nemožná kvůli nedostatku informací, a proto je podle teoretiků racionální volby užitečné přiklánět se ke stranickým ideologiím, za kterými politické strany stojí. Identifikaci s ideologií určité strany se občan zbaví odpovědnosti posuzovat každý ekonomický aspekt a může i s omezeným množstvím informací volit racionálně. Tato teorie předpokládá, že každý volič je egoistický a svým chováním směřuje k dosažení vlastních sobeckých zájmů. Cíle však nemusí jednatel vztahovat pouze na sebe, ale může svou volbou podpořit kolektivní cíle. Při rozhodování volič dále hodnotí úspěšnost strany ve volbách, a to, jak budou volit ostatní. Kritici poukazují na to, že tato teorie nebere v úvahu jiná hlediska sociálního chování a jejich kontexty. První výzkumy ekonomického hlasování používaly makroekonomické ukazatele na národní úrovni, a to zejména inflaci, nezaměstnanost a změnu HDP a jejich následný vliv na volební chování. Později však některé výzkumy upozorňovaly na fakt, že výsledky ekonomiky vnímají voliči různých regionů odlišně. Hodnocení ekonomické situace je ovlivňováno především možnostmi, jak ekonomické podmínky vnímají voliči. Voliči mohou na národní ekonomiku pohlížet prostřednictvím stranického filtru, tedy z pohledu voliče určité strany, která má tendenci ohodnotit situaci s ohledem na to, zda určitá strana byla u moci či ne. Další pohled je ovlivňován osobními charakteristikami voliče. Například důchodci se více soustředí na inflaci, kdežto absolvent se bude více zaměřovat na nabídku trhu práce. Třetím způsobem je pohlížení na národní ekonomiku skrze ekonomickou situaci vlastní osoby. Voliči jsou ovlivněni jak vlastní ekonomickou situací, tak i stavem národního hospodářství a také ekonomickou situací regionu, ve kterém daný volič žije. Důležitou roli hraje způsob, jakým se informace o ekonomické situaci dostávají k voličům. Například v obcích a regionech s vyšší

nezaměstnaností je v médiích více negativních zpráv než jinde. Velice důležitý zdroj informací na lokální úrovni je osobní interakce voliče s ostatními občany dané obce. Nezaměstnanost je časté téma občanů a volič s ní má osobní zkušenosti, i když se ho to samotného netýká. Často slyší příběhy ostatních lidí kolem sebe o ztrátě zaměstnání, o obtížném hledání práce nebo o obavách ze ztráty zaměstnání. V důsledku toho si lidé v regionech s vysokou nezaměstnaností myslí, že nezaměstnanost je závažný společenský problém, což ovlivňuje jejich postoje a hodnoty (Mikešová, Šimon, 2015).

V případě ekonomických problémů mohou v rámci teorie racionální volby nastat dva scénáře. V tom prvním se spolu se zvyšující nezaměstnaností roste poptávka po politice sociálních programů. Často je toto téma spojeno s levicovou stranou, a tedy existuje předpoklad, že levicové strany budou mít ve volbách větší úspěch. Špatná ekonomická situace však není podmíněna pouze nezaměstnaností, ale například i nízkým příjmem. V druhém scénáři se voliči v případě ekonomických problémů ve volbách přikloní spíše k fiskálně konzervativním stranám. Ve světě se tyto scénáře potvrdily například ve Švédsku v době ekonomické krize či v USA. V České republice se prozatím nedá dokázat, jak silný vztah mezi sebou má ekonomická situace a volební chování, jelikož výzkumů na toto téma na našem území nebylo provedeno mnoho. Nejznámější výzkumy na toto téma provedl například Pacek v roce 1994, Tucker v letech 2001 a 2006 a Svačinová se svým výzkumem z roku 2013. Na základě výzkumu z roku 2004, který provedl Kostecký a Čermák, bylo prokázáno, že voliči z ekonomicky slabších regionů s vyšší nezaměstnaností, volí většinou levicové strany, a to i v případě, že sami patří do výše postavených sociální tříd. Burden a Wichowsky spojují vývoj ekonomiky s výsledky voleb prostřednictvím volební participace, ve které jsou zejména levicoví voliči mobilizováni k účasti ve volbách se zhoršující se ekonomikou. Radliff tuto teorii upřesňuje ve smyslu, že ve vyspělých státech se v případě zhoršování ekonomických podmínek volební účast snižuje, a naopak v rozvojových zemích zvyšuje (Mikešová, Šimon, 2015).

Ve svém výzkumu z roku 2015 vyhodnocuje Mikešová a Šimon teorii racionální volby jako využitelnou pro vysvětlování změn volebního chování. V obcích, kde je vyšší nezaměstnanost, mívají levicové strany tradičně vyšší podporu, ale s rostoucí nezaměstnaností se nezvyšuje volební účast. Úspěch levicových stran v obcích s vyšší nezaměstnaností vysvětlují prostřednictvím nižší volební účasti, a právě nižší procento voličů má větší vliv na vysvětlení popularity levice ve volbách než v obcích s nižší nezaměstnaností (Mikešová, Šimon, 2015).

3.3 Lokální politické subjekty a jejich programy

Politické strany mají v zastupitelské demokracii významnou roli, neboť zprostředkovávají spojení mezi občany a politickou mocí. Bez politických stran by současný demokratický systém nemohl fungovat, a proto jsou jeho důležitou součástí.

Pro českou komunální politiku jsou důležití a zásadní nezávislí kandidáti a jejich sdružení. Nezávislý kandidát je jedinec, který kandiduje sám za sebe, bez nominace politickou stranou a bez spolukandidátů. Stejně jako SNK má i nezávislý kandidát podmínku doložení podpisů podpory kandidatury, která nemá pevně stanovenou hranici a pohybuje se na základě velikosti obce od 5 % u nejmenších obcích do 500 obyvatel až do 0,5 % u obcí s počtem obyvatel nad 150 000 (Zákon o volbách do zastupitelstev obcí č. 492/2001 Sb.). Nezávislí kandidáti mohou vytvářet své kandidátní listiny buď jako kandidující jedinci nebo jako místní sdružení nezávislých kandidátů. Největší význam mají nezávislí kandidáti především v nejmenších obcích české lokální politiky, kde často představují hlavní a někdy i jediný způsob formování politických subjektů. Při rostoucí velikosti obce se snižuje četnost nezávislých kandidátů a spíše doplňují politické spektrum (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010). Úspěch nezávislých kandidátů je v menších obcích nejčastěji zapříčiněn osobními sympatiemi, popřípadě faktem, že v menších obcích se voleb účastní pouze nezávislí kandidáti.

Sdružení nezávislých kandidátů označuje volební subjekt, který získal potřebný počet podpisů k možnosti kandidování. Počet potřebných podpisů je v obcích stanoven na 7 % z celkového počtu voličů dané obce. Tuto podmínku je snažší splnit v obcích s menším počtem obyvatel, neboť s rostoucím množstvím obyvatel v obci se také zvětšuje počet potřebných podpisů pro podporu kandidatury sdružení nezávislých kandidátů. Pro založení politické strany je potřeba získat 1 000 podpisů. Z toho vyplývá, že v menších obcích je snažší kandidovat jako SNK, než zakládat politickou stranu. Na rozdíl od politické strany musí SNK dokládat podpisy pro kandidaturu před každými komunálními volbami (Zákon o volbách do zastupitelstev obcí č. 491/2001 Sb.).

Ve velkých městech se úloha politických stran přibližuje politickému procesu na státní úrovni. Mandáty v zastupitelstvu si tak rozdělují strany, které mají silné zastoupení v poslanecké sněmovně. Politické spektrum v obci doplňují neparlamentní a regionální politické subjekty, které mají však pouze okrajovou pozici. Ve velkých městech fungují lokální a regionální subjekty, ale také téměř všechny parlamentní strany. Absence parlamentních stran v menších obcích má za následek zvraty ve volebních výsledcích.

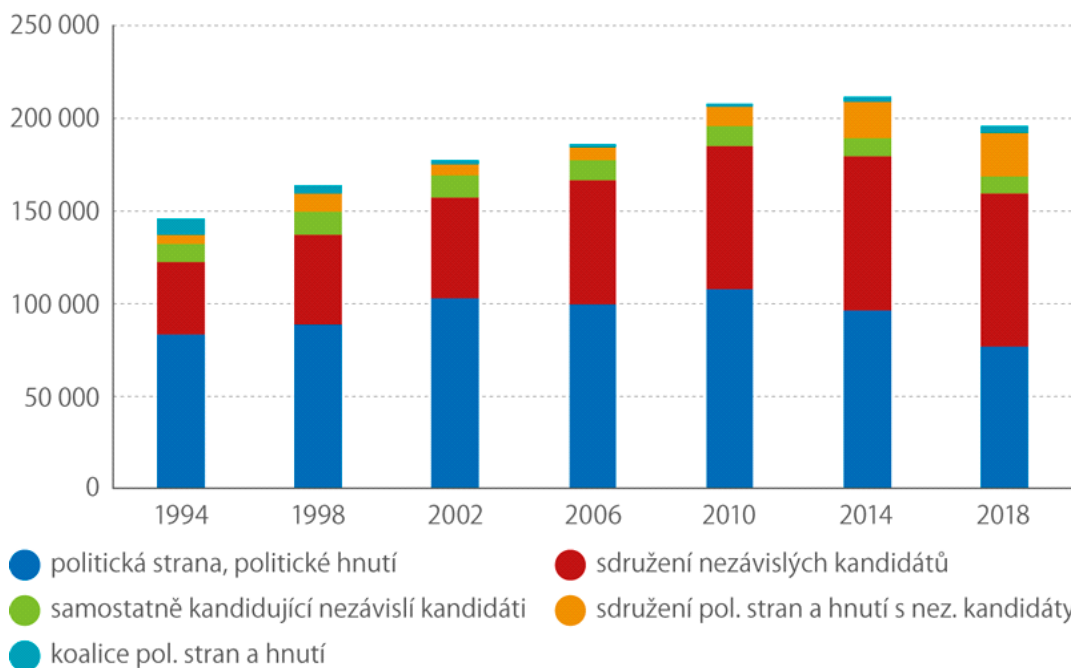
Parlamentní strany je možné občas najít v obcích do 2 000 obyvatel, ale i tehdy je politické spektrum neúplné. V obcích s počtem obyvatel do 1 000 se často nevyskytují žádné politické strany a o politickou moc zde soupeří pouze nezávislí a jejich sdružení. V případě, že se v menších obci vyskytují stranické organizace, tak mají se svou parlamentní podobou strany jen velice málo společného. Takové strany se v menších obcích zakládají těsně před volbami, mají minimální počet členů a zpravidla nemají dlouhé trvání. Právě velikost obce se odráží na vzdálenosti mezi občanem a voleným politickým orgánem. Zatímco na parlamentní úrovni, na úrovni krajů i ve velkých městech je tato vzdálenost velká, na malých obcích a na vesnicích existuje úzké sociální prostředí a provázanost mezi lidmi. To ovlivňuje politickou participaci občanů a jejich následné volební chování. V malých obcích se volič rozhoduje především podle osobních sympatií k jednotlivým kandidátům než podle zaměření politických stran, a tedy význam politických stran je v tomto prostředí zanedbatelný. V některých případech může být stranická příslušnost jednotlivých kandidátů přítěží. Politické strany, které vstupují na lokální politickou scénu mají často špatné vnímání u lidí. Politické strany jsou považovány za zlo, které vytváří rozbroje a chybí jim pracovitost a schopnost spolupráce nezávislých kandidátů. Až u větších obcích narůstá význam politických stran a politické prostředí se podobá celonárodní politice. Nezávislí kandidáti jsou v prostředí větších měst vytlačovány klasickými parlamentními stranami a hrají okrajovou až nulovou roli. Na obecní úrovni však mají nezávislí kandidáti a jejich sdružení důležitou roli. Často se nezávislí kandidáti dostávají na kandidátní listiny parlamentních stran z důvodu slabé členské základny strany. V těchto případech by politické strany bez nezávislých kandidátů nemohli sestavit kandidátní listinu, a navíc je pro strany důležité, aby kvůli struktuře hlasu v obecních volbách kandidátní listinu co nejvíce zaplnily. Každá strana má rozdílný přístup k nezávislým kandidátům a jejich umístěním na kandidátní listinu. Některé strany si uvědomují sílu nezávislých v lokálním prostředí a umisťují je na vrchol, zatímco ostatní jim přidělují až spodní místa na seznamu listiny. Nezávislí kandidáti mohou politickým stranám přinést výhodu v povolebních koaličních jednáních, a to i ve městech se střední velikostí (Čmejrek, 2008).

Ve volbách do zastupitelstev obcí z roku 2014 kandidovalo na základě průzkumu Českého statistického úřadu celkem 136 samostaně kandidujících politických stran a hnutí, ze kterých bylo 105 stran úspěšných v získání mandátů a kandidovaly celkem ve 2 690 obcích. Dohromady strany čítaly 96 415 kandidátů vstupujících do voleb. Koalic stran a hnutí v roce 2014 ve volbách kandidovalo celkem 48 a 32 z nich získalo mandáty. Celkově koalice stran kandidovaly pouze v 93 obcích, uspěly v 52 z nich a tyto koalice čítaly dohromady 2 476

kandidátů vstupujících do voleb. Jako sdružení stran a hnutí s nezávislými kandidovalo dohromady 93 subjektů, ze kterých 80 získalo mandáty. Sdružení stran a nezávislých kandidovalo v 902 obcích, uspělo v 849 z nich a do voleb za tento typ volební strany vstupovalo celkem 19 752 kandidátů. (Český statistický úřad; 2014)

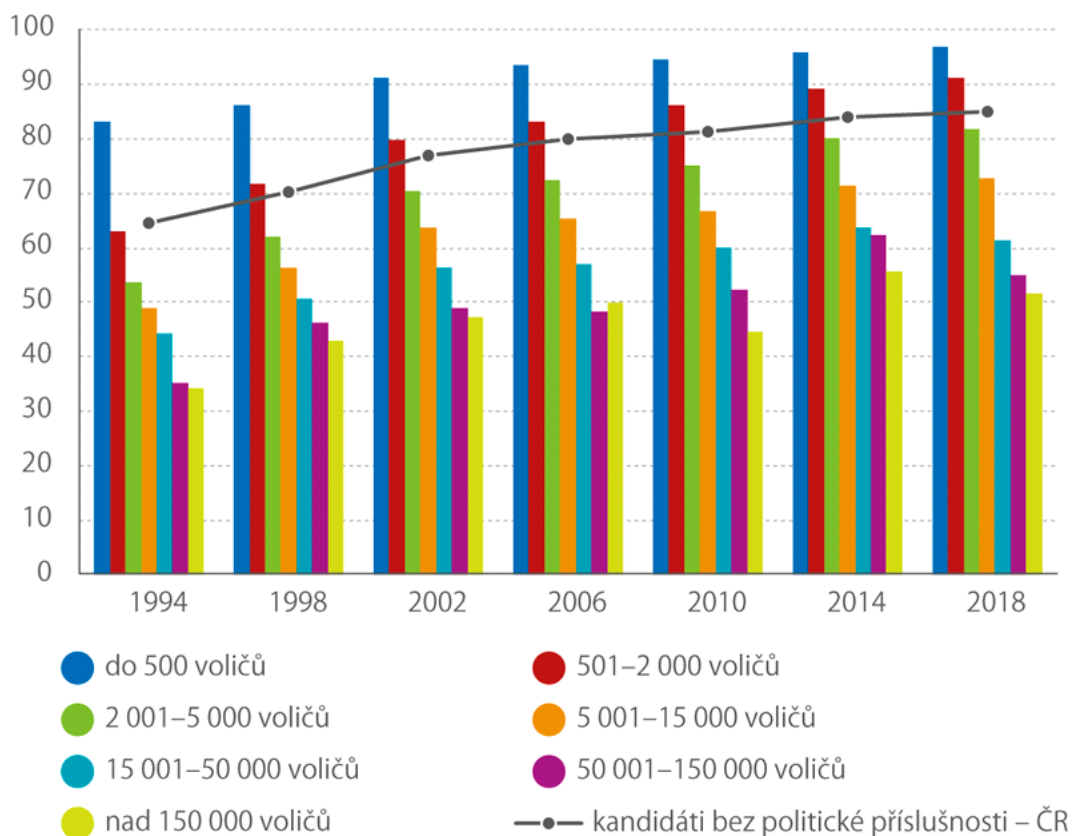
Dle zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, může ve volbách kandidovat 5 různých typů volebních stran (registrované politické strany a politické hnutí, koalice politických stran a politických hnutí, sdružení politických stran a politických hnutí s nezávislými kandidáty, sdružení nezávislých kandidátů a samostatně kandidující nezávislí kandidáti). Za posledních 10 let se snížil počet kandidátů, kandidujících jako součást politických stran a hnutí. Na základě dat z Českého statistického úřadu si lze všimnout trendu růstu počtu kandidátů, kteří ve volbách kandidovali za volební strany typu sdružení politických stran a nezávislých kandidátů. Tento počet se zvýšil za poslední dvě desetiletí více než čtyřnásobně (viz Graf č. 4) a je vysvětlitelný faktem, že strany mají čím dál větší problém sestavit kandidátní listinu v obcích a musí tak zbylá místa doplňovat nezávislí kandidáti. Vedle sdružení politických stran a nezávislých kandidátů jsou i sdružení nezávislých kandidátů v oblibě, co se kandidování ve volbách týče a jejich počet s každými dalšími volbami roste. V roce 2018 v České republice dokonce poprvé kandidovalo více kandidátů v rámci sdružení nezávislých kandidátů než jako součást politických stran. Dále je možné si všimnout klesajícího počtu samostatně kandidujících nezávislých kandidátů od roku 2002 do současnosti. To může být zapříčiněno tím, že samostatně kandidující nezávislí kandidáti mají šanci uspět ve volbách spíše jen v populačně menších obcích a s rostoucí velikostí obce se snižuje šance na úspěch narozdíl od politických stran, které mají nejsilnější pozici právě ve velkých městech (Magazín Českého statistického úřadu, 2009).

Graf 4 Počet kandidátů podle typu volební strany v komunálních volbách v letech 1994–2018

Zdroj: Statistika&My

Graf 5 Podíl kandidátů bez politické příslušnosti podle velikosti obce (podle počtu zapsaných voličů) v komunálních volbách

Zdroj: Statistika&My

Na grafu Českého statistického úřadu znázorňující podíl nezávislých kandidátů v komunálních volbách v letech 1994-2018 jsou obce rozdělené podle velikosti a je možné vidět trend narůstajícího podílu nezávislých kandidátů v průběhu let. (viz Graf č. 5) Údaje o politické příslušnosti kandidátů jsou k dispozici od voleb z roku 1994, ve kterých bylo 64,5 % kandidátů nezávislých. Od té doby se podíl nezávislých kandidátů zvyšoval, ačkoliv růst tohoto podílu značně zpomalil. V roce 2018 již bylo nezávislých kandidátů 85 %. Tento zvyšující se podíl je důkazem zmenšující se oblíbenosti občanů kandidovat jako součást politických subjektů. Zároveň graf podkládá tvrzení, že s rostoucí velikostí obcí klesá podíl nezávislých kandidátů i přes to, že se podíl nezávislých kandidátů zvyšuje ve všech velikostních kategoriích. Největší nárůst kandidátů bez politické příslušnosti byl zaznamenán u obcí s velikostí 501 až 2 000 voličů a 2 001 až 5 000 voličů. To odpovídá tomu, že v menších obcích je větší míra sociální provázanosti mezi občany a lidé se rozhodují na základě známostí (Magazín Českého statistického úřadu, 2009).

Podle zákona č. 491/2001 Sb. mohou být volební stranou registrované politické strany a politická hnutí, jejichž činnost nebyla pozastavena, a jejich koalice, nezávislí kandidáti, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů. Díky tomuto zákonu je politická činnost v lokálním politickém prostoru neuvěřitelně bohatá. Rozdíl mezi národním a lokálním politickým prostorem je ten, že lokální politika se spíše váže na osobnosti, a to je především viditelné ve venkovských obcích a v menších městech. Autoři Čmejrek, Bubeníček a Čopík ukazují postavení politických stran na lokální úrovni prostřednictvím výsledků voleb do zastupitelstva z roku 2006. Z analýzy výsledků voleb bylo zjištěno, že všechny parlamentní politické strany zastoupené v poslanecké sněmovně získaly v obecních zastupitelstvech skoro třetinu mandátů. Rozhodující třetinu ale získali nezávislí kandidáti. Dále identifikovali rozdílnost mezi městy a neměstskými obcemi. Díky tomu je dobře vidět vliv velikosti municipalit na postavení jednotlivých politických subjektů. Ve městech získali kandidáti navržení parlamentními stranami většinu mandátů, tedy dvě třetiny všech mandátů. Naopak v neměstských obcích tito parlamentní kandidáti získali pouze čtvrtinu všech mandátů a nezávislí kandidáti, či jejich sdružení získali skoro tři čtvrtiny všech mandátů (Čmejrek, Bubeníček a Čopík, 2010).

Většina politických stran se nezaměřují pouze na venkov nebo na města, ale snaží se získat každého voliče, bez ohledu na to, kde žije. Přesto však jsou politické strany, které svým zaměřením jsou odsouzené k nižším volebním ziskům na venkově nebo ve městech. Hudák například udává příklad, že KSČM a KDU-ČSL jsou strany venkova a mají velice mizivou

šanci zvítězit v komunálních volbách ve středně velkých městech nad 25 000 obyvatel. KSČM je na tom nejhůře, jelikož má malý koaliční potenciál a její vítězství nemusí znamenat získání postu starosty či míst v radě (Hudák et al., 2003).

Co se týče kandidátních listin, ty se strany snaží úplně zaplnit, což je následně v obecních volbách zvýhodňuje. V případech, ve kterých strana nedisponuje dostatečným množstvím kandidátů, využívá často lidí bez politické příslušnosti k zaplnění kandidátní listiny. Tito nezávislí mají za úkol zaujmout voliče, jelikož právě osobnost kandidátů je v lokálním politickém prostředí důležitá. S rostoucí velikostí obce se však snižuje zapojování nezávislých kandidátů. Vedle zaplňování listiny jsou nezávislí kandidáti využíváni pro vylepšení image strany (Čmejrek, Bubeníček a Čopík, 2010).

3.3.1 Volební programy

Volební program je jednou ze složek konceptu produktu v rámci marketingového mixu. Základními prvky konceptu produktu jsou image strany, image vůdce strany a program. Mnoho odborných prací se však shoduje na faktu, že rozhodování voličů více ovlivňuje celková image strany a jejího vůdce než obsah programu (Needham, 2005).

Politický program je soustavou cílů a ideálů, které strana předkládá voličům s cílem získání jejich hlasů. I přes to, že strana zastává zájmy jen určité části obyvatelstva, tak svůj program formuluje tak, aby oslovil co největší procento obyvatelstva. Snaha zavděčit se co největšímu okruhu voličů však podle Doležalové přispívá k paradoxu, ve kterém občas program stírá původní ideu strany, která stála na počátku jejího vzniku (Doležalová, 2008).

Ačkoliv více voličů spíše hledí na celkovou image strany a jejího vůdce, volební program stran je stále hlavní zdroj informací o ideologii strany a případných opatřeních v případě, kdyby strana zvítězila ve volbách. Programatika je jedním z nejdůležitějších pilířů existence každého politického subjektu (Eibl, 2010).

Právě ideologie stran je důležitá s ohledem na vytváření identity strany, a že strana bude následovat určité hodnoty a preferovat řešení určitých témat ve volbách. V případě, že se strany začnou od svých ideologií vzdalovat, hrozí jim ztráta voličů i členů strany. Při rozhodování o volbě je však důležité se nejen zaměřovat na obsah volebního programu ale i na jeho proveditelnost (Vassallo, Wilcox, 2006).

Plnění témat z programu nabourává skutečnost, že po volbách jsou strany nucené vytvářet koalice a tím strana většinou není schopna splnit každý bod svého programu a tím

naplnit své předvolební sliby. Tímto jsou volební programy oslabeny a jejich obsah je spíše chápán jako ukázka směřování strany a případné koalice (Matušková, 2010; Schantz, 2000).

Funkce politických programů směřují buď dovnitř strany, nebo na voliče a jiné politické subjekty. Funkce směřující dovnitř strany jsou především integrační a identifikační, které pomáhají členům strany se ztotožnit se stranou a zastávat stejné názory. Mimo jiné program funguje také jako nástroj moci vedení strany a tím má funkci mocenskou. Vzhledem k voličům mají politické programy funkce propagační, která zajišťuje informování voličů o tématech a problémech, které jsou pro stranu důležité a kterými se prezentuje (Eibl, 2010).

Slovo programatika, která se věnuje zkoumání politických programů, vychází z německého slova *programm*. Politické programy se dají rozdělit na dva základní typy, a to na exekutivní politické programy a na programy politických stran. První typ je zaměřený na jednotlivé oblasti v politice jak na celostátní, tak například na lokální úrovni. Druhý typ zahrnuje obecné stranické přístupy k řešení společenským tématům a problémům. Jedno z nejucelenějších třídění programatiky politických stran pochází od německých politologů Olzoga a J-Liese, kteří rozlišují programatiku na čtyři základní typy, a to na programy základní (politická stanoviska k jednotlivým tématům), programy akční (program věnující se jednomu nebo více tématům a mění se dle aktuálních témat, stanovený k určitému oboru politiky), programy volební (cílený na city, aktuální důležitá témata s cílem oslovit voliče a získat převahu nad konkurencí) a vládní prohlášení (politické cíle a úspěchy politické strany se zaměřením na významné oblasti ve společnosti a veřejného života) (Fiala, Strmiska, 2009).

Podle Šaradína volební programy komunálních stran často zmiňují oblast ekonomiky pouze okrajově. Je to způsobeno především tím, že zastupitelstvo města má omezené prostředky a nástroje na ovlivnění ekonomického rozvoje města. Prostředky jsou většinou rozdělovány na vlastní hospodaření s městským rozpočtem a majetkem a na podporu podnikání ve městě a také na řešení problémů spojených s nezaměstnaností ve spolupráci s úřadem práce. Strany se snaží získávat zpětnou vazbu od občanů, a tak si udržovat důvěru. Jedná se například o zlepšení administrativy na magistrátu nebo založení městských informačních novin. Ačkoliv se dřív téma životního prostředí řešilo pouze na celostátní úrovni, tak už i dnes se toto téma stalo nedílnou součástí programů na komunální úrovni. Strany se ve svých programech věnují trvale udržitelnému rozvoji jakožto základnímu aspektu života a rozvoje města. Dále se objevují témata týkající se problému komunálního odpadu, zprovozňování útulků pro psy, ochrany města před povodněmi, rozvoj městské hromadné dopravy a tím snižování individuální dopravy či využívání obnovitelných zdrojů. Téměř

v každém programu se vyskytuje několik specifických problémů, které se týkají určitého města. Často je toto téma společné pro všechny politické strany (Šaradín, 2004).

Eibl a Dostálová na základě nejrůznějších průzkumů konstatují, že ačkoliv se voliči nejčastěji rozhodují těsně před volbami, a dokonce snad i podle aktuálních impulsů, volební programy jsou stále důležitou součástí předvolebního boje všech stran, avšak každá strana klade individuální důraz na svůj program (Eibl, Gregor a kol., 2019).

3.3.2 Volební témata očima voličů

O problematiku politických témat se v české politologii zajímají například Otto Eibl, Lukáš Link, Tomáš Lebeda a Roman Chytilík. Počátek důrazu na politická témata a vysvětlování volebního chování se začal objevovat v ranných pracích michiganské školy ze šedesátých let minulého století. Americký politolog Anthony Downs říká, že v politice existují dva základní typy aktérů. Tím prvním jsou politické strany, které se snaží maximalizovat počet hlasů z voleb a druhý typ aktérů jsou voliči, kteří se z voleb především snaží získat co největší užitek sami pro sebe. Společná řeč mezi stranami a voliči usnadňuje politická témata (Chytilík, 2014).

Výzkumů ohledně zkoumání podle voličů největší témat, a zda jsou tyto témata reflektována ve volbách, proběhlo pouze malé množství. Jedním z nich je výzkum z roku 2011, ve kterém Eibl analyzoval volební programy stran na celostátní úrovni a snažil se tak o vytvoření rámcové představy o tematické struktuře dimenzí českého politického prostoru, tak jak jsou vnímány voliči a reflektovány politickými stranami. Mezi nejzávažnější témata, která vyšla z jeho výzkumu, byla nezaměstnanost (15,1 %), korupce (12,4 %) a ekonomika (9,2 %). Voliči různých stran pak přikládali rozdílnou důležitost těmto tématům na základě toho, jestli se jednalo o spíš pravicovou nebo levicovou stranu. Například nezaměstnanost, která podle voličů byla nejproblematictější téma, vnímali spíš voliči levicových stran. Naopak problémy z ekonomické oblasti nejvíce zdůrazňovali voliči pravicových stran. Mezi deset nejzávažnějších témat České republiky podle voličů patří nezaměstnanost, korupce, ekonomika, kriminalita, negativní politická situace, státní rozpočet, otázky týkající se Evropské unie, vláda a zdravotnictví. Zatímco téma nezaměstnanosti převládalo u levicových stran (ČSSD, KSČM) a téma korupce u pravice (ODS), u voličů KDU-ČSL byly nejčastější témata korupce, kriminality a zdravotnictví (Eibl, 2011).

Maškarinec vyzdvihuje důležitost míry nezaměstnanosti v obci jako volebního tématu, jelikož míra nezaměstnanosti v obci je důležitým indikátorem ekonomické situace obce,

neboť ovlivňuje lokální trh práce a tím má přímý vliv na subjektivní vnímání ekonomické situace občanů obce. Spolu s ekonomickým faktorem spojuje nezaměstnanost i s indikátorem sociální kvality obyvatelstva, v rámci kterého nezaměstnaní mají své specifické ekonomické a politické potřeby a je potřeba k nim tak ve volbách přistupovat (Maškarinec, 2019).

Další otázkou, kterou Eibl zkoumal, byla spokojenost voličů s různými oblastmi života a politiky, která dává ucelenější představu o povaze jednotlivých politických témat. Navíc témata, se kterými jsou občané nespokojeni, jsou do budoucna důležitá, neboť v sobě nesou potenciál stát se jedním z hlavních problémů České politiky. Nejvíce byli voliči nespokojeni s mírou korupce a hospodářskou kriminalitou. Mezi další témata nespokojenosti voličů patřila nezaměstnanost, míra zdanění a sociální jistoty. Nezaměstnanost je téma, které prolíná jak nejzávažnějším problémem, tak nejvíce nespokojeným tématem. Toto dokazuje důležitost otázky nezaměstnanosti u voličů (Eibl, 2011).

Ve své práci dále Eibl zkoumal vztah mezi voliči a politickými stranami. Zjistil, že nejpevnější voličské jádro má KSČM, a naopak nejméně pevné jádro má ČSSD, u které se k dlouhodobé podpoře přihlásilo pětkrát méně voličů než ke zmíněné KSČM. Většina voličů při volbě souhlasí se stranou, kterou volí, ačkoliv ne vždy mají ve všech oblastech stejný názor, co se týče některých problémů a otázek. Do toho, jak se rozhodnou voliči, se promítá i jejich spokojenost s volebním program strany. V 90 % případů voličům vyhovuje volební program strany, kterou volí (Eibl, 2011).

Tematické vlastnictví je pojem, který usnadňuje pochopení vztahů mezi stranami a voliči především se snižující se stranickou identifikací, klesající členství v politických stranách a zvyšující se voličskou volatilitu. Americký politolog William Riker, představitel rochesterské školy, se zabýval kampaněmi politických aktérů. Co se týče obsahu kampaně, domníval se, že hlavní strategií strany by mělo být v kampani zdůrazňovat témata, ve kterých je strana silná a kredibilní. Hlavním cílem strany ve volební kampani by tak nemělo být zaujetí konkrétních politických pozic ale výběr témat, která přinesou straně největší strategickou výhodu tím, že jsou momentálně pro voliče důležitá. Politické strany jsou často voliči spojovány s určitými politickými tématy více než ostatní a často jsou i hodnoceni jako vhodnější kandidáti pro vyřešení určitého problému (Chytilek, 2014).

Bech Seeberg ve své studii z roku 2014 přiřadil každé straně vlastnictví témat na základě ideologické příslušnosti. Tato témata jsou v podvědomí lidí spojována s určitými stranami a v případě, že jsou v době voleb pokládána za aktuální, má strana určitou výhodu. Témata silně vlastněná levicí jsou sociální jistoty. Slabě vlastněné téma levicí je pak péče

o seniory, zdravotnictví a rodinná politika. Na druhé straně jsou silně vlastněná témata pravicí, mezi něž patří rozpočet a nezaměstnanost. A slabě vlastněná témata u pravice jsou otázky týkající se Evropské unie, práva a pořádku, imigrace a zahraniční politiky státu. Poslední skupinou témat, jež nejsou připisovány ani pravici ani levici, jsou daně, stav ekonomiky, inflace, životní prostředí, velikost sociálního systému a školství. Na tato témata bez ideologické výhody se může strana zaměřovat, aniž by tato témata byla spojována s opozicí a ta měla v nich strategickou nevýhodu (Chytilík, 2014).

4 Charakteristika města Jihlavy

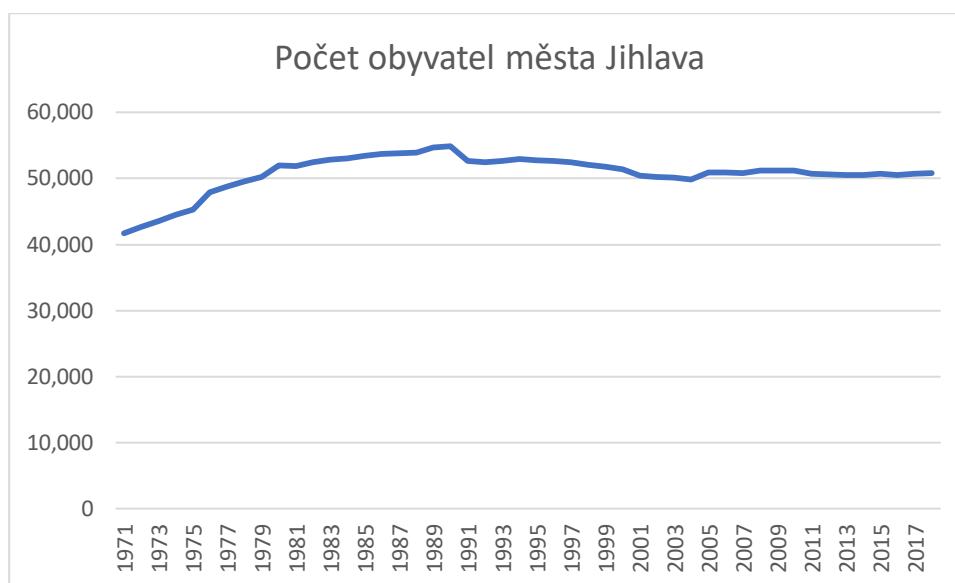
Jihlava je statutární město s rozlohou okolo 8 800 ha a s 51 000 obyvateli. Nachází se na rozhraní Čech a Moravy a patří mezi cenné historické město České republiky jako nejstarší horní město na našem území. Vznik města se datuje do poloviny 13. století a do konce 14. století se město rychle rozvíjelo díky těžbě stříbra. Statutárním městem se Jihlava stala v roce 1864 a díky tomu město posílilo své postavení jako správního a hospodářského centra. Od poloviny 20. století se Jihlava stala druhým největším městem Jihomoravského kraje. Poté se město stalo hlavním sídlem Jihlavského kraje a do popředí se dostalo důležité odvětví průmyslové výroby – strojírenství. V roce 2000 se Jihlava stala sídlem kraje Vysočina díky reformě územní veřejné správy.

Správní území Jihlavy je rozděleno do 18 katastrálních území a administrativně je členěno do 16 částí. Hustota osídlení samotného města Jihlava je 1 900 / km². Nejvyšším orgánem města je zastupitelstvo, které má 37 členů.

4.1 Obyvatelstvo

Obyvatelstvo je velice důležitý faktor, jelikož ovlivňuje nejen ekonomiku, ale také ostatní oblasti jako například zdravotnictví, školství nebo sociální politiku. Stav obyvatelstva na daném území je vyhodnocován i podnikateli, a to z pohledu zájmu o pracovní sílu a z pohledu spotřebitelů. Obyvatelé tedy mají vliv na rozvoj hospodářství v rámci pracovní síly a spotřebitelů.

Graf 6 Vývoj počtu obyvatel v Jihlavě 1971-2018

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

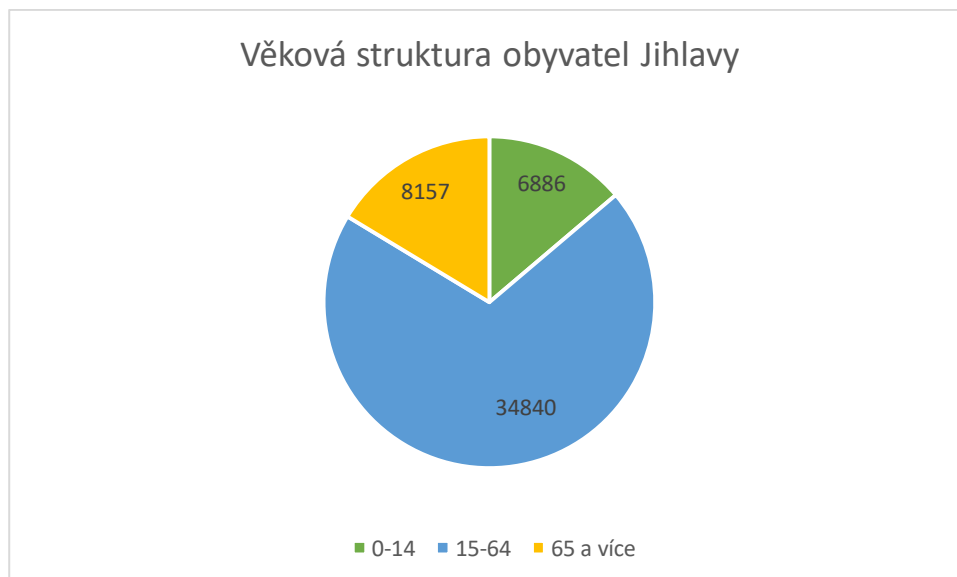
Na základě dat Českého statistického úřadu je možné si všimnout, že počet obyvatel Jihlavy ve sledovaném období let 1971 až 2018 sice rostl, ale ne příliš vysokým tempem. Na konci roku 1971 bylo v Jihlavě evidováno 41 730 obyvatel. Aktuální údaj z konce roku 2018 udává celkový počet 50 845. Ze necelých 50 let tedy narostl počet obyvatel Jihlavy skoro o 10 000 obyvatel. To je celkem nízké číslo v porovnání s populačním “boomem“ ve světě. Nejvyšší nárůst počtu obyvatel probíhal do roku 1980, do kterého populace Jihlavy rostla stejným tempem jako ostatní krajská města. Rostoucí trend byl ukončen a do roku 2004 počet obyvatel klesal. V roce 1994 měla Jihlava necelých 53 000 obyvatel a v roce 2004 už pouze necelých 50 000. Od toho roku se počet obyvatel nijak závratně nezměnil, ačkoliv se odhaduje, že ve městě žije skoro 6 000 lidí, kteří zde nemají nahlášený trvalý pobyt. V roce 2005 se Jihlava rozrostla opět na více než 50 000 obyvatel. To bylo způsobeno především odměnou 3 000 Kč, kterou se radní rozhodli přilákat nové obyvatele. Během jednoho týdne od zavedení této finanční odměny za změnu trvalého pobytu se přihlásilo 965 zájemců. To městu stačilo na překonání hranice 50 000 obyvatel a vyplácení odměny ukončilo. Celkem město za zvýšení počtu obyvatel zaplatilo 3 075 000 Kč a díky tomu odvrátilo snížení rozpočtu města zhruba o 26 milionů Kč na další rok (Kurzy.cz, 2018, idnes.cz, 2005).

Co se týče věkové struktury, v letech 1991 až 2006 se snižoval počet obyvatel v předproduktivním věku, který ročně klesal o 300 dětí. V roce 1991 měla Jihlava 11 000 obyvatel v předproduktivním věku a v roce 2006 se toto číslo snížilo až na 6 9000, což je pokles skoro o 40 %. Naopak počet obyvatel s věkem nad 65 let rostl. Počet obyvatel

poproduktivního věku a předproduktivního věku se vyrovnal v roce 2003. Průměrný věk vzrostl z 36 let na 41 let. V celkovém věkovém složení obyvatel v Jihlavě převládají starší lidé (Chalupský, 2009).

Graf 7 Věkové rozložení obyvatel Jihlavy v roce 2011

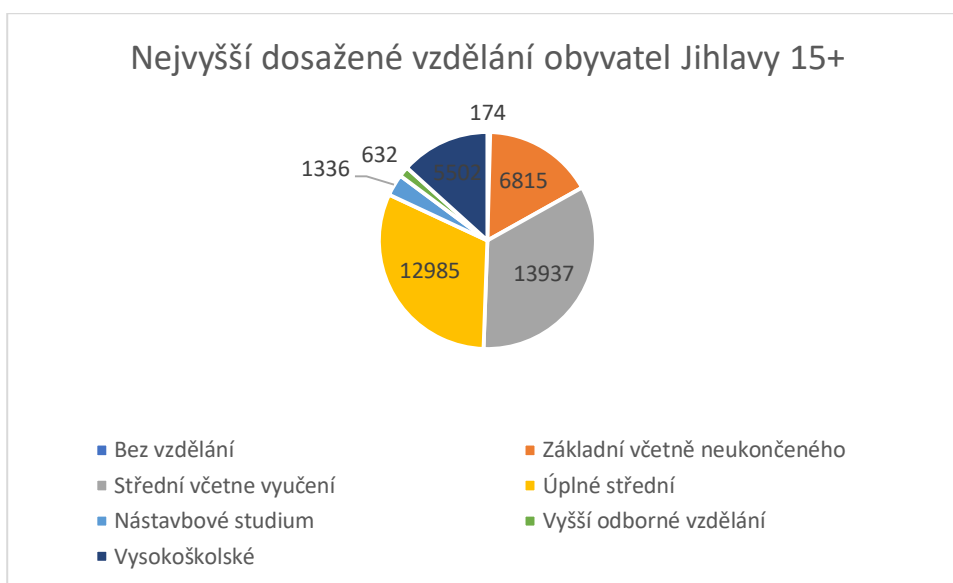

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Klesající počet obyvatel v předproduktivním věku se vysvětluje snižující se porodností. Do roku 1993 byla průměrná porodnost 12 narozených dětí na 1 000 obyvatel a od roku 1995 se tento počet snížil na 8 dětí na 1 000 obyvatel. Tento stav trval až do roku 2006, ve kterém se situace v počtu narozených dětí vrátila na původní hodnoty. Vedle nízké porodností je problémem i stárnutí obyvatelstva (Chalupský, 2009).

Co se týče pohybu obyvatelstva, za rok 2018 se v Jihlavě narodilo 520 lidí a zemřelo jich 540. Z toho vychází negativní přirozený přírůstek -20. Do obce se přistěhovalo 1 214 osob a vystěhovalo se 1 073. Přírůstek stěhování tak šel do plusu 141 osob. Celkově však tato čísla ukazují stagnaci vývoje počtu obyvatel, neboť přirozený přírůstek je negativní a počet přistěhovalých osob je podobný počtu osob vystěhovalých (Kurzy.cz, 2018).

Graf 8 Nejvyšší dosažené vzdělání obyvatel Jihlavy ve věku 15+

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Vzdělanost v Jihlavě vzrostla především s ohledem na zvětšující se počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním a při Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001 mělo vysokoškolské vzdělání 4 087 obyvatel, avšak ve stejném měření z roku 2011 již toto číslo narostlo na 5 502 obyvatel. Číslo, které se mezi měřeními snížilo, je počet obyvatel Jihlavy s vyučením z 15 567 z roku 2001 na 13 937. Oba případy, jak stav občanů s vysokoškolským vzděláním, tak i s vyučením, odpovídá trendu posledních let, jelikož vysokoškolské vzdělání i středoškolské s maturitou jsou v České republice dostupnější. Změna v počtu obyvatel s vysokoškolským vzděláním je také ovlivněna otevřením první vysoké školy v Jihlavě v roce 2004, která usnadnila mnohem lidem přístup ke vzdělání.

4.2 Ekonomická základna a zaměstnanost

Informace o ekonomickém stavu v Jihlavě se dají získat především ze Zpravodaje úřadu práce v Jihlavě, z Integrovaného plánu rozvoje města a také ze Sčítání lidu, domů a bytů. Jihlava je v současnosti průmyslové město, ve kterém hraje důležitou roli strojírenský průmysl. Celkem 65 % pracovních příležitostí pochází právě z průmyslové výroby. Nejdůležitější průmysl je strojírenství a dále kovovýroba, dřevozpracující, textilní, kožedělný, nábytkářský, potravinářský, sklářský a také elektrotechnický průmysl. Oproti celkovému rozložení zaměstnanosti v kraji Vysočina, má Jihlava nižší zaměstnanost v zemědělství, lesnictví a v textilním průmyslu. Ačkoliv je Jihlava průmyslové město s hlavním zastoupením ve strojírenství, totéž se nedá říct o celém kraji Vysočina, ve kterém je v tomto ohledu Jihlava

výjimka. V průzkumu z roku 2018 bylo zjištěno celkové množství registrovaných podnikatelských subjektů působících v Jihlavě, kterých je 12 833. Největší počet z nich je v odvětví opravy a údržby motorových vozidel. Ve v daném odvětví je celkem registrováno 1 350 podnikatelských subjektů. Mezi největší zaměstnavatele v Jihlavě patří MOTORPAL a.s., který se zaměřuje na výrobu vstříkovacích zařízení pro vznětové motory s tradicí od roku 1950. Dalším důležitým subjektem v obci je BOSCH DIESEL s.r.o. vyrábějící komponenty automobilové techniky. Tato firma je v Jihlavě významným investorem a přispívá k rozvoji města s podporou školy, domovů důchodců a nemocnic. Další velká firma fungující na území Jihlavy je AUTOMOTIVE LIGHTING s.r.o. s výrobou automobilových světel a stejně jako předchozí firma, tak i tato se zajímá o rozvoj města a podporu místních obyvatel. Ostatní velcí zaměstnavatelé v Jihlavě a jejím okolí jsou KOSTELECKÉ UZENINY a.s., MORAVSKÉ KOVÁRNÝ a.s. či KORONOSPAN ČR s.r.o.

V Jihlavě v roce 2011 bylo celkem 24 961 ekonomicky aktivních obyvatel, z toho 22 875 jich bylo zaměstnaných a 2 086 nezaměstnaných, z nichž však 348 osob bylo čerstvě vystudovaných a hledali své první zaměstnání. Zbýlý počet obyvatel, tedy 22 852 bylo ekonomicky neaktivní. Ekonomicky aktivní je tedy pouze polovina obce (Kurzy.cz, 2018).

4.3 Domovní a bytový fond

Město má rozsáhlé bytové zóny především na severním, východním a západním okraji města a územní plán města plánuje budoucí rozvoj výstavby bytů spíše do jižní a západní části města. Dle Sčítání lid, domů a bytů z roku 2011 bylo ve městě celkem 6 161 domů a z toho 5 800 jich bylo obydlených. Většinu domů tvoří rodinné domy, neboť z celkového počtu 6 161 jich je 4 397 a bytových domů je v Jihlavě 1 601. Velké množství bytových domů bylo postaveno v letech 1946-1980, což poukazuje na fakt, že bytový fond je ve městě poměrně zastaralý. Většina domů (4 088) je vlastněna fyzickou osobou a obec je vlastníkem pouze u malého počtu domů (245). Ve městě se nachází celkem 13 panelových sídlišť, která zahrnují více než 7 000 bytových jednotek a žije v nich téměř polovina obyvatel obce. V posledních letech je ve městě nadprůměrná úroveň bytové výstavby, která vyrovnává nízký počet bytů na 1 000 obyvatel, v čemž Jihlava oproti ostatním krajským městům zaostává (Český statistický úřad, 2011).

Celkově kraj Vysočina patří mezi kraje s nejslabší bytovou výstavbou a developeři tak přichází s novými projekty, které mají u občanů úspěch. Ceny bytů se přitom zvyšují, neboť například cena nového třípokojového bytu s kuchyňským koutem se pohybuje okolo 2,5

milionu Kč. Průměrná cena za metr čtvereční se u nových bytů v Jihlavě pohybuje mezi 30 000 až 35 000 Kč. Největší zájem je o bytové jednotky s dispozicí 2+kk o ploše do 50 metrů čtverečních a 3+kk o ploše do 70 metrů čtverečních. Tyto byty se vyprodávají jako první a až poté přicházejí na řadu velkometrážní byty a garsonky. (Idnes.cz, 2015)

4.4 Životní prostředí

Životní prostředí v Jihlavě se nijak neodlišuje od podobně velkých měst s podobným počtem obyvatel. Velkým problémem ve městě je znečištěné ovzduší způsobené rozsáhlou průmyslovou zónou. Nejvíce škodlivin do ovzduší vypouští firma Kronospan. Často si lidé stěžují na prach a zápach v ovzduší. Tento problém se snažilo vyřešit Ministerstvo životního prostředí a na určitý čas tento problém odezněl, například díky instalaci kvalitních filtrů. V posledních letech je však otázka kvality ovzduší znečištěné průmyslem opět aktuální. Město na monitoring dává přibližně 500 tisíc Kč za rok. Ten od roku 2009 probíhá nepřetržitě, tedy 24 hodin denně, 365 dní v roce. Monitoring ukazuje, že emisní limit byl naposled překročen v roce 2010 a od té doby je kvalita ovzduší v průmyslové zóně stabilní a naměřené hodnoty nepřekračují předepsanou hranici. Celkově okres Jihlava patří mezi okresy s nízkou emisí oxidu siřičitého, uhelnatého a oxidu dusíku, samotné město však má vysoké hodnoty těchto emisí. Životnímu prostředí škodí také intenzivní automobilová doprava, která je způsobena tím, že Jihlava je důležité centrum průmyslu, služeb, veřejné správy a pracovních příležitostí. Dopravní situace ve městě byla řešena výstavbou obchvatu, stále však zůstává velkým znečišťovatelem životního prostředí. V Jihlavě je celkem dobrá situace ohledně nakládání s odpady a Jihlava se v roce 2020 stala prvním městem v ČR nad padesát tisíc obyvatel, kterému se podařilo snížit produkci směsného komunálního odpadu pod 150 kilogramů v přepočtu na 1 obyvatele a rok. Na území města se nachází celkem dvě skládky k ukládání odpadů a také zde byla zřízena kompostárna pro zpracování biologického odpadu. Žhavé téma řešené v okolí Jihlavy je výstavba hlubinného uložště radioaktivního odpadu u obce Hrádek u Dolní Cerekve na Jihlavsku. Místní obyvatelé mají stran ohledně ohrožení kvality pitné vody, ačkoliv území je podle odborníků geologicky stabilní (Oficiální stránky města Jihlavy; Idnes.cz; Arnika, 2020).

Velký projekt na zlepšení životního prostředí v Jihlavě byl projekt intenzifikace a rekonstrukce čistíčky odpadních vod a kanalizační sítě, jehož hodnota byla přes 15 milionů EUR. Projekt využil financí z Evropských fondů a dokončen byl v roce 2006. Vedle zlepšení

životního prostředí se rekonstrukcí zdvojnásobila kapacita čističky. Rekonstrukce byla potřeba, jelikož už nestačila situaci v obci a byla na hranici svých kapacitních možností. Její rozšíření umožnilo další rozvoj bytové a průmyslové výstavby ve městě. Součástí projektu byla i obnova kanalizační sítě. Bylo vybudováno více než 27 km kanalizační sítě a umožnilo tak odvedení odpadní vody od nově připojených obyvatel (Hasprová, 2006).

4.5 Dopravní infrastruktura

Velkou výhodou pro rozvoj obce je poloha obce, která se nachází v polovině cesty mezi českými největšími městy Prahou a Brnem a zároveň je umístěna u dálnice D1, která tato města spojuje. Do Prahy je po dálnici D1 Jihlava vzdálená 90 minut cesty a do Brna 70 minut. Vedle dálnice je Jihlava napojena na další města celou řadou silnic nadregionálního významu. Jihlava je i součástí dvou důležitých linek železniční dopravy s celostátním významem. První linka míří z Brna přes Jihlavu do Havlíčkova Brodu a druhá spojuje Jihlavu, Jindřichův Hradec a Veselí nad Lužnicí. Aktuálně se v Jihlavě řeší otázka ohledně vlakových nádraží, která má Jihlava dvě a v plánu je udělat z méně využívaného městského nádraží v blízkosti centra velkou stanici obsahující i autobusové nádraží. Cílem tohoto projektu je vytvoření moderního dopravního terminálu, která usnadní všem obyvatelům využívání vlakové, autobusové a městské hromadné dopravy. Součástí nového terminálu je i napojení pěší, cyklistické a individuální automobilové dopravy včetně vybudování parkovacích ploch. Do budoucnosti má být toto nově vytvořené nádraží napojeno na plánovanou vysokorychlostní trať Praha – Brno, která usnadní cestování po ČR a ulehčí přetížené dálnici D1 známé častými nehodami a neprůjezdností především v zimním období.

Městská hromadná doprava je v Jihlavě poměrně dobře řešena s 15 linkami. Městská doprava ve městě obsluhuje většinu částí města a je tak důležitou součástí každodenního života obyvatel obce. Nevýhodou jsou poněkud přeplněné vozy v určitých denních hodinách, nízká četnost pravidelnosti spojů především ve večerních hodinách a o víkendech. Město pravidelně investuje do moderních nízkopodlažních ekologických vozů s informačními systémy, a i zastávky k tomu byly přizpůsobené, aby splňovaly požadavky na bezbariérový přístup. V poslední době město dále zaměřuje své investice do hromadné dopravy, a to například v podobě inteligentních zastávek, což označuje zavedení elektronických panelů zabudovaných do zastávek MHD a propojených s dispečinkem dopravního podniku. To zvyšuje komfort cestujících, kteří budou lépe informováni, neboť informace o odjezdu vozidel se nebudou řídit dle jízdního řádu, ale dle stávající dopravní situace ve městě. Vedle

modernizace zastávek a vozového parku hromadné dopravy město investovalo také do projektu na zklidnění dopravy a snížení jejích negativních dopadů v centrální části města. Tomu má pomoci nově vybudované záchytné parkoviště P+R s možností přestupu na MHD a tím tak snížit počet automobilů v centru města, které mají negativní vliv na životní prostředí a na kvalitu života ve městě. Dalším důkazem velkého zájmu města na rozvoj hromadné dopravy je i moderní přístup k jízdním řádům, které do současnosti byly velice zastaralé. Aktualizace spočívá ve vytvoření online webové aplikace zobrazující pohyb linek MHD a tím se cestující dozví všechny potřebné informace o svém spoji (Dopravní podnik města Jihlavy; Oficiální stránky města Jihlavy).

Vedle klasických forem dopravy zažívá Jihlava i velký rozvoj v oblasti cyklo dopravy. Jihlava se snaží napodobit trend západní Evropy, kde cyklo doprava je součástí klasické dopravy po městě. V posledních letech se tak po Jihlavě staví nové cyklostezky, které vedou nejen v přírodě okolo města, ale také přímo v centru, kde mají vyhrazený jízdní pruh jako součástí rozšířeného chodníku pro chodce. Dále se ve městě začaly vyhrazovat jízdní pruhy na silnici, které cyklisté sdílí s městskou hromadnou dopravou. Tyto pruhy se nejčastěji vyskytují na městských třídách a významných ulicích. Jejich hlavní účel je zvyšování ochrany cyklistů při průjezdu hlavními dopravními cestami ve městě a také optimalizují plynulost dopravy pro motorová i bezmotorová vozidla. Spolu s vyhrazenými jízdními pruhy byly ve městě zřízeny i předsunuté “stopčáry“, což je vyčkávací prostor pro jízdní kola představený před ostatní vozidla na křižovatkách řízených světelnou signalizací. Toto umožňuje cyklistům projíždění křižovatku jako první a pro řidiče automobilů je cyklista dobře viditelný. Zároveň je cyklista lépe chráněn před emisemi a prachovými částicemi z výfuku automobilů (Oficiální stránky města Jihlavy).

4.6 Občanská infrastruktura

Co se týče mateřských škol, v obci působí dvě mateřské školy a z toho jedna sdružuje 15 jiných mateřských škol. Aktuálně byla v Jihlavě otevřena první mateřská škola s nepřetržitým provozem. Jedná se o první takový typ mateřské školy v kraji a nabízí kapacitu pro 100 dětí. Výstavbou této školky se Jihlava snaží o zajištění dostatečné kapacity předškolních vzdělávacích zařízení, což je aktuální problém, co se týče nedostatečné kapacity mateřských škol a nátlaku významných firem ve městě na zajištění dostatečného počtu míst pro děti jejich zaměstnanců. Právě díky nepřetržitému provozu umožňuje přespání dětí a usnadnění života především lidem, kteří pracují na směny, což je právě případ zaměstnanců

významných firem v obci. Mateřská škola je nadstandardně vybavená například i vířivkou a saunou a byla navržena na provoz s využívání minimální spotřeby energií. Celkové náklady na stavbu dosáhly částky 87,3 milionů Kč (Oficiální stránky města Jihlavy, 2019).

Na území města se nachází celkem 14 základních škol, mezi které patří i Dětský domov se školou, středisko výchovné péče a základní škola a základní škola pro žáky se zdravotním postižením.

Kapacita mateřských a základních škol je dle města dostačující, jelikož na školní rok 2018/2019 se dle sčítání zapsalo 505 dětí do základních škol a 509 dětí do mateřských škol. V současnosti navštěvuje základní školy v Jihlavě celkem 5 223 žáků a z toho jich je 1 025 dojíždějících z přilehlých obcí, tedy zhruba 20 %. Dostačující je i kapacita mateřských škol, která se zlepšila otevřením nové školy s kapacitou 100 míst, ze kterých je 75 vyhrazeno pro děti zaměstnanců společnosti Bosch Diesel. Tato zajištěná kapacita pro zaměstnance je možná díky závazku firmy přispívat městu Jihlava 1 milion Kč ročně po dobu 10 let (Oficiální stránky města Jihlavy, 2018).

Jihlava má celkem širokou nabídku škol a oborů zejména co se týče středních škol. V obci se nachází dohromady 13 vyšších odborných škol, středních škol a učilišť. V roce 2013 proběhla změna v celém kraji týkající se sloučení osmnácti středních škol do osmi vzdělávacích center. To bylo provedeno za účelem úspor na provozu i platech zaměstnanců škol a zároveň město prodalo touto změnou uvolněné budovy. Jako důvod změny byl také uveden snižující se počet žáků (Idnes.cz, 2013).

I v oblasti vysokoškolského vzdělání má Jihlava zastoupení, díky zřízení první veřejné vysoké školy v kraji Vysočina v roce 2004. Vysoká škola polytechnická od otevření nabízela bakalářské programy a také programy celoživotního vzdělávání. Od akademického roku 2015/2016 se Vysoká školy polytechnická Jihlava stala i první vzdělávací institucí na Vysočině s magisterským studiem. Vedle zvětšování nabídky bakalářských a magisterských oborů škola v roce 2020 otevřela nové výukové centrum, které stálo skoro 187 milionů Kč. Součástí nového centra je například nový přednáškový sál s kapacitou 340 míst (Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2015).

Jihlava má co nabídnout svým občanům i co se týče kulturního vyžití. Ve městě se nachází celkem 4 veřejné knihovny, muzea, galerie, výstavní síť, dvě divadla, letní kino a 3 kina dohromady s 6 kinosály, 2 kulturně společenské objekty, 3 střediska pro volný čas dětí a mládeže a také například ZOO Jihlava, která se neustále rekonstruuje, a to je oceněno vysokou návštěvností, která v roce 2017 dosáhla více než 315 tisíc návštěvníků, což ze ZOO

Jihlava dělá nejnavštěvovanější turistický cíl na Vysočině (Jihlavský deník, 2018). Od roku 2012 se v létě každý rok koná největší hudební festival na Vysočině Vysočina fest, který je velice populární v rámci celého kraje a například v roce 2017 měl celkem 32 tisíc návštěvníků. V Jihlavě je i populární festival dokumentů, který má jak celorepublikový, tak mezinárodní dosah. V roce 2020 se měl konat již 24. ročník a o prestiži tohoto festivalu svědčí například i fakt, že v roce 2019 bylo během festivalu uvedeno 277 dokumentárních snímků, z toho 91 ve světové premiéře, 47 v premiéře mezinárodní a 17 premiér bylo evropských (Idnes.cz, 2019).

Z posledního statistického měření z konce roku 2018 byly v Jihlavě celkem 2 domovy pro seniory s celkovým počtem 221 míst v zařízení, dále 2 azylové domy s celkovou kapacitou 55 míst a 1 chráněné bydlení pro 2 osoby. Celkem se ve městě nachází 10 sociálních poraden. Za nedostatek je možné označit absenci domovu pro osoby se zdravotním postižením, které jsou nahrazeny pouze denními stacionáři, kterých se v obci nachází 10. Denní stacionář poskytuje ambulantní a pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku nebo zdravotního postižení, a také osobám s chronickým duševním onemocněním, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby (Kurzy.cz, 2018; Oficiální stránky města Jihlavy, 2020).

Ze zdravotnických zařízení má Jihlava jednu nemocnici, která v posledních letech prošla mnoha rekonstrukcemi a velkým rozvojem, dále například středisko záchranné služby a více než 150 samostatných ordinací lékařů.

Sportovních zařízení je v obci velké množství, což může být ovlivněno faktem, že v Jihlavě je populární hokej i fotbal, jejich stadiony jsou po rekonstrukci a do budoucna jsou naplánované další rozvojové projekty, které však čelí řadě problémům a komplikacím.

4.7 Technická infrastruktura

Technická infrastruktura je v Jihlavě na dobré úrovni. Hlavním distributorem pro zásobování pitné vody je Vodárenská akciová společnost, která se stará o úpravny vody Hosov a Pístov. Důležité a hlavní zdroje vody jsou vodní nádrže Hubenov a vodárenské rybníky Pístov. V poslední době se snižuje naplněnost zásobního objemu vodních nádrží kvůli nedostatku sněhu a deště, na kterých je Jihlava závislá (Idnes.cz, 2020).

Zajišťování vody je v posledních letech v Jihlavě problém, jelikož se dlouhá léta vlečou vodárenské spory, které se vedou mezi Svazem vodovodů a kanalizací Jihlavskou a Vodárenskou akciovou společností. Podle bývalého náměstka, který měl spor na starost je

udávaná částka, které se spor týká 852 milionů Kč. Spor se týká především provozní problematiky, jakou je například rekonstrukce stávajících vodovodů a kanalizací. Vodovody především v historickém centru města jsou zastaralé a město se nemůže dohodnout na tom, komu vodovody patří a kdo má platit za jejich rekonstrukci (Jihlavský deník, 2020; Parlamentní listy, 2020).

Rozvod elektrické energie zajišťuje hlavní distributor v ČR E.ON. Jihlava pomocí dvou rozvodů, které jsou umístěny v částech města Bedřichov a Kosov. Největší průmyslové podniky mají zajištěné vlastní rozvodny. Jihlava si sama elektrickou energii nevyrábí a je tak závislá na externích zdrojích.

Co se týče zásobování plynu, to má na starost akciová společnost Jihomoravská plynárenská jako hlavní distributor.

5 Politické subjekty ve městě

V Jihlavě mají dlouhou dobu působení tradiční politické strany, které mají tradici v celonárodní politice a toto je možné spatřit z volebních výsledků komunálních voleb za několik posledních volebních období. V tabulce č.5 jsou uvedeny všechny hlavní politické subjekty, které v Jihlavě získaly mandáty v období let 1990-2018, či se jinak podílely na politickém životě ve městě. Ty aktuálně nejdůležitější jsou ČSSD, ODS, KSČM, TOP 09, ANO 2011, KDU-ČSL, Zelení, Piráti, Fórum Jihlava a Žijeme Jihlavou. Celonárodní politika má i vliv na výsledky komunálních voleb v Jihlavě a toho je například možné si všimnout u výsledků voleb z roku 2006. Obecní volby tehdy vyhrála ODS a hned za ní následovala ČSSD, tedy v té době dvě celonárodně nejsilnější politické strany. Dále následovala strana KSČM, a poté uskupení nezávislých kandidátů, a to Nezávislí občané Jihlavy se ziskem 4 mandátů a SNK Evropští demokraté s 3 mandáty. V roce 2010, ve kterém v ODS začaly problémy a ODS ve volbách do Poslanecké sněmovny skončila za ČSSD, se toto odrazilo i na výsledcích komunálních voleb. ODS se oproti prvnímu místu z roku 2006 posunula na místo druhé s 10 mandáty a stejně jako ve volbách do Poslanecké sněmovny, tak i v komunálních volbách v Jihlavě nejlépe dopadla ČSSD s 11 mandáty. Na třetím místě skončila KSČM se 7 mandáty, poté následovala TOP 09 se 4 mandáty a uskupení Krásná Jihlava se 3 mandáty. Toto uskupení se skládalo ze tří subjektů, které byly Strana svobodných občanů, Nezávislí občané Jihlavy a Jihlavská aliance. V roce 2014 se na prvním místě umístilo hnutí ANO 2011, které se po předčasných volbách z roku 2013 dostalo mezi nejsilnější politické subjekty v ČR. Následovaly strany se silnou tradicí v Jihlavě: ČSSD s 8 mandáty, KSČM s 6 mandáty, ODS s 5 mandáty. Dále se do zastupitelstva obce dostala KDU-ČSL se 4 mandáty a nové uskupení

složené z nezávislých kandidátů Fórum Jihlava také se 4 mandáty. Zbývající 2 mandáty získala strana TOP 09. Je možné si tak všimnout, že tradiční celonárodní strany jako například ČSSD, ODS, KSČM mají v Jihlavě dlouhou dobu působení a několik volebních období se dělily o moc ve městě. S nástupem ANO 2011 však jejich pozice byla oslabena, a právě ANO převzalo pozici nejsilnější volební strany v obci, což odpovídá i politické situaci na národní úrovni. Tradiční politické strany v zastupitelstvu téměř vždy doplňovalo uskupení nezávislých kandidátů, které v každých volbách získalo podobný počet mandátů, ačkoliv i zde je možné si všimnout mírného trendu zvyšující se oblíbenosti a důvěry obyvatel v nezávislé kandidáty. V roce 2002 získalo Sdružení nezávislých kandidátů 2 mandáty, v roce 2006 Nezávislí občané Jihlavy 4 mandáty, v roce 2010 Krásná Jihlava 3 mandáty a v roce 2014 Fórum Jihlava získalo 4 mandáty (Oficiální stránky města Jihlavy, 2002; Volby.cz, 2006; Volby.cz, 2010; Idnes.cz, 2014).

Tabulka 5 Získaný počet mandátů v komunálních volbách v Jihlavě v letech 2002-2018

Získaný počet mandátů v komunálních volbách								
	1990	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018
ČSSD	3	5	8	7	7	11	8	2
ODS	9(OF)	9	8	11	11	10	5	6
KSČM	9	7	6	8	6	7	6	3
TOP 09	-	-	-	-	-	4	2	-
ANO 2011	-	-	-	-	-	-	8	10
KDU-ČSL	6(ČSL)	4	4	4	3	2	4	3
ZELENÍ	4	-	1	2	3	-	-	-
PIRÁTI	-	-	-	-	-	-	-	-
UNIE SVOBODY	-	-	2	2	-	-	-	-
JIHLAVSKÁ ALIANCE	-	-	-	1	-	-	-	-
SDRUŽENÍ NEZÁVISLÝCH	-	-	-	2	-	-	-	-
NEZÁVISLÍ OBČANÉ	-	-	-	-	4	-	-	-
SNK EVROPŠTÍ DEMOKRATÉ	-	-	-	-	3	-	-	-
FÓRUM JIHLAVA	-	-	-	-	-	-	4	7
KRÁSNA JIHLAVA	-	-	-	-	-	3	-	-
ŽIJEME JIHLAVOU	-	-	-	-	-	-	-	4
SPD	-	-	-	-	-	-	-	2

Zdroj: Český statistický úřad – Volby, vlastní zpracování

V Jihlavě mají stálou základnu tradiční politické strany a jsou doplněny sdružením nezávislých kandidátů nebo koalicí stran, které se snaží o hlasy voličů v určitém volebním období. V současnosti, tedy v posledních dvou volebních obdobích, jsou v Jihlavě nejsilnější následující politické subjekty, které je důležité zmínit.

5.1 ANO 2011

Hnutí ANO je v porovnání s tradičními českými stranami mladým politickým uskupením, které bylo oficiálně zaregistrováno 11. května 2012 a jeho první aktivita proběhla v říjnu 2011 spolu s iniciativou známého podnikatele Andreje Babiše, která se jmenovala Akce nespokojených občanů, ze které dále vychází její název.

Svoje první komunální volby v roce 2014 dokázalo hnutí ANO v Jihlavě vyhrát a porazit tak všechny tradiční politické strany s dlouholetou tradicí. To byla pro stranu výzva, jelikož prozatím měla na starost pouze minimální počet postů pro svoje členy, kterými byly posty 47 poslanců, 4 europoslanců a 7 senátorů. S komunálním prostředím, ve kterém funguje několik primátorů, starostů a zastupitelů, zkušenost neměla. Zdá se však, že slogan, ve kterém strana hlásala, že bude stát řídit jako firmu zafungoval. Do komunálních voleb v Jihlavě poslala strana celkem 37 kandidátů a z toho 9 z nich vykazovalo politickou příslušnost k hnutí ANO. Ve volbách získala celkem 18,3 % hlasů a 8 mandátů v zastupitelstvu. Za takto výrazným úspěchem hnutí ANO stojí především perfektně marketingově zpracovaná a promyšlená kampaň, kterou hnutí realizuje nejen na parlamentní úrovni, ale také na komunální úrovni. Sestavení programu předcházely důkladný průzkum trhu a hnutí ANO si pohlídalo všechny formy komunikace s voliči a dokázalo se přizpůsobit moderním trendům. Jako jediná kandidující strana má dobře informované internetové stránky i na komunální úrovni, na kterých jsou rozepsané informace o straně i volební program, který prezentují jak ve stručné formě, tak i v rozsáhlé. Hnutí ANO 2011 se nebojí investovat do své propagace a je vidět, že na to má dostatečné množství finančních prostředků. V porovnání ostatní webové stránky konkurenčních politických stran mají své webové stránky velice zanedbané s minimálním počtem informací.

Ještě před začátkem komunálních voleb ANO 2011 uvedlo, že strana nepřikládá volbám do zastupitelstva velký význam, a že jsou pro ně hlavní parlamentní volby, ve kterých toho můžou více ovlivnit.

Ačkoliv ANO vyhrálo volby a získalo většinu hlasů, tak zůstalo spolu s KSČM v opozici a jedenáctičlenná rada města byla složena ze čtyř zastupitelů ČSSD, tří za ODS,

dvou za KDU-ČSL a dvou za Fórum Jihlava. To bylo zapříčiněné především faktem, že Fórum chtělo prioritně složit koalici bez ANO, ačkoliv strany, které Fórum odmítá jsou KSČM a SPD. Celkově však většina stran odmítla koalici s ANO 2011 právě kvůli předsedovi strany Andreji Babišovi (Aktuálně, 2014).

Jihlavská pobočka ANO se prezentuje jako běžní občané Jihlavy, kteří jsou blízko voličům a prezentují se především snahou nestěžovat si a změnit to co občany trápí. Jako svůj hlavní cíl udávají dobře fungující, stabilní a prosperující společnost, ve které je demokratická politická reprezentace k dispozici pro všechny občany. Vyzdvihují politický dialog ohledně zájmů a potřeb občanů. Distancují se od politiky a snaží se do politického prostředí navrátit racionálnost, a proto do politiky přivádějí společensky prospěšné osobnosti. Hlavními klíčovými hodnotami ANO 2011 jsou svoboda, solidarita a zodpovědnost ke spoluobčanům, zdravý rozum a snaha hledat řešení a v neposlední řadě rodina a soulad mezi generacemi (ANO Jihlava, 2018).

Jihlavská pobočka hnutí ANO 2011 šla do posledních komunálních voleb v roce 2018 s velmi podrobným a obsáhlým volebním programem a byl rozdělen do následujících témat: správa, hospodaření, bezpečnost, doprava, služby, kultura, vzdělávání, podpora podnikatelů, sociální politika. První téma, které program rozebíral, se týkalo kvalitní a dostupné správy. V té hnutí slibovalo otevřenou radnici a lepší komunikaci s občany, lepší územní rozvoj, který by měl lépe podporovat rozvoj, a nikoliv ho brzdit především vzhledem na nové zástavby ve městě a na opravu památek v obci. Druhé téma se týkalo hospodaření a ANO v něm voličům slibovalo hospodárné, účelné a efektivní nakládání s finančními prostředky města. Toho chtělo docílit využíváním veřejných prostředků na realizaci potřebných a užitečných projektů, využíváním dotací z EU na rozvoj města a zajištěním transparentního hospodaření. Dále se program věnoval otázce bezpečnosti v Jihlavě a v té se věnoval především městské policii, které ANO chtělo zvýšit platové ohodnocení, dokončit kamerový bezpečnostní systém a navýšit počet policejních hlídek ve městě. Čtvrté téma se týkalo dopravní situace ve městě, v rámci které chtělo ANO docílit kvalitní a dobře fungující MHD za dostupné ceny, podpořit alternativních forem dopravy a s tím spojenou infrastrukturu, odlehčit silniční dopravu v centru města, vyřešit situaci s nedostatkem parkovacích míst ve městě pomocí modrých zón, parkovacích domů a záchytných parkovišť a také podpořit napojení města na vysokorychlostní železniční koridor. V rámci zajištění občanům kvalitních služeb za rozumné ceny program sliboval efektivní odpadové hospodaření, založeném především na třídění odpadů, vyřešení situace ohledně vodovodů a kanalizací a také vylepšení úrovně životního

prostředí skrze výsadby stromů, čistoty podzemních a povrchových vod, znečištění vzduchu a snižování hladiny hluku. Co se týče vzdělávání, to chtělo hnutí zajistit pro všechny občany v každém věku i pro všechny sociální vrstvy. Podnikatelům se program příliš nevěnoval a pouze zmiňoval rozvíjení spolupráce se soukromým sektorem a vyhledání nových lokalit ve městě pro rozvoj podnikání. Poslední hlavní téma programu se týkalo péče o seniory a sociálně slabší. Jednalo se především o zabezpečení dostatku míst v domovech pro seniory, zkvalitnění péče o seniory a handicapované občany a o poskytnutí odborné pomoci osobám ohroženým sociálním vyloučením, jako jsou lidé v hmotné nouzi, nezaměstnaní či drogově závislí. Celkově na to, jak je program obsáhlý, tak se nejvíce věnoval správě města, bezpečnosti, dopravě a službám, zatímco témata týkající se rodin, podnikatelů a sociální politiky zmiňoval pouze okrajově. Hnutí ANO se řadí mezi catch all strany a opouští tak koncepty pravice a levice. Díky tomu se snaží oslovit co nejširší spektrum voličů. Toho je možné si všimnout i ve volebních tématech, se kterými šla strana do komunálních voleb. V programu se nachází jak typicky pravicová, tak i typicky levicová témata.

5.2 Česká strana sociálně demokratická

Česká strana sociálně demokratická má velmi dlouhou historii v českém politickém prostředí se založením v roce 1878 jako součástí rakouské sociální demokracie a od roku 1893 fungovala jako samostatná strana. Parlamentní stranou se poprvé stala v roce 1897 a v roce 1907 začínala být v podvědomí občanů se zvětšujícím se množstvím získaných mandátů z voleb.

ČSSD v Jihlavě má dlouhou tradici a od roku 1990 pokaždé v komunálních volbách získala mandáty. V komunálních volbách z roku 1990 získala strana 3 mandáty s 7,2 % hlasů, v dalších volbách v roce 1994 ČSSD posílila a s 14 % hlasů obsadila 5 mandátů. Poté následovalo další silné volební období pro stranu a v roce 1998 získala 20 % voličských hlasů a 8 mandátů. Následující roky si ČSSD držela podobný počet mandátů a to 7 mandátů ve volbách z roku 2002 a stejný počet mandátů i v roce 2006. Nejsilnější volební období zažila v Jihlavě strana v roce 2010, ve kterém získala zatím nejvíce mandátů, a to 11 a tím dokázala porazit konkurenční ODS, která do té doby měla v Jihlavě nejsilnější pozici. (Volby.cz)

V komunálních volbách v roce 2014 v Jihlavě se ČSSD umístila na druhém místě se ziskem 16,55 % hlasů a obsadila tak 8 mandátů. V porovnání s rokem 2010, ve kterém strana ve volbách získala 11 mandátů, se jednalo o propad. Do voleb šla ČSSD s pěti hlavními

prioritami, ve kterých chtěli aby: Jihlava byla místem, kde stojí za to žít; Jihlava byla městem spokojených a angažovaných občanů; Jihlava byla zdravé město; hospodaření města bylo transparentní, rozumné a podporující jeho rozvoj; byl rozvoj města trvale udržitelný. Ve svém volebním programu pak vytyčili šest hlavních bodů, kterými byly: podpora kultury, sportu, možnosti aktivit ve volném čase; bezpečné a čisté město, životní prostředí; školství a sociální oblast; doprava; investice; hospodaření města.

Jihlavská pobočka ČSSD šla do komunálních voleb v roce 2018 s programem s názvem: „ČSSD – jistota pro všechny generace“, který byl rozdělen do 4 částí: finančně dostupné nájemní bydlení; trvale udržitelný rozvoj dopravy ve městě; senioři a sociální služby; jistoty a bezpečnost pro děti a mládež. První téma zaměřené na bydlení slibovalo především zřízení finančně dostupného bydlení zejména pro mladé rodiny i pro seniory, rozšířit výstavbu ve spolupráci se zaměstnavateli a rekonstruovat městské byty. Druhá část programu ČSSD se věnovala dopravní situaci ve městě, ve které chtěla strana rozvoj trolejbusové dopravy, omezení automobilové dopravy v centru města, zavedení placení jízdného platební kartou, bezplatné cestování dětí v MHD do 10 let, výhodnější parkování pro občany Jihlavy a opravu chodníků. Třetí část volebního programu týkající se seniorů a sociální oblasti, chtěla strana zajistit dostupnost kvalitních sociálních služeb, pomoci seniorům s hledáním dostupného nájemného bydlení a postavit komunitní centrum pro neziskové organizace. Čtvrtý a zároveň poslední bod programu ČSSD se týkal dětí a mládeže a strana v něm voličům slibovala například zajištění dostatku míst v mateřských a základních školách, podporu volnočasových aktivit, rozvoj sportovních zařízení a rozšíření sítě cyklostezek.

ČSSD ve svém programu věnovala nejvíce prostoru sociální politice což je téma typické pro levici. Dále se program věnoval dopravě, vzdělávání, sportu a kultuře. Naopak v programu chybělo několik témat, které jsou často oblíbená. Levicoví voliči často slyší na téma nezaměstnanosti, a to v programu ČSSD zcela chybělo. Další opomíjené téma v programu bylo životní prostředí, které jinak bylo mezi ostatními stranami oblíbené.

5.3 Fórum Jihlava

Fórum Jihlava je podle hlavní předsedkyně sdružení Karolíny Koubové: „*neformální sdružením nezávislých kandidátů, nemá právní subjektivitu a není registrovaným politickým hnutím a jako takoví potřebujeme nějakého partnera. Naše úsilí proto místo nahánění podpisů pod petici raději napneme na tvorbu kvalitního programu, který se navíc se STANem v mnoha*

bodech prolíná. Vzájemná podpora se v minulých volbách již osvědčila, a proto jsme velice rádi, že na ni můžeme navázat i pro letošní rok“ (Parlamentní listy, 2018).

Spolupráce Starostů a nezávislých spolu s Fórem Jihlava již trvá několik let, jelikož spolu například kandidovali v krajských volbách a je pro ně jejich slovy nejvýznamnější partner v krajské městě Jihlava. Spolu s hnutím STAN je spojuje zejména souhlas se zásadními hodnotami, mezi které patří například prosazování právního státu, spokojení občané města Jihlava, rozvinutá samospráva a vylučování extremistických sil z jakékoliv spolupráce. Fórum Jihlava se s hnutím STAN spojilo především z toho důvodu, že Fórum Jihlava je neformální sdružení nezávislých kandidátů, které nemá právní subjektivitu a není tak registrovaných politickým hnutím. Z toho důvodu potřebovalo partnera a s spolu s hnutím STAN měli mnoho společných bodů v programech (Parlamentní listy, 2018).

Toto politické uskupení se prezentuje slovy: *„Jsme Jihlaváci, kteří milují Jihlavu. Nejsme politická strana ani debatní kroužek. Jsme připraveni pro město pracovat. Vlastně už několik let pracujeme, ale s vaší podporou se do toho opřeme ještě víc!“* Jako hlavní slogan mají: Konec stagnace Jihlavy (Fórum Jihlava, 2018).

Fórum Jihlava kandidovalo v komunálních volbách už v roce 2014, ve kterém získalo 44 939 hlasů (9,47 % celkového počtu hlasů) a obsadilo 4 mandáty. Utvořilo koalici s ČSSD, ODS a KDU-ČSL. Vítězné hnutí ANO a KSČM odsunuli do opozice. Jedenáctičlenná rada města tak byla složena ze čtyř zastupitelů ČSSD, tří za ODS, dvou za KDU-ČSL a dvou za Fórum Jihlava (Idnes.cz, 2014; Aktualne.cz, 2014).

V roce 2014 šlo Fórum do komunálních voleb v Jihlavě s volebním programem, který byl složen z pěti pilířů založených na myšlenkách otevřené radnice a zlepšení komunikace, na kterých byl program postaven. Tyto body v programu byly: zlepšíme atmosféru na radnici; revidujeme omezení ve městě; zajistíme funkční komunikaci od radnice k lidem; chceme velký důraz na zpětnou vazbu od lidí k radnici; zveřejníme dokumenty z jednání komisí a podobně na internetu. Mimo to ve svém stručném programu slibovali například zvýšení počtu policejních hlídek ve večerních hodinách, vyřešení drogové problematiky, zaměření se na vytváření pracovních míst před vyplácením podpory v nezaměstnanosti, financování neziskových organizací, výchovu mládeže ze sociálně slabých rodin a například také podporování smysluplného trávení volného času u dětí.

Fórum Jihlava se v komunálních volbách v roce 2018 snažilo získat hlasy voličů s podrobnějším a nejdelším programem ze všech politických subjektů, které v roce 2018 v Jihlavě kandidovaly. V programu celkem představili 23 témat, které byly dále rozepsány.

Mezi hlavní témata programu byla bezpečnost, sport, komunikace s radnicí, sociální oblast, participace obyvatel, hospodaření Jihlavy, rozvoj obce, senioři, absolventi vysokých škol, turismus, vzhled města, rodinná politika, podpora podnikatelů, revitalizace centra, vzdělávání, zábava a volný čas v obci. V otázce bezpečnosti program sliboval vyhlášky například proti pití alkoholu na veřejném prostranství a další snahu proti kriminalitě a jinému narušování poklidného žití ve městě. V rámci sportu byla snaha především o vylepšení sportovní infrastruktury, jako jsou venkovní hřiště, tělocvičny a sportovní haly. Co se týče komunikace s radnicí, strana ji chtěla vylepšit prostřednictvím online prostředí, které by občanům i úředníkům ušetřilo čas. Část programu věnovaná sociální oblasti řešila otázku nezaměstnanosti, péči o ty, kteří se dostali do nelehké životní situace, nedostatečně řešenou rodinnou politiku a seniorům slibovala bezpečí a zázemí na stáří. Další část programu se zaměřila na hospodaření s prostředky obce a rozvoj města. Ta se opírala o potřebu strategického plánu rozvoje, efektivní využívání rozpočtu města a vizí podřízeného územního plánu pro rozvoj města. Dále se program věnoval i cestovnímu ruchu, který je v Jihlavě špatné úrovně a chtěl tak přivést do Jihlavy a okolí více turistů, a tím tak i finance a pracovní příležitosti pro místní obyvatele. Další téma programu se týkalo podpory podnikatelů, zaměstnavatelů v obci a také dostupnosti zaměstnání pro všechny. Volební program nezapomněl ani na studenty od těch nejmladších až po absolventy vysokých škol. Pro ty nejmladší strana slibovala změnu zaběhlých vzdělávacích programů a učit děti věcem, které budou potřebovat v současné době. Absolventy vysokých škol zase chtěli udržet po studiu v Jihlavě a nabídnout jim práci i odpovídající ohodnocení.

Volební program se dotkl všech témat, které mohou voliče zajímat a ovlivnit tak jejich rozhodování. I přes to, že je program poměrně obsáhlý, tak je sepsán přehledně. Hlavní témata obsažená v programu byla bezpečnost, sport a kultura, magistrát, sociální politika, hospodaření, rozvoj města, zaměstnanost, cestovní ruch, vzdělávání, podnikání a životní prostředí. Ačkoliv se straně podařilo do tak objemného volebního programu vměstnat většinu volebních témat, tak téma dopravy zcela ve svém programu vynechala oproti ostatním stranám, u kterých toto téma bylo oblíbené.

5.4 Komunistická strana Čech a Moravy

Komunistická strana vznikla v roce 1921 pod názvem Komunistická strana Československa a již od počátku své existence se řadí mezi politické strany krajní levice. KSČM patří v Jihlavě mezi strany, které mají dlouhou tradici a v každých volbách obsadila

mandáty v zastupitelstvu. Během posledních let však klesá oblíbenost této strany u voličů. Nejlepšího výsledku dosáhla jihlavská KSČM v komunálních volbách z roku 1990, ve kterých získala 23 % hlasů a obsadila tak 9 mandátů, což jí společně s Občanským fórem řadilo mezi nejsilnější politické subjekty ve městě. V roce 1994 strana zaznamenala pokles a získala 19,5 % hlasů a 7 mandátů. V dalším volebním období v roce 1998 pokračoval trend snižující se podpory občanů a ve volbách strana získala 16,8 % hlasů, což odpovídalo 6 mandátům. V roce 2002 se jihlavská pobočka KSČM vrátila na pomyslné výsluní a skončila ve volbách druhá hned za ODS se ziskem 8 mandátů. V roce 2006 se umístila na třetím místě s 6 mandáty a v roce 2010 s mandáty 7. V komunálních volbách v roce 2014 v Jihlavě se KSČM umístila opět na třetím místě se ziskem 12,89 % hlasů a obsadila tak 6 mandátů. KSČM si víceméně udržuje stálou pozici, jelikož v roce 2010 získala ve volbách do zastupitelstva 7 mandátů, což je jen o jeden mandát více (Volby.cz).

Ve svém programu z roku 2014 KSČM především vyzdvihovala snahu strany zajistit dobrý život obyvatelům obce. Kladli velký důraz na opravy chodníků ve městě, zabránění zdražování městských služeb ve městě a rozprodávání městského majetku. Také prosazovali referendum ohledně spalovny odpadů. Dále se v sociální oblasti věnovali plánům na zřízení sociálních a startovacích bytů, podporu azylového bydlení a dostupnou péči pro seniory a invalidní osoby. V rámci životního prostředí se jejich program zaměřil na rozšíření sběru biologického odpadu, zlepšení čistoty města a rozšíření veřejné zeleně, častější a důkladnější měření znečištěného ovzduší firmou Kronospan a také na úpravu rybníka Borovinka a vytvoření tak pro občany nového koupaliště. Ohledně komunikací a parkování v obci KSČM slibovala rekonstrukci kanalizací, vodovodů a komunikací, postavení lávky mezi sídlištěm Brezinova a středem města, vytvoření nových parkovacích míst ve městě a snížení cen parkovného v určitých částech města. Ve školství a sportu rozšíření kapacit školek ve městě, zajištění dietního bezpečného stravování alespoň v jedné školní jídelně, podporu rozvoj sportu pro všechny i vrcholové sportovce a také zahájení rekonstrukce Horáckého zimního stadionu. Ohledně kultury v Jihlavě chtěli financovat kulturu prostřednictvím městských grantů, oživit centrum města kulturními akcemi, využívat amfiteátr v centru obce pro letní kino a rozšířit zoologickou zahradu. Jejich plány týkající se městské hromadné dopravy se zaměřovaly na bezplatné jízdné pro děti do deseti let a plány na změnu trolejbusových linek. Posledním tématem programu KSČM pro komunální volby v roce 2014 byla bezpečnost v ulicích, pro kterou KSČM slibovala posílení strážníků městské policie v noci a v problematických částech města, zvýšení kontroly prodeje alkoholu mladistvým,

zakázání provozu výherních automatů a věnování vyšší pozornosti projevům občanské nesnášenlivosti a rasismu.

Volební program KSČM na období 2018–2022 nesl název: *Hospodaření města a výběrová řízení pod kontrolou občanů. Nerozprodávat městský majetek*“ a obsahoval celkem 9 oblastí: sociální oblast; životní prostředí; komunikace, parkování, veřejné služby; městská hromadná doprava; školství, výchova dětí a mládeže; sport; kultura; bezpečnost v ulicích; příměstské obce. V sociální otázce program voličům sliboval zavedení sociálních a startovacích bytů pro sociálně slabé a mladé rodiny, rozšíření bytové výstavby, podporu azylového bydlení a domácí péči pro seniory, nemocné a invalidní občany. Téma životního prostředí bylo zaměřeno především na sběrný dvůr a odpadovou situaci. Třetí bod sliboval urychlení přípravy pokračování obchvatu města, opravy chodníků, záchytná parkoviště a více parkovacích míst. Dále chtěl program bezplatné jízdné pro děti do 15 let a pro maminky s kočárky a také rozšíření trolejbusové dopravy. Ohledně školství chtěla strana snížit počty žáků ve třídách, větší nabídku dietního stravování ve školách a podporu školních družin a mimoškolních činností. V otázce sportu v Jihlavě chtěl program rozšířit veřejná sportoviště, více podporovat sportovce, zahájit rekonstrukci Horáckého zimního stadionu a dostavbu fotbalového stadionu. Dále program sliboval rozšíření zoologické zahrady, více strážníků v noci na problematických místech města a potírání projevů občanské nesnášenlivosti a rasismu. KSČM jako levicová strana nezapomněla ve svém programu zmínit sociální oblast. K tomu přidala i životní prostředí, dopravu, vzdělávání, sport, kulturu a bezpečnost ve městě.

5.5 Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

Tato strana vznikla v roce 1919 sloučením několika katolických stran a jedná se o středovou konzervativní politickou stranu. Ačkoliv KDU-ČSL ve volbách v Jihlavě v letech 1990-2018 získala menší počet mandátů, tak patří mezi pár stran, kterým se daří udržovat si stabilní zisk mandátů ve všech komunálních volbách, které zatím v Jihlavě proběhly. V roce 1990 získala strana ještě jako ČSL v Jihlavě 6 mandátů, což byl její nejlepší výsledek, v roce 1994 mandáty 4, stejný počet i v roce 1998 a 2002, v roce 2006 strana zaznamenala pokles na 3 mandáty a v roce 2010 na mandáty 2. Celkově se však dá říct, že má strana v obci stabilní voličskou základnu, což odpovídá i tomu, že se počet získaných mandátů pohybuje kolem stejného počtu (Volby.cz).

V komunálních volbách z roku 2014 v Jihlavě získala KDU-ČSL celkem 9,85 % hlasů a obsadila 4 mandáty. Oproti předchozím volbám, ve kterých získala pouze 2 mandáty se tak jednalo o úspěch strany. KDU-ČSL šlo do komunálních voleb v Jihlavě s poměrně strohým volebním programem, ve kterém voličům slibovali více peněz rodinám snížením daně pracujícím rodičům a dále finančním bonusem na dítě každý měsíc, zavedení společného zdanění manželů a tím nižší dani pro rodinu, omezení exekucím, posílení české ekonomiky a vytváření nových pracovních míst, zlepšení kvality zdravotní péče a také podporování kvalitních českých potravin před dováženými potravinami.

KDU-ČSL šla do komunálních voleb v roce 2018 s celkem obsáhlým programem, ve kterém svoje volební sliby rozdělila do 12 bodů. Těmi jsou: solidární Jihlava; bezpečnost ve městě; doprava v Jihlavě; rozvoj Jihlavy; podpora podnikání a zaměstnanosti; životní prostředí; pitná voda v Jihlavě; školství a vzdělání; kultura; volný čas a sport; cestovní ruch; magistrát on-line. V rámci solidární Jihlavy slibovala strana zlepšení sociální oblasti především v rámci vybudování komunitního centra, nabízení majetku neziskovým organizacím, pomoc rodinám pečujících o zdravotně postižené a seniory, výstavbu sociálního bydlení pro znevýhodněné skupiny obyvatel a startovacích bytů pro mladé rodiny a například také zaměstnávání osob se zdravotním postižením a jejich vzdělávání. V otázce bezpečnosti ve městě se strana zaměřovala především na zrušení hazardu, na dodržování pořádku ve městě (postihy vandalství, kamerové systémy, rozmístění městské policie), na zajištění bezpečných a čistých hřišť ve městě a na řešení problematiky sociálního bydlení na ubytovnách. Co se týče dopravní situace, v té KDU-ČSL slibovala, že bude usilovat o rozvoj MHD, zlepšení situace v oblasti pěší dopravy, rozvoj cyklo dopravy, zavedení jednotného parkovacího systému, výstavbu centrálního dopravního terminálu, výstavbu obchvatu ve městě a například také napojení Jihlavy na vysokorychlostní trať. V podbodě rozvoj Jihlavy sliboval program například revitalizaci sídlišť, kulturní, obchodní a populační oživení centra města, budování nových ploch v logistických celcích či využití stávajících pozemků pro obytné plochy. V pátém bodě programu – podpora podnikání a zaměstnanosti – se strana ve svém programu zaměřila především na nabídku pracovních míst a s tím spojenou podporu velkým a středně velkým firmám, tak i menším podnikatelům a živnostníkům hlavně skrze zajištění pozemků a budov pro podnikání či sociální infrastruktury jako jsou školky, školy a bytová výstavba. Životní prostředí byl šestý bod volebního programu KDU-ČSL a zmiňoval především třídění odpadu a jeho následné nakládání, protipovodňová opatření, snižování energetické náročnosti veřejných budov a úspornější veřejné osvětlení. Sedmý bod programu strana zaměřila na

vodohospodářskou infrastrukturu v obci, v rámci které slibovala vyřešení situace týkající se vlastnictví kanalizací, rekonstrukci infrastruktury a její další rozvoj do dalších částí města. V osmém bodě – školství a vzdělávání – strana usilovala o snížení maximálního počtu žáků ve třídách, preventivní programy pro školy, stojany na kola ke školám, modernizaci učeben, zdravé stravování ve školách či o rozvoj vysokého školství v Jihlavě. Co se týče kultury, v té program sliboval prosazování především podpory kulturních akcí jak nově zavedených i stálých, zřízení kulturního sálu a podpory poznávání historie města skrze publikace a přednášky. V rámci volného času a sportu strana prosazovala rozšiřování nabídky volnočasových aktivit pro všechny obyvatele města především skrze rozvoj sportovní infrastruktury, jako jsou hřiště, haly a stadiony. Cestovní ruch chtěla KDU-ČSL rozvíjet podporou na sociálních sítích vyzdvihování historie města, výstavbou a údržbou naučných stezek a také rozšířením areálu, kde se nachází zoo. Poslední bod programu se týkal on-line služeb magistrátu, ve kterém strana slibovala zasazení se o přístupnost magistrátu s on-line službami 24 hodin/7 dní v týdnu a tím tak zvýšit komfort obyvatel města a zefektivnit samosprávu.

KDU-ČSL se ve svém programu zaměřili na mnoho témat, a to na sociální politiku, bezpečnost, dopravu, rozvoj města, podnikání, zaměstnanost, životní prostředí, vzdělávání, cestovní ruch, sport a kultura a magistrát. Mezi stálá témata KDU-ČSL patří korupce, kriminalita a zdravotnictví, avšak ve svém volebním programu do komunálních voleb v Jihlavě se z těchto témat strana věnovala pouze kriminalitě.

5.6 Občanská demokratická strana

Občanská demokratická strana byla založena v roce 1991 a jedná se o liberálně konzervativní pravicovou stranu. ODS v Jihlavě začala působit ještě jako Občanské fórum, které v roce 1990 získalo 9 mandátů a stalo se tak nejsilnější stranou v obci společně s KSČM. V roce 1994 získala strana největší počet hlasů, tedy 26,41 % a obsadila tak 9 mandátů. Podobný úspěch strana zaznamenala i ve volbách v roce 1998, ve kterých získala nejvíce hlasů (22,45 %) a společně s ČSSD se stala nejsilnější stranou v obci s 8 mandáty. Následující roky zažívala ODS své neúspěšnější období, ve kterém byla ve volbách vždy vítězná a v letech 2002 a 2006 získala 11 mandátů. V roce 2010 pak ODS získala mandátů 10 a ve vedení města jí vystřídal ČSSD (Volby.cz).

V roce 2014 v Jihlavě skončila ODS až na čtvrtém místě s 11,02 % hlasů a obsadilo celkem 5 mandátů. Oproti komunálním volbách z roku 2010, ve kterých ODS obsadila 10 mandátů, se jednalo o kolosální neúspěch strany, ze kterého se už strana nevzpamatovala a nevrátila se do období nejsilnější strany v Jihlavě. Ve volbách do zastupitelstva z roku 2014 se ODS ve svém programu zaměřovala především na revitalizaci Masarykova náměstí a jejich slogan pro volby byl: „*Jihlava, město s nejhezčím náměstím v Evropě*“. V oblasti bezpečnosti a zdraví prosazovali zvýšení počtu městských strážníků v ulicích, odpočinkové zóny pro maminky s dětmi, ochranu seniorů před podvodníky, podporu sportovních klubů a mládežnického sportu, rozvoj třídění odpadů a vznik ucelených zelených ploch ve městě. Naopak bojovali proti nonstop hernám a výherním automatům ve městě. Ekonomické sféře se ODS chtěla zaměřit na možnost občanů kontrolovat hospodaření města, zlepšit hospodaření Jihlavy, úsporné fungování magistrátu a uvážlivé využívání evropských financí. Dále prosazovali vstřícnost vůči podnikatelům a živnostníkům, zlepšené podmínky pro podnikání v obci a společné projekty soukromé a veřejné sféry. Navrch k tomu chtěla strana snížit zátěž podnikání ve městě byrokracií. Body programu zaměřené na podnikání jsou stálíci v programech strany vzhledem k tomu, že ODS je pravicová strana, která se právě velmi zaměřuje na podporu podnikání. Ve otázce rozvoje města a zlepšování kvality života obyvatel Jihlavy se ODS zaměřila na opravy místních komunikací a chodníků, investování do vodovodů, kanalizací a veřejného osvětlení, zlepšení systému parkování, propojení Jihlavy pěšími stezkami i cyklostezkami, rozvoj sportovní a volnočasové infrastruktury a modernizaci MHD vzhledem k nové výstavbě ve městě, která není na MHD ideálně napojená. V rámci kultury nabízela strana občanům podporování kulturních akcí, významné festivaly a jejich pořadatele, činnost kulturních institucí ve městě, rozšíření kulturních pod širým nebem a v ulicích města a umožnit občanům účast na spolurozhodování. I přes to, že je ODS pravicová strana, podporuje sociální politiku především v bodech sociálního bydlení místo ubytoven, rozvoje speciálních škol, podporování seniorů v aktivitách, zajišťování volnočasových aktivit pro rodiny s dětmi a taky v podporování neziskovek. Poslední oblast, na kterou se v programu ODS zaměřila je vzdělání, v rámci kterého uváděli rozvoj technických dovedností a fyzické zdatnosti dětí, výuku cizích jazyků a mezinárodní spolupráci, účast školních psychologů a speciálních pedagogů ve vzdělání a na prevenci sociálně-patologických jevů (Občanská demokratická strana, 2014).

ODS v komunálních volbách v roce 2018 vsadila na poměrně stručný volební program, ve kterém představila 4 základní body. Tím prvním je: Magistrát pružně fungující

a vstřícný, druhým bodem je: Priority pro další rozvoj města, třetím: Kvalitní veřejné služby, a nakonec čtvrtý bod: Vzdělání, sport a kultura jako základní atributy života krajské metropole. V rámci prvního bodu zaměřeného na pružně fungující a vstřícný magistrát slibovala ODS vstřícnost k občanům, podnikatelům a živnostníkům. Magistrát by měl být moderní a elektronicky komunikující a měl by efektivně poskytovat služby občanům. Magistrát by měl spolupracovat s širokou veřejností a lépe reagovat na skutečné potřeby města. Poslední podbod se týkal úsporného hospodaření s veřejnými prostředky. V prioritách pro další zdravý rozvoj města ODS zmiňovala posílení potenciálu Jihlavy coby krajského města a zkvalitnění infrastruktury. Strana slibovala vyřešení budoucnosti Horáckého zimního stadionu, jehož rekonstrukce probíhá ve městě už řadu let. Dále strana chtěla revitalizovat náměstí a vyřešit složitou situaci ohledně vodovodů a kanalizací ve městě, jejichž vlastníci a s tím spojená správa se v Jihlavě řeší soudně už mnoho let. Dále ODS ve svém programu zmiňovala zajištění ploch pro podnikatelské subjekty, vytvoření podmínek pro výstavbu nového bydlení, postavení nové kulturní a sportovní haly či zahájení výstavby dopravního terminálu. V rámci kvalitních veřejných služeb strana ve svém programu chtěla zajistit čisté ulice, moderní a dostupnou městskou dopravu, bezpečnost obyvatel města, zamezení dalšího zvyšování daní a také zajistit fungování vodovodů, kanalizací a odpadového hospodářství či podpořit cestovní ruch v obci. V otázkách vzdělání, sportu a kultury ODS cílila hodně na rodiny s dětmi, kterým slibovala dopravní dostupnost škol, navýšení kapacit školních družin a zapojení dětí do organizovaného sportu. Vedle dětí se strana lehce dotkla i tématu spojeného se seniory, pro které slibovala zajištění zdravého a aktivního stárnutí a také podpoření činnosti seniorských spolků.

Pro pravicové strany jsou nejčastější témata nezaměstnanosti, korupce, ekonomická témata a rozpočet města. Ekonomické oblasti jsou často v komunálních programech zmiňovány velice málo. V programu ODS jako pravicové strany se však objevilo pouze téma spojené s fungováním magistrátu a s hospodařením obce. Vůbec se nedotkl téma nezaměstnanosti, které podle politologů je velice důležité v obcích, jelikož ovlivňuje jak ekonomickou situaci občanů, tak i sociální kvalitu život v obci. Navíc k magistrátu a hospodaření připojila strana témata sportu, kultury, životního prostředí a vzdělávání. Například právě životní prostředí je téma, které se dříve objevovalo pouze v politice na celostátní úrovni, avšak dnes už je toto téma často zmiňované ve volebních programech na komunální úrovni a patří do něj především nakládání s komunálním odpadem a téma spojené s rozvojem hromadné dopravy a snižováním automobilové dopravy. Nejvíce reflektované

téma v programu ODS byl rozvoj města a naopak témata, kterých se volební program strany dotýkal pouze lehce byla doprava, cestovní ruch a bezpečnost v obci.

5.7 Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura

SPD vznikla původně pod názvem Úsvit – Národní Koalice, která v období 2013 až 2014 používala název Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury a od srpna 2015 využívala název Úsvit přímé demokracie. V březnu roku 2018 Úsvit jako takový zanikl a toto uskupení se přeměnilo na současnou podobu SPD, jelikož v roce 2015 Tomio Okamura a Radim Fiala odešli z hnutí Úsvit přímé demokracie a založili SPD. Program strany je zaměřený především na vlastenectví s odporem k nelegální imigraci a islámu. Zůstala snaha o změnu Ústavy a posílení přímé demokracie, hlavně co se týká odvolatelnosti politiků a referend o důležitých otázkách. Toho hnutí je charakterizováno jako populistické, radikální a nacionalistické.

Úsvit přímé demokracie, který ještě v roce 2014 byl pod vedení svého zakladatele Tomia Okamury, v komunálních volbách v Jihlavě neuspěl a získal pouze 13 653 hlasů (2,88 %) čímž neobsadili žádný mandát (Idnes.cz, 2014).

Hnutí SPD Jihlava šlo do komunálních voleb v roce 2018 s velmi stručným volebním programem, ve kterém vyzdvihovali především otázku bezpečných ulic ve městě. Toho chtěli docílit posílením prostředků Městské policie a tím tak zajištění ochrany občanů, majetku, klidu a veřejného pořádku především pomocí kamerových systémů. Druhé téma, které hnutí SPD zařadilo do svého volebního programu byla nelegální migrace. V tomto bodě SPD kritizovala země Evropské Unie a snažila se přesvědčit občany Jihlavy, že zamezí: „invazi migrantů“. Třetí bod programu se týkal dopravní obslužnosti ve městě, ohledně které program sliboval odlehčení dopravní zátěže pomocí prostředků MHD, jízdného pro občany nad 65 let a pro žáky zdarma a také pomocí výstavby parkovacích domů. Čtvrtý bod volebního programu sliboval více dětských hřišť a volnočasových sportovišť ve městě. SPD se ve svém programu věnovala pouze tématu bezpečnosti, dopravu, sportu a kultury. Vsadila tak především na téma bezpečnosti a víceméně se nevěnovala tématům jako je hospodaření obce, nezaměstnanost, životní prostředí a sociální politika, tedy témata, na která ostatní strany sázely.

5.8 Žijeme Jihlavou!

V roce 2018 vznikla v Jihlavě nová koalice jako spojení stran TOP 09, Pirátů a Zelených. Toto spojení vzniklo po neúspěchu právě těchto tří politických subjektů v komunálních volbách z roku 2014, ve kterých TOP 09 získala pouze dva mandáty s 5,8 % hlasů a koalice Zelených a Pirátů, kteří získali pouze 4,91 % hlasů a tím neobsadili žádný mandát. Tyto zdánlivě nesourodé politické subjekty se podle jejich slov snažili spojit své síly a vydat z každé strany to nejlepší a společně s rozmyslem opustit populismus silných gest i silných jmen a snažili se bojovat v komunálních volbách novým způsobem. Tato koalice sázela na odbornosti jednotlivých členů a na jejich všestranném pohledu na různé problémy, které se v obci nachází. Před volbami označovali za slabou stránku města Jihlava především investiční přesah krajského města a pomalý rozvoj. Toho chtěli docílit investičními pobídkami s maximálním důrazem na spolupráci s privátním sektorem. Dále ve svém prohlášení cílili na děti a jejich rodiny, na dětské hřiště a s tím spojené kvalitní služby a dále na výstavbu klidových zón a venkovních sportovišť (Strana zelených Kraj Vysočina, 2018; Idnes.cz, 2014).

Nově utvořená koalice Pirátů, Zelených a TOP 09 vsadila v komunálních volbách v roce 2018 na poměrně obsáhlý volební program, který rozdělila do pomyslných pěti oddílů. Ten první se soustředil na magistrát a otevřenou radnici, v rámci čehož slibovali zlepšení informovanosti občanů o tom, čím se radnice zabývá, a to především skrz umístění záznamů a videopřenosů na internet, kde mimo jiné chtěli zveřejňovat nově uzavřené smlouvy. Magistrát by měl komunikovat a diskutovat s občany o důležitých záležitostech, zapojit občany do rozhodování například ohledně nových projektů. Druhý oddíl volebního programu se soustředil na vzhled města především skrze revitalizaci centra města a jeho bezpečnosti, čistoty města, realizaci klidových zón a venkovních sportovišť pro všechny generace, udržitelný rozvoj a preferování užitné architektury s funkční zeleně. Třetí oddíl programu se zaměřil na dopravu po městě, ve které strana slibovala omezení automobilů ve městě, což by mělo být provedeno výstavbou záchytných parkovišť, zavedením nových linek MHD, zajištěním hromadné dopravy dětem do 15 let zdarma a dále výstavbou cyklostezek a celkově podpořením nemotorové dopravy. Vedle dopravy program zmiňoval i hospodaření s vodou a sázení stínících stromů. Čtvrtá část programu se zaměřila na poskytování kvalitního zázemí pro děti, pracují i seniory a na podněcování těchto skupin k volnočasovým aktivitám. Toho chtěla strana docílit například dostupným bydlením pro mladé rodiny, rozvojem kapacit organizací sociální péče pro seniory či zajištěním více peněžních prostředků pro neziskové

organizace v oblasti kultury a sportu. Pátá a poslední část programu se týkala podpory vzdělanosti, ve které strana chtěla zajistit vzdělání pro všechny děti a dostatek míst pro děti do mateřských škol. Dále strana slibovala zlepšení jazykového vzdělání dětí na prvním stupni základních školy pomocí zahraničních lektorů a rodilých mluvčích. V rámci škol a školek chtěla strana i zajistit kvalitní a cenově dostupné stravování.

Stejně jako ODS, ani Fórum Jihlava nezakomponovalo téma nezaměstnanosti v obci do svého programu. Do programu strana zařadila téma magistrátu, životního prostředí, dopravy, sportu, kultury a vzdělávání. Naopak téma, které bylo v programu slabě zastoupené byla sociální politika.

5.9 Zelení a Piráti Jihlava

Zatímco Piráti se v Jihlavě nikdy nedostali do zastupitelstva obce, Zelení obsadili ve volbách v roce 1990 4 mandáty, v roce 1998 1 mandát, v roce 2002 2 mandáty a v dalším volebním období v roce 2008 3 mandáty. V roce 2010 získali pouze 3,94 % a nepodíleli se tak na rozhodování v obci.

Strana zelených a Česká pirátská strana v roce 2014 pro komunální volby v Jihlavě vytvořili společnou kandidátku a šli do voleb jako jedno politické uskupení. Chtěli tak vytvořit silné uskupení, od kterého měli ambice oslovit širokou voličskou základnu. Toto rozhodnutí odůvodňovali ziskem z parlamentních a evropských voleb, ve kterých tyto dvě strany společně získali více jak 10 % hlasů a přišlo jim to jako silná podpora, která se bude reflektovat i na komunální úroveň, ve které zároveň Zelení a Piráti nacházeli vzájemnou programovou shodu (Strana zelených kraj Vysočina, 2014).

Strana Zelení a Piráti Jihlava však získali pouze 4,91 % hlasů, což odpovídá 23 284 hlasům a chybělo jim tedy 0,1 % pro překročení 5% hranice a získání mandátů v zastupitelstvu (Strana zelených kraj Vysočina, 2014).

Ve svém programu Zelení a Piráti slibovali zapojení občanů do rozhodování díky zavedení informačního systému podnětů pro Jihlavu, který by propojil občany se zastupiteli a úředníky Jihlavy. Přes tento systém by občané byly schopni klást otázky, řešit problémy, komunikovat se zastupiteli a navrhopvat referenda. Celkově by zavedení tohoto informačního systému přineslo zlepšenou informovanost o všech otázkách obce, transparentnost v jednání města, možnost občanů vyjádřit své poznámky a celkově podpořit komunikaci mezi radnicí a občany. Další témata programu byly kontrola dodržování práv občanů města, otevřenou

radnici s transparentními účty a účetnictvím, ve kterých budou moct občané kontrolovat rozpočty a část rozpočtu měla být vyčleněna občanům, kteří by mohli vybírat oblast, do které by finance následně putovaly.

Pro volby v roce 2018 se tyto dva politické subjekty spojili se stranou TOP 09 aby získali větší podporu a neopakovala se situace z roku 2014, ve kterém nedosáhli ani pětiprocentní hranice pro získání mandátu.

5.10 TOP 09

TOP 09 je poměrně mladá strana české poměry a první zmínky o ní jsou ze dne 11. června 2009, avšak oficiálně založena byla 26. listopadu 2009. Jedná se o liberálně konzervativní středopravicovou stranu.

TOP 09 v Jihlavě kandidovalo hned rok po svém založení tedy v roce 2010, ve kterém získala 7 mandátů, což je taky nejlepší výsledek jakého kdy v Jihlavě dosáhla. V komunálních volbách v roce 2014 TOP 09 skončilo na sedmém místě a získalo pouze 5,8 % hlasů čímž obsadili 2 mandáty. Původně mělo TOP 09 tvořit koalici s ČSSD, ODS, KDU-ČSL a Fórem Jihlava, nakonec se však dohodli, že bude vedení města podporovat bez účasti v koalici a zůstalo v opozici společně s ANO a KSČM (Idnes.cz, 2014).

Ve svém volebním programu z roku 2014 šla TOP 09 do voleb se čtyřmi myšlenkami, na kterých položila základ volebního programu, těmi byly: stejná práva a povinnosti pro všechny; lidský přístup v jednání s občany; efektivní, hospodárné a koncepční řízení města; zastavení živelného prodávání veřejného majetku. Mimo to se dále jejich program dále rozděloval do podtémat: rozvoj Jihlavy a regionu; bezpečnost a veřejný pořádek; komunikace s občany; životní prostředí a relaxační zóny; kultura; školství; tělovýchova a sport; zdravotnictví.

Do komunálních voleb v Jihlavě v roce 2018 šla TOP 09 společně s Piráty a Zelenými, se kterými se spojila pod názvem Žijeme Jihlavou!.

6 Rozvojová agenda ve volebních programech

Volební programy na komunální úrovni jsou složeny právě ze socioekonomických témat jako sociální zabezpečení, důchodové zabezpečení, zdravotnictví, rodinná a bytová

politika, nezaměstnanost, vzdělávání a podnikání. Tato témata hrají důležitou roli ve všech volebních programech.

V následující tabulce jsou uvedeny všechny hlavní politické subjekty, které kandidovaly v jihlavských komunálních volbách v roce 2018. Ke každému subjektu jsou poté přiřazena témata, kterým se věnovaly jejich volební programy.

Tabulka 6 Volební témata vybraných stran v komunálních volbách v Jihlavě 2018

Témata ve volebních programech 2018			
ODS	magistrát	ČSSD	sociální politika
	hospodaření		doprava
	sport a kultura		vzdělávání
	rozvoj města		sport a kultura
	životní prostředí		magistrát
	vzdělávání		rozvoj města
ŽIJEME JIHLAVOU!	magistrát	ANO 2011	hospodaření
	životní prostředí		bezpečnost
	sociální politika		doprava
	rozvoj města		životní prostředí
	doprava		sport a kultura
	sport a kultura		vzdělávání
	vzdělávání		cestovní ruch
KDU-ČSL	sociální politika	SPD	podnikání
	bezpečnost		sociální politika
	doprava		bezpečnost
	rozvoj města	doprava	
	podnikání	sport a kultura	
	zaměstnanost	FÓRUM JIHLAVA	bezpečnost
	životní prostředí		sport a kultura
	vzdělávání		magistrát
	cestovní ruch		sociální politika
	sport a kultura		hospodaření
magistrát	rozvoj města		

KSČM	sociální politika		zaměstnanost
	životní prostředí		cestovní ruch
	doprava		vzdělávání
	rozvoj města		podnikání
	vzdělávání		životní prostředí
	sport a kultura		
	bezpečnost		

Zdroj: vlastní zpracování na základě volebních programů

Jak si lze všimnout z tabulky č.7 a z grafu č.9, tak nejčastější téma bylo sport a kultura. Toto téma zařadilo v roce 2018 do svých volebních programů všech osm zkoumaných stran. Jediné pochopitelné vysvětlení pro to, proč všechny strany hojně zařadily sport do svých programů je to, že Jihlava má dlouho historii sportu především díky hokejovému klubu Dukla, který byl založen v roce 1956 a pyšní se například titulem druhého nejúspěšnějšího českého hokejového klubu s 12 tituly hned za brněnskou Kometou. Hokej tak Jihlavě zajistil zvučné jméno ohledně sportu a občané města jsou na to značně hrdí i přes to, že poslední titul získala naposled 30 let zpátky. S hokejem je spojovaná i v programech často zmiňovaná rekonstrukce zimního stadion, která probíhá už několik let a hlavního dokončení by se měla dočkat do roku 2024. Vedle hokeje má ve městě dlouhou tradici i fotbal, jehož historie ve městě sahá až do roku 1948, v kterém byl založen jihlavský fotbalový klub. Ačkoliv fotbal v Jihlavě nedosáhl takových úspěchů jako hokej, tak i přes to je u obyvatel města oblíbený a v letech 2002, 2005 a 2006 prošel fotbalový stadion řadou modernizací. Ta však nebyla nikdy plně dokončena a stále je v plánu dokončení výstavby zbývajících tribun, které by zvětšily celkovou kapacitu stadionu. To však bylo pozastavenou kvůli sestoupení jihlavského klubu z první ligy a také s finančními problémy, které doprovázely společnost vlastníci právě tento klub. Sport je tak pro obyvatele Jihlavy důležitý, politické subjekty jsou si toho vědomy, a právě to může být ten hlavní důvod pro tak časté zařazení sportu do volebních programů a pro podporu sportování u dětí a dospívajících.

Druhé nejčastěji zmiňované téma bylo vzdělávání, které se vyskytlo v sedmi z osmi volebních programů. Toto téma zahrnovalo jak zajištění kvalitního vzdělání, tak i například navýšení kapacit mateřských škol nebo i rozvoj vysokoškolského vzdělání v Jihlavě. Na třetí příčce nejčastějších témat v programech je čtveřice témat, a to rozvoj města, životní prostředí, sociální politika a doprava. Tato témata zařadilo do svých programů celkem šest z osmi politických subjektů. Rozvoj města nejčastěji zmiňoval zkvalitnění infrastruktury, revitalizaci

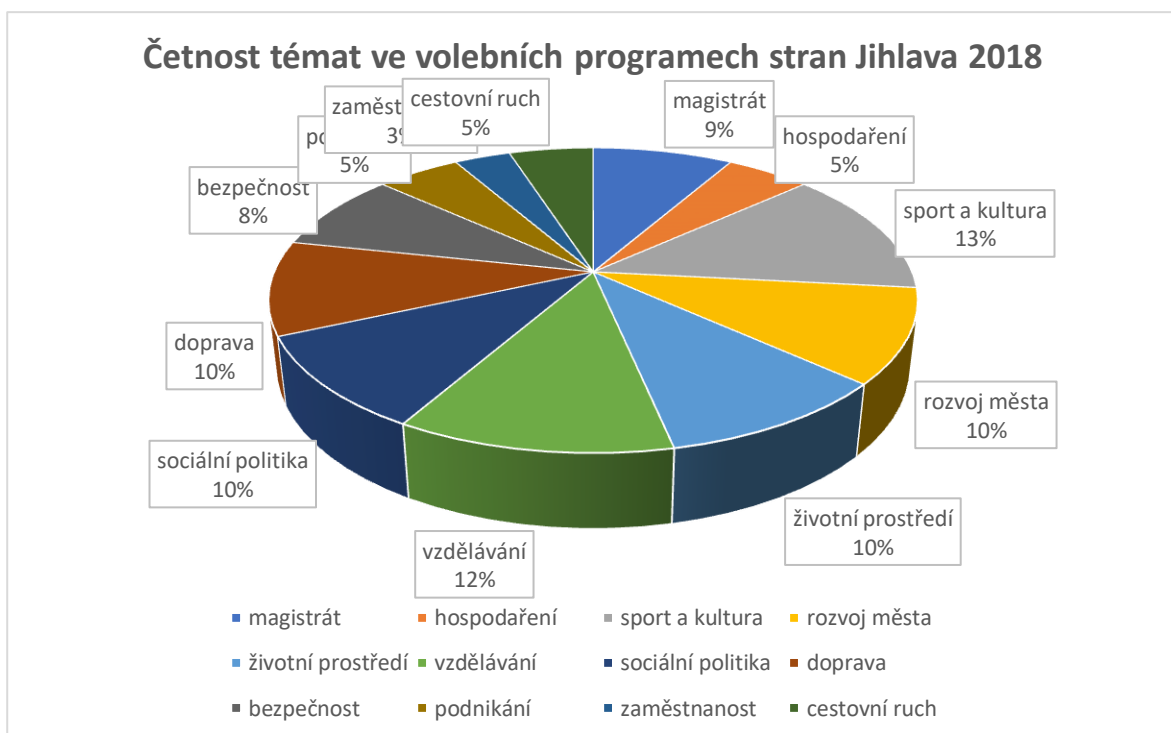
zimního stadionu, revitalizace náměstí a vyřešení situace ohledně obchodního domu Prior, dořešení sporu ohledně vlastnictví vodovodů a kanalizací, výstavby obchvatu města, nové výstavby, zřízení nového dopravního terminálu, vylepšený územní plán a jeho dodržování, výstavba klidová zón, investiční příležitosti, přiblížení kulturní akcí lidem mimo obchodní centra, oživení centra města a také rozvoj památkové rezervace. V otázce životního prostředí nejčastěji strany zmiňovaly čistotu ulic, rozšíření městské zeleně, odpadové hospodářství, stínící stromy ve městě, rozvoj nemotorové dopravy, výstavbu parkovacích domů a záchytných parkovišť, hospodaření s vodou a kvalitnější pitnou vodu pro občany, snížení energetické náročnosti budov a podporu třídění odpadu. Ačkoliv se často v tomto tématu vyskytovalo téma zasahující do dopravy, jako například snížení automobilové dopravy a MHD zdarma pro určité skupiny, tak tato témata nejsou ve skupině životního prostředí zohledněna. Sociální politika zahrnovala například startovací byty pro mladé rodiny, chráněné bydlení, neziskové organizace, komunitní centra, sociálně znevýhodněné skupiny obyvatel, azylové domy, péči o seniory a o nemocné občany, zajištění finančně dostupného bydlení, kvalitní sociální služby a také dostatek míst v domovech důchodců. Doprava zmiňovala podporu nemotorové dopravy, rozvoj městské hromadné dopravy, MHD zdarma pro děti a seniory. Čtvrtou příčku v rámci četnosti témat sdílí magistrát a bezpečnost. Tato dvě témata zařadilo do svých volebních programů celkem pět stran. V rámci magistrátu programy nejčastěji zmiňovaly moderní a elektronicky fungující radnici, lepší služby, řešení aktuálních problémů města, lepší spolupráci s veřejností, otevřený magistrát lidem, větší informovanost občanů, podporu místních referend či zveřejňování jednání zastupitelstva na internet. V otázce bezpečnosti ve městě pak strany zmiňovaly veřejný pořádek, posílení strážníků městské policie a zavedení kamerového systému. Méně zmiňované oblasti byly hospodaření, podnikání a cestovní ruch. Těmto tématům se v programech věnovaly pouze tři z osmi stran. Ohledně hospodaření programy nejčastěji zmiňovaly nakládání s finančními prostředky města, využívání dotací a fondů EU a transparentnost hospodaření. V otázce podpory podnikání v obci to pak byl rozvoj malého i středního podnikání, nové lokality pro rozvoj podnikání a ulehčení vykonávání činnosti podnikatelů. Nejméně zmiňované téma byla zaměstnanost, kterou do svých programů zařadily pouze dvě strany.

Tabulka 7 Četnost témat ve volebních programech v Jihlavě 2018

Četnost témat v programech stran		
Téma	Počet	Četnost
magistrát	5 z 8	0,63
hospodaření	3 z 8	0,38
sport a kultura	8 z 8	1,00
rozvoj města	6 z 8	0,75
životní prostředí	6 z 8	0,75
vzdělávání	7 z 8	0,88
sociální politika	6 z 8	0,75
doprava	6 z 8	0,75
bezpečnost	5 z 8	0,63
podnikání	3 z 8	0,38
zaměstnanost	2 z 8	0,25
cestovní ruch	3 z 8	0,38

Zdroj: vlastní zpracování na základě volebních programů

Graf 9 Grafické zpracování četností volebních témat v Jihlavě 2018

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z volebních programů

Stejně jak každá obec, tak i Jihlava má témata, která jsou mezi občany v obci aktuální a strany je tak zařazují do volebních programů pro získání více voličských hlasů. V komunálních volbách v roce 2018 to byla otázka týkající se majetku SVAK ohledně vodovodů a kanalizací, dále revitalizace náměstí, nový terminál dopravního podniku, obchvat města, oprava zimního stadionu a ohledně kultury se programy soustředily především na rozvoj zoologické zahrady. V tom je snadné spatřit, jak se problematika místního rozvoje promítá do komunální politiky. Tato aktuální témata mají své opodstatnění.

Téma vodovodů a kanalizací v Jihlavě se řeší už 10 let, během kterých se město Jihlava rozhodlo, že vystoupí ze SVAK Jihlavsko a převezme tak svůj majetek, aby s ním mohlo hospodařit a kontrolovat následně i zisk z vody. Tento spor se soudně řešil mnoho let a není tak divu, že právě v roce 2018 to bylo jedno z nejčastěji zmiňovaných témat ve volebních programech. Spory o vodu začaly v roce 2009, ve kterém se město Jihlava rozhodlo, že opustí SVAK a požadovalo tehdy předání svého majetku, k čemuž však mnoho let poté nedošlo a mezi městem a svazem vodovodů a kanalizací probíhaly soudní tahanice. Jihlava měla každý den ztratit 162 tisíc Kč, tedy téměř 5 milionů Kč měsíčně. Vyřešení situace ohledně vodárenské infrastruktury se přiblížilo konečnému řešení až v roce 2020. Po dohodě mezi oběma stranama došlo k vyřešení situace a město tak má získat 190 kilometrů vodovodního potrubí a 165 kilometrů kanalizačních trubek. Nevyřešená však zůstává situace ohledně nedělitelného majetku a nevyplacená nárokovaná částka, která činí 800 milionů Kč a kterou město požaduje po SVAK (iDNES.cz, 2020; iDNES.cz, 2015, Jihlavská drbna, 2020).

Další takové téma je revitalizace náměstí a situace ohledně obchodního domu Prior. Náměstí je jednou z chloub občanů města Jihlavy, ale zároveň je hyzděno budovou obchodního domu Prior. Zároveň se volební programy shodly ve snaze vrátit zájem občanů o trávení volného času právě v okolí náměstí, jelikož od roku 2008, ve kterém se otevřelo nákupní centrum city park, se snížil počet lidí na náměstí, a to se reflektovalo i na podnikatelích, kteří později přestali mít zájem o provozování živností na náměstí, kde je často drahý nájem a bez zákazníků ho nezaplatí. Aktuální plány ohledně revitalizace náměstí počítají především s vysazení nové zeleně na dvojnásobný počet pro zajištění ploch se stíny, které budou vyzývat občany k pobytu. Dále je v plánu snížení parkovacích míst na náměstí a město více spoléhá na využívání MHD. Situace ohledně obchodního domu Prior, který stojí uprostřed jihlavského náměstí od 80. let a je považován za objekt kazící celkový vzhled

náměstí, je podle náměstka primátorky složitější k vyřešení, jelikož je to objekt v soukromém vlastnictvím a město se snaží spolupracovat s vlastníkem (iDNES.cz, 2020).

Časté zmiňování jihlavské zoologické zahrady a její další rozvoj má také své opodstatnění, jelikož právě zoologická zahrada je již řadu let nejnavštěvovanějším místem v celém kraji Vysočina. Zoologická zahrada Jihlava dokáže do města přilákat velké množství turistů především v letních měsících. Největší návštěvnost je tradičně v letních měsících v červenci a srpnu, během nichž zoo v roce 2018 navštívilo celkem více než 130 000 návštěvníků. Celkem v roce 2018 prošlo branami zoo celkem 333 016 návštěvníků, což je druhá nejvyšší návštěvnost jihlavské zoo, hned po roce 2016, ve kterém do zoo přišlo celkem 334 429 návštěvníků. Politické subjekty jsou si vědomy oblíbenosti tohoto turistického cíle a nejčastěji jejich volební programy zmiňovaly plány na rozšíření zoologické zahrady, jelikož samotná zoo se nachází u historického centra města, kde se nemá dále kam rozšiřovat. Jediné možné řešení je využití pozemků Modety Style, které nabízí celkem 460 metrů čtverečních pro další rozšíření zoo, a které město koupilo v roce 2016 (ZOO Jihlava, 2019; iDNES.cz, 2017; Jihlavské listy, 2019).

Mezi často zmiňovanými tématy patřila i výstavba obchvatu města. Ten je v plánu už dvě volební období a situaci dlouhou dobu komplikovala dohoda mezi městem Jihlava a krajem Vysočina, ve které si město Jihlava musí převzít silnice, které patří kraji. Rozpočet výstavby obchvatu je 900 milionů Kč a výstavba by měla především snížit hustotu provozu. Plánovaný jihovýchodní obchvat krajského města se stane nejnákladnější stavbou, co se finanční náročnosti týče a překoná tak nejnovější obchvat Velkého Beranova, který byl zahájen na začátku roku 2019 a dosahoval délky 4,25 kilometrů s rozpočtem 800 milionů Kč (Jihlavská drbna, 2020; deník.cz, 2019; iDNES.cz, 2019).

Šesté a zároveň poslední nejčastěji zmiňované aktuální téma je záměr vybudování centrálního dopravního terminálu na městském nádraží v Jihlavě, kde by se měly potkávat vlaky, linkové autobusy i MHD. V současnosti je totiž autobusové nádraží a hlavní vlakové nádraží od sebe vzdálené a pro občany města je tak obtížné kombinovat využívání těchto dvou dopravních prostředků. Tento moderní terminál se město snaží postavit už mnoho let a ačkoliv se počítá s termínem dokončení v létě 2025, tak tuto stavbu celou dobu doprovází řada komplikací, které zpomalují dokončení tohoto projektu. Jedna z posledních komplikací a pozastavení stavby bylo nesplnění hygienických limitů, které zmiňovaly problém s nadměrným hlukem u přilehlých obytných domů. Výstavba dopravního terminálu je jedním

z největších rozvojových plánů ve městě v současnosti a je pochopitelné, že politické subjekty toto téma zařadily do svých volebních programů (iDNES.cz, 2020).

Tabulka 8 Aktuální témata Jihlavy v programech politických subjektů

Téma	Strany
Rekonstrukce Horáckého zimního stadionu	ODS KDU-ČSL KSČM ANO
Vodovody a kanalizace	ODS KDU-ČSL ANO
Obchvat města	ODS ANO
Dopravní terminál	ODS KDU-ČSL ANO
Revitalizace centra města	ODS ŽIJEME JIHLAVOU KDU-ČSL ANO FÓRUM
Rozvoj zoologické zahrady	KDU-ČSL KSČM ANO

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z volebních programů

V tabulce s aktuálními tématy ve městě Jihlava je možné vidět strany, které zařazovaly tato témata do svých programů v komunálních volbách v roce 2018. Je možné si všimnout, které strany využívaly těchto aktuálních témat, které jsou tématiké pro Jihlavu, a které strany naopak tyto body zcela vynechaly. Nejvíce se těmito tématům věnovala ODS, ANO a KDU-ČSL. Naopak strany, které tato témata ve svých programech nezmiňovaly či zmínily pouze okrajově byly ČSSD, Žijeme Jihlavou, SPD a Fórum. Rekonstrukci Horáckého zimního stadionu do programu zařadila ODS, KDU-ČSL, KSČM a ANO. Vodovody a kanalizace ODS,

KDU-ČSL a ANO. Obchvatu města se věnoval program ODS a ANO. Dopravnímu terminálu ODS, KDU-ČSL a ANO. Revitalizaci města strany ODS, Žijeme Jihlavou, KDU-ČSL, ANO a Fórum. A pátému tématu – zoologické zahradě se věnoval program KDU-ČSL, ANO a KSČM. Nejčastěji zmiňovaným tématem z šesti zmíněných byla revitalizace centra města, které se věnovalo 5 politických subjektů a dále rekonstrukce Horáckého zimního stadionu, kterou ve svých programech zmínily 4 strany. Dále se 3 strany věnovaly vodovodům a kanalizacím, dopravnímu terminálu a rozvoji zoologické zahrady. Nejméně zmiňovaným tématem byl obchvat města, který zařadily pouze dva subjekty do svého programu. Je rozhodně zajímavé se podívat na zařazování těchto témat vzhledem k výsledkům voleb, jelikož právě ODS a ANO, tedy strany věnující největší prostor těmto aktuálním tématům, jsou také strany, které ve volbách získaly nejvíce mandátů. Je tak možné spozorovat, že strany, které do svých programů zařadily tato aktuální témata ohledně místního rozvoje obce, jsou strany, kterým voliči dali nejvíce hlasů, ačkoliv to není pravidlo, jak je možné spozorovat například u KDU-ČSL. Naopak Fórum Jihlava, které získalo druhé největší množství hlasů, zařadilo do svého programu pouze jedno z témat, a to revitalizaci centra města.

O spokojenosti s rozvojovými aktivitami v obci a názoru občanů na tato projekty je možné se více dozvědět díky dotazníkovému šetření, které v Jihlavě zajišťuje projekt Zdravé město už od roku 2011 a opakuje se každé dva roky. Toto dotazníkové šetření dává možnost politickým subjektům nahlédnout na to, s jakými oblastmi života v Jihlavě jsou lidé spokojeni a s jakými méně a podle toho následně upravovat své programové zaměření. Šetření je realizováno neziskovou organizací CI2, která se zabývá odbornými aktivitami pro udržitelný rozvoj především v tématech ochrany klimatu a podpory kvality života v obcích a regionech. Tento průzkum zjišťuje míru spokojenosti obyvatel Jihlavy poukazuje například na investiční akce, které jsou vnímány pozitivně nebo naopak negativně. Aktuálně poslední dotazníkové šetření proběhlo v roce 2019 a v rámci tohoto šetření bylo vybráno 502 vyplněných dotazníků, ve kterých nejčastěji odpovídali občané Jihlavy z věkové skupiny 31-40 let (18,7 %) se zaměstnáním (59,6 %) a se středoškolským vzděláním (39,9 %). V otázce fungování města označovali respondenti míru spokojenosti s jednotlivými oblastmi života v Jihlavě na 11stupňové škále. Nejvíce spokojeni byli s možnostmi provozovat své záliby a koníčky (6,7) a s pracovními příležitostmi (6,6). Naopak méně byli spokojeni s mezilidskými vztahy (5,9) a s možnostmi účastnit se místního plánování (5). V otázce spokojenosti se službami ve městě byli občané nejvíce spokojeni s fungováním škol a městské hromadné dopravy a naopak nejmenší spokojenost přiřadili k sociálním službám, fungování magistrátu a městské policie.

Co se týče nejlépe a nejhůře hodnocených investičních akcí za posledních 5 let (viz Tabulka 9), tak za nejlépe hodnocené projekty označovali občané nejvíce cyklostezky a dále investice spojené se zoologickou zahradou, obchodním centrem City park a také s fungováním městské hromadné dopravy. Naopak za nejhůře označovaný investiční projekt byl zimní stadion, který v dotazníku zmínila většina dotazovaných. V dotazníkovém šetření z roku 2017 (viz Tabulka 10), tedy rok před zkoumanými komunálními volbami z roku 2018, byly víceméně zmiňovány podobné projekty. Za nejlépe hodnocené občané označovali nově vystavěný sportovní areál, zoologickou zahradu a cyklostezky. A stejně jako v roce 2019, tak i v šetření z roku 2017 byl najhůře hodnoceným investičním projektem zimní stadion. Dotazníkové šetření se také zajímalo o nespokojenost s kvalitou veřejného prostoru v roce 2019 (viz Tabulka 11), v rámci čehož mohli dotázaní uvést lokalitu, se kterou jsou nejvíce nespokojeni. Nejčastěji zmiňovanou lokalitou bylo Masarykovo náměstí a jeho okolí, což zahrnovalo především budovu obchodního domu Prior, kašny a přilehlé uličky včetně bezpečnosti. Dále to bylo centrum města a městské nádraží a také autobusové nádraží. Právě tyto lokality veřejného prostoru byly často zmiňovány volebními programy většiny stran. Strany ve svých programech sázely na populární místní témata, a to na zimní stadion, vodovody, obchvat města, dopravní terminál, centrum města a zoologickou zahradu. Právě čtyři z těchto šesti témat se vyskytly na vrchních příčkách výsledků dotazníku v rámci dotazování na nejhorší a nejlepší lokality nebo projekty v obci. To dokazuje proč se tato témata tak často vyskytovala v jednotlivých programech, neboť právě slib podpoření rozvoje oblíbené lokality, či vyřešení problematického projektu dokáže straně zajistit mnoho voličů (Parlamentní listy, 2020; Spokojenost obyvatel s místním společenstvím a mobilita a místní přeprava obyvatel Jihlavy, 2017; Spokojenost obyvatel s místním společenstvím a mobilita a místní přeprava obyvatel Jihlavy, 2019).

Tabulka 9 Nejlépe a nejhůře hodnocené investiční akce 2019

Nejlépe hodnocené projekty	Počet	Nejhůře hodnocené projekty	Počet
Cyklostezky	52	Zimní stadion	81
ZOO	27	Cyklostezky	18
City park	17	City park	16
Systém MHD	13	Opravy komunikací	12
Český mlýn	12	HZS	11
Vodní ráj	12	Zastávky MHD	7
Zastávky MHD	12	Masarykovo náměstí	7
MFDF	11	Park G Mahlera	6
Park G Mahlera	10	Přesun hlavního nádraží	6

Zdroj: Spokojenost obyvatel s místním společenstvím a mobilita a místní přeprava obyvatel Jihlavy, 2019

Tabulka 10 Nejlépe a nejhůře hodnocené investiční akce 2017

Nejlépe hodnocené projekty	Počet	Nejhůře hodnocené projekty	Počet
Sportovní areál za Kauflandem	111	Zimní stadion	101
Oprava a výstavba zoo	105	Cyklostezky v centru	69
Cyklostezky	105	Katakomby	65
Festival dokumentárních filmů	59	City park	44
City park	52	Park G. Mahlera	35
Park G. Mahlera	45	Fotbalový stadion	27
Vysočina fest	30	Městské nádraží	17
Vánoce na náměstí	21	Stojany na kola na náměstí	13

Zdroj: Spokojenost obyvatel s místním společenstvím a mobilita a místní přeprava obyvatel Jihlavy, 2017

Tabulka 11 Nespokojenost s kvalitou veřejného prostoru 2019

Lokalita	Počet
Masarykovo náměstí a jeho okolí	171
Centrum města a přilehlé ulice	27
Městské nádraží	24
Horní Kosov	15
Autobusové nádraží	10
Březinky	9
Heulos	8
Parky	8
Březinovy sady	7
City park	7

Zdroj: Spokojenost obyvatel s místním společenstvím a mobilita a místní přeprava obyvatel Jihlavy, 2019

Na základě provedené charakteristiky města Jihlavy, převládají v obci starší lidé a věkový průměr obyvatel je 41 let. To by měly zohlednit volební programy všech politických subjekty a věnovat tak například určitý prostor ve svých programech sociální politice, která právě zohledňuje starší obyvatele. Sociální politika se také stala jedním z nejčastěji zmiňovaných témat ve volebních programech v roce 2018, ve kterém jí do svých programů zařadila většina stran. Jihlavu trápí nízká porodnost a s ní spojené stárnutí populace. Ve městě v posledních letech narůstá počet lidí s vysokoškolským vzděláním, a tudíž se dá říct, že si občané města uvědomují důležitost vzdělání a přikládají mu vysokou váhu. I toto se promítlo do volebních programů a téma vzdělání se stalo jedním z nejčastěji zmiňovaných témat, jelikož ho do svých programů zařadily všechny zkoumané politické subjekty kromě jednoho. Co se týče problémů nebo nedostatků města, které vyplynuly z charakteristiky, tak se jednalo především o znečištěné ovzduší, výstavbu dopravního terminálu, dopravu po městě, situaci ohledně vodovodů a kanalizací a také o rekonstrukce stadionů. Všechny tyto nedostatky v obci si strany uvědomovaly a zařazovaly je do svých programů. Otázka životního prostředí patřila mezi nejčastěji zmiňovaná témata v programech, stejně tak doprava po městě. Obě tato témata zařadilo do programů šest z osmi politických subjektů. Výstavba dopravního terminálu, vodovody a kanalizace a rekonstrukce stadionu se staly tematickými tématy pro komunální volby v Jihlavě v roce 2018 a strany těmto projektům věnovaly značný prostor.

7 Komunální volby v roce 2018 a zformování exekutivní koalice

Komunální volby z roku 2018 v Jihlavě otřásl tradičním rozložením politických sil v obci. Zatímco v předchozích volebních obdobích obsazovaly tradiční národní strany přední místa, v roce 2018 získaly tradiční české politické strany jako ODS, ČSSD nebo KSČM méně mandátů oproti jiným komunálním volbám z minulých let. Na prvním místě skončilo uskupení ANO 2011, které si se získanými 10 mandáty polepšilo oproti roku 2014 o dva mandáty, což odpovídá i celonárodní situaci, kde s každým rokem mělo hnutí ANO 2011 silnější pozici oproti konkurenci. ANO získalo od voličů celkem 22,61 % hlasů a dosavadní náměstek primátora Radek Popelka byl s 3 598 hlasy nejčastěji voleným kandidátem. Na druhém místě se umístilo sdružení nezávislých Fórum Jihlava, které získalo 7 mandátů, což je oproti minulému volebnímu období nárůst o 3 mandáty. Zároveň je to nejlepší výsledek sdružení nezávislých kandidátů v historii komunálních voleb v Jihlavě. Třetí místo obsadila ODS se 6 mandáty, která posílila oproti roku 2014 a nejvíce hlasů za tuto stranu získal bývalý primátor Jaroslav Vymazal a lídr strany Petr Laštovička skončil za stranu až jako čtvrtý. Čtvrté místo připadlo uskupení Žijeme Jihlavou!, které šlo do voleb o hlasy voličů jako koalice TOP 09, Pirátů a Zelených. Získali však pouze 4 mandáty, což je pokles o 2 mandáty oproti tomu co tyto 3 strany dohromady získaly v minulých volbách z roku 2014. 3 mandáty získaly strany KSČM a KDU-ČSL a 2 mandáty obsadily strany ČSSD a SPD. Pro ČSSD je toto velký pokles vzhledem k tomu, že v roce 2010 byla nejsilnější stranou ve městě s 11 mandáty a v roce 2014 druhou nejsilnější s 8 mandáty. Zároveň byla ČSSD stranou dosavadního primátora města. Tyto komunální volby prokázaly silnou pozici hnutí ANO 2011 na komunální úrovni. Dále z voleb vyplývá nepřehlédnutelný růst popularity u voličů sdružení nezávislých kandidátů, což odpovídá rostoucí důležitosti nezávislých kandidátů v komunální politice (Idnes.cz, 2018).

Tabulka 12 Výsledky voleb v Jihlavě 2018

Kandidátní listina		Hlasy		Přepočtené % platných hlasů	Získaný počet mandátů
číslo	Název	abs.	v %		
1	Moravské zemské hnutí	1010	0,20	0,74	0
2	SPD	32308	6,47	6,46	2
3	ČSSD	33850	6,78	6,77	2
4	Svob. A Real.Spol. pro Jihlavu	20668	4,14	4,13	0
5	Fórum Jihlava	89908	18,00	18	7
6	ANO 2011	112935	22,61	22,61	10
7	ODS	75778	15,17	15,17	6
8	KDU-ČSL	40374	8,08	8,08	3
9	ŽIJEME JIHLAVOU!	50384	10,09	10,08	4
10	KSČM	42253	8,46	8,45	3

Zdroj: Český statistický úřad – Volby

Ačkoliv podobně jako ve většině krajských měst, také v Jihlavě vyhrálo komunální volby hnutí ANO, tak nakonec se hnutí na vedení města po volbách nepodílelo. Koalice ANO, ČSSD a KDU-ČSL, která vedla město v předchozím volebním období, ve volbách ztratila většinu mandátů. Jednalo se především o ztrátu koaličních partnerů ANO, tedy ČSSD a KDU-ČSL. Tyto tři strany obsadily ve volbách z roku 2014 dohromady 20 mandátů, a tedy dosáhly nadpoloviční většiny z celkového počtu 37 mandátů. V roce 2018 ovšem tyto tři strany získaly dohromady 15 mandátů, což nestačilo na získání nadpoloviční většiny a podílení se tak na vedení města. Ačkoliv hnutí ANO posílilo z 8 získaných mandátů na 10, tak ČSSD zaznamenala pokles z 8 mandátů na pouhé 2 a KDU-ČSL ztratila jeden mandát ze 4 na 3 mandáty. Byla to tedy především strana dosavadního primátora Rudolfa Chloupka, která pohořela. Vládu nad městem převzala koalice složená ze čtyř subjektů, a to z Fóra Jihlava, ODS, Žijeme Jihlavou a KDU-ČSL. Tato koalice byla možná především díky Fóru, které získalo v komunálních volbách druhý nejvyšší počet hlasů. Dohodnutá koalice dala dohromady celkem 20 hlasů v zastupitelstvu, tedy 7 za Fórum Jihlava, 6 za ODS, 4 za Žijeme Jihlavou! a zbývající 3 za KDU-ČSL. Tímto tato nově vzniklá koalice odsunula vítězné ANO do opozice. Post primátora města získala Karolína Koubová z Fóra a stala se tak první primátorkou v Jihlavě. V opozici kromě hnutí ANO skončily i ČSSD, KSČM a SPD. Rada

města se nakonec složila ze tří radních z Fóra, tři z ODS, dvou z Žijeme Jihlavou! a jednoho za KDU-ČSL (deník.cz, 2018; irozhlas, 2018; Jihlavský deník, 2018).

Po komunálních volbách v roce 2014 v Jihlavě původně vznikla koalice složená z ČSSD, ODS, KDU-ČSL a Fóra Jihlava. Počítalo se i s TOP 09, pro ní však ale po jednáních nezbylo místo radního, a tak se přesunula do opozice. V opozici tak bylo ANO 2011, TOP 09 a KSČM i přes to, že ANO spolu s ČSSD získalo v roce 2014 nejvíce mandátů, tedy každý 8. Ačkoliv ČSSD i ANO 2011 po volbách vedly jednání o spolupráci, nakonec však nenašli společnou řeč a ČSSD začala hledat programovou shodu mezi ostatními subjekty ve městě. ANO tohle kritizovalo, že jde o zradu voličů, vzhledem k tomu, že ČSSD začalo tvořit stejnou koalici, která byla v předchozím období, doplněná navíc o TOP 09 a Fórum Jihlava. Co se týče ostatních subjektů a jejich spolupráce s ANO, ta byla například u KDU-ČSL předem zavrhnuta kvůli tomu, že se hnutí ANO v několika jiných městech dohodlo na spolupráci s KSČM. Tato koalice však nevydržela po celé své funkční období a už v roce 2016 se začala rozpadat. To mělo být zapříčiněné vleklými spory mezi jednotlivými stranami a na konci října 2016 na svou funkci rezignovala Karolína Koubová z Fóra Jihlava a na následném jednání zastupitelstva pak byli odvoláni i zbylí radní z ODS a Fóra Jihlava. Novou koalici k vládnutí nad městem dalo dohromady ČSSD, KDU-ČSL a z voleb vítězná ANO, které získalo 5 míst v radě. V novém složení si rada na zbývající období stanovila úkol vyřešit rekonstrukci zimního stadionu a dokončit majetkoprávní vypořádání ohledně vodovodů a kanalizací (Aktuálně.cz, 2014; Krajské listy, 2014, , Idnes.cz, 2016).

V tabulce č.13 je možné si všimnout, že po dlouhá léta v Jihlavě vždy spolupracovala ČSSD, ODS a KDU-ČSL. Tyto strany v posledních volebních obdobích vždy tvořili koalici a v případě nedostatku hlasů pro nadpoloviční většinu přizvaly do koalice další politický subjekt. S drasticky snižujícím se ziskem mandátů z voleb u ČSSD však bylo jasné, že tato strana nezůstane ve městě u moci navždy. Byla to rostoucí popularita hnutí ANO a Fóra Jihlava, která začala formovat zažité změny ve vedení města a právě tyto strany v současnosti určují s kým budou vládnout městu. Tabulka také dokazuje malý koaliční potenciál KSČM, který byl zmíněn v teoretické části. I přes to, že KSČM ve všech komunálních volbách v Jihlavě vždy získala určitý počet mandátů, tak v posledních 10 letech vždy skončila v opozici a žádná strana s KSČM nechtěla spolupracovat.

Když se porovná koalice vzniklá po volbách z roku 2018 a ta, která předtím vládla městu, je možné si všimnout, že politické subjekty v radě města nahradily víceméně jiné subjekty. Z původního složení koalice ČSSD, KDU-ČSL a ANO z volebního období 2014-

2018, vznikla po volbách v roce 2018 koalice složená z Fóra Jihlava, ODS, Žijeme Jihlavou! a KDU-ČSL. To je nejspíše zapříčiněné neshodami, které panovaly v koalici v letech 2014-2018, ve kterých z koalice odešla ODS a Fórum Jihlava. Dalo se tak očekávat, že v případě zisku většího počtu mandátů ve volbách v roce 2018, se pokusí právě ODS a Fórum Jihlava složit koalici bez politických subjektů z minulé koalice. Jistě by to z jejich strany vypadalo hloupě, spojovat se znovu se stranami, se kterými jim minulá spolupráce nevyhovovala.

Koalice složená po posledních komunálních volbách však není bez problémů. První problémy se vyskytly kvůli KDU-ČSL, jelikož na konci června 2019 rezignoval na post náměstka lídr KDU-ČSL Jaromír Kalina. Ten oznámil svým stranickým kolegům, že jeho podpis pod koaliční smlouvou je neplatný. To bylo způsobeno výměnou advokátní kanceláře, která město zastupovala ve soudním sporu o vodohospodářský majetek města. Kalina měl na starost vodohospodářství a nelíbilo se mu, že koalice vyměnila právníky bez projednání s KDU-ČSL. Čtyřkoalice tak přišla o hlas a dostala se na nejtěšnější většinu 19 hlasů z celkových 37. Co se týče KDU-ČSL, to si zvolilo nového lídra Josefa Kodeta, který však v čele strany nevydržel dlouho. Nová koaliční smlouva byla podepsána za Fórum Jihlava, ODS, uskupení Žijeme Jihlavou a Martinem Laštovičkou, který je nestraníkem za KDU-ČSL. Jako svojí programovou prioritu si koalice určila především dokončení procesu vystoupení SMJ ze SVAK Jihlavsko a tím ukončení sporů o vodohospodářskou infrastrukturu (Idnes.cz, 2019, Jihlavská drbna, 2020).

Tabulka 13 Složení koalic v radě města Jihlavy

Funkční období	Politické subjekty v radě	Změněná koalice
2018-2022	Fórum Jihlava	Fórum Jihlava
	ODS	ODS
	Žijeme Jihlavou!	Žijeme Jihlavou!
	KDU-ČSL	
2014-2018	ČSSD	ČSSD
	ODS	KDU-ČSL
	KDU-ČSL	ANO
	Fórum Jihlava	
2010-2014	ČSSD	
	ODS	
	KDU-ČSL	
2006-2010	ČSSD	
	ODS	
	KDU-ČSL	
	Strana zelených	

Zdroj: vlastní zpracování

8 Závěr

Diplomová práce se zabývala problematikou místního rozvoje v rámci komunální politiky. Hlavním zdrojem informací pro zpracování tématu byla především data ČSÚ, regionální tisk a volební programy jednotlivých politických subjektů. Cílem práce bylo identifikovat hlavní politické aktéry a jejich rozvojové vize, které se v Jihlavě střetávají. K dosažení toho cíle byla v praktické části diplomové práce nejdříve charakterizována Jihlava v rámci několika hlavních socioekonomických hledisek, které ovlivňují hospodářský a sociální rozvoj města. Mezi tato hlediska patřilo obyvatelstvo, ekonomická základna a zaměstnanost v obci, domovní a bytový fond, životní prostředí, dopravní infrastruktura, občanská infrastruktura a technická infrastruktura. Právě charakterizování těchto hledisek v obci bylo důležité pro další pochopení jednotlivých rozvojových vizí všech politických aktérů. Z charakteristiky Jihlavy tak vyplynula řada aktuálních témat a problémů, které jsou v Jihlavě v současnosti řešené a je jim věnovaná velká pozornost politiků i běžných občanů. Z charakteristiky města byla zjištěna důležitost průmyslové výroby, která ve městě zajišťuje celkem 65 % pracovních příležitostí. Spolu s průmyslovou výrobou však přichází znečištěné ovzduší, které je v Jihlavě problémem již více než 10 let a je to jedna z oblastí, která vadí obyvatelům města. V otázce dopravní infrastruktury se v Jihlavě nejvíce řeší výstavba moderního dopravního terminálu, která by občanům propojila užívání různých druhů dopravy. V rámci občanské struktury byly zjištěny rozvojové projekty sportovních stadionů a u struktury technické to byla především otázka sporu ohledně vlastnictví a spravování vodovodů a kanalizací, která se v Jihlavě řešila mnoho let.

V další pasáži praktické části byly identifikovány hlavní politické subjekty, které v současné době v Jihlavě působí. Mezi ty aktuální patří celkem 10 politických subjektů, a to ČSSD, ODS, KSČM, TOP 09, ANO 2011, KDU-ČSL, Zelení, Piráti, Fórum Jihlava a Žijeme Jihlavou. V jihlavské politickém prostoru mají dlouhé působení tradiční celonárodní strany, mezi které patří například ČSSD, ODS, KSČM a KDU-ČSL. Tyto strany si víceméně držely silnou pozici posledních 30 let a ve všech komunálních volbách získaly mandáty. Byly to tak tyto strany, které se podílely na vládnutí městu. Tuto silnou pozici narušilo v Jihlavě hnutí ANO 2011, které ve svých prvních komunálních volbách v roce 2014 získalo spolu s ČSSD největší počet mandátů a oslabilo pozici ostatních stran. Ačkoliv po dlouhá léta vládly v Jihlavě tradiční celonárodní strany, tak téměř vždy je v zastupitelstvu doplňovaly uskupení nezávislých kandidátů. To, že mají nezávislí kandidáti rok od roku silnější pozici v komunální politice, dokazují i výsledky komunálních voleb v Jihlavě. V roce 2014 získalo Fórum Jihlava

4 mandáty a hned 4 roky poté získalo mandátů 7 a sdružení pod názvem Žijeme Jihlavou mandáty 4. To potvrzuje co již bylo řečeno v teoretické části a to, že nezávislí kandidáti se stávají čím dál více důležitou a nedílnou součástí komunální politiky.

Co se týče rozvojových vizí ve volebních programech, tak nejčastěji programy zmiňovaly sport a kulturu. Toto téma do svých programů zařadilo všech osm zkoumaných politických subjektů. Sport má v Jihlavě dlouhou tradici především díky populárnímu hokeji a fotbal, a tudíž je tento krok ze strany politických subjektů pochopitelný. Druhé nejčastější téma programů bylo vzdělávání, které do svých programů zařadilo 7 z 8 subjektů. Třetí nejčastěji zmiňovaná témata byla rozvoj města, životní prostředí, sociální politika a doprava, kterým se věnovalo 6 z 8 volebních programů. Téma magistrátu a bezpečnosti se objevilo u 5 z 8 subjektů. Méně prostoru ve svých programech strany věnovaly tématu hospodaření, podnikání a cestovního ruchu a do svých programů tyto témata zařadily 3 strany. Pouze 2 strany se věnovaly zaměstnanosti, a tak se zaměstnanost stala nejméně zmiňované téma. To odporuje tvrzení z teoretické části, že podle řady českých politologů je nezaměstnanost nejzávažnější téma, ačkoliv se jedná spíše o levicové téma. Míra nezaměstnanosti byla vyznívána jako důležitý faktor indikátoru ekonomické situace v obci, jelikož ovlivňuje lokální trh práce, a tím má přímý vliv na subjektivní vnímání ekonomické situace občanů obce. Ačkoliv je tedy nezaměstnanost důležité téma, tak strany si musely být tehdy vědomy dlouhodobě se snižující míry nezaměstnanosti, a dát tak přednost jiným tématům.

Volební programy se často shodovaly celkem v 6 aktuálních tématech, která se týkají rozvoje města. To jsou hlavní rozvojové vize, které se v Jihlavě střetávají. Byla to témata rekonstrukce Horáckého zimního stadionu, vyřešení situace ohledně vodovodů a kanalizací, výstavba obchvatu města, moderní dopravní terminál, revitalizace centra města a rozvoj zoologické zahrady. Nejčastěji se strany věnovaly revitalizaci náměstí a situaci ohledně obchodního domu Prior. Tomuto tématu se věnovalo 5 subjektů. Druhým nejčastějším rozvojovým projektem byla rekonstrukce Horáckého zimního stadionu, která je v Jihlavě aktuální už druhé volební období. Stejně tomu je tak i u situace ohledně vodovodů a kanalizací, které se v Jihlavě řeší už 10 let a až v roce 2020 to vypadá, že tento spor se chýlí ke konci. Také výstavba moderního dopravního terminálu je v Jihlavě aktuální už řadu let. Nejinak je tomu u výstavby obchvatu města, který je v plánu už dvě volební období. Téma rozvoje zoologické zahrady je zase opodstatněné tím, že zoologická zahrada v Jihlavě je nejnavštěvovanější místem v celém kraji Vysočina. Oblíbené je nejen u turistů, kteří do Jihlavě jezdí především kvůli této atrakci, ale také u místních obyvatel. Tato aktuální témata

mají jedno společné. Jsou to projekty, které se v Jihlavě řeší už několik let a volebních období. Tím na sebe dokázaly upoutat velkou pozornost obyvatel a politické subjekty jsou si vědomy toho, že slíbení dořešení těchto projektů jim může přinést nové voliče. Tyto projekty jsou zároveň problematické a kvůli některým z nich se rozpadla i koalice z roku 2014. Nejvíce tyto rozvojové projekty zařazovaly do svých volebních programů strany ODS, KDU-ČSL a hnutí ANO 2011. Právě hnutí ANO 2011 a ODS jsou strany, které se v rámci mandátů umístily na pomyslném vrcholu volebních výsledků. To může ukazovat na schopnost těchto aktuálních témat zajistit si pozornost a přízeň voličů. Osobně si myslím, že strany by měly věnovat více pozornosti právě aktuálním rozvojovým projektům. Výsledky voleb z roku 2018 ukázaly, že pro úspěch ve volbách nestačí zmínění základních témat v programech jakou je rozvoj MHD, otevřený magistrát nebo sociální politika. Podle mého názoru to byly aktuální rozvojová témata, která některým stranám přihrála velké množství voličů. Názor na investiční akce a projekty v Jihlavě zjišťuje projekt Zdravé město už od roku 2011 a toto dotazníkové šetření dává možnost nahlédnout na to, které investiční akce jsou vnímány pozitivně nebo negativně. Mezi nejlépe hodnocené projekty patří po mnoho let zoologická zahrada, která se umísťuje na vrchních příčkách nejlepších projektů. Naopak mezi nejhůře hodnocené projekty patří například zimní stadion, který si léta drží poslední místo žebříčku. Dotazníkové šetření zjišťuje například i nespokojenost občanů s kvalitou veřejného prostoru a není překvapením, že mezi nejčastěji zmiňované lokality patří náměstí, centrum města a městské a autobusové nádraží. Právě toto šetření odůvodňuje zařazení aktuálních témat do programů politických subjektů a ukazuje to na fakt, že občany tato aktuální témata zajímají a chtějí je v Jihlavě vyřešit či vylepšit.

Poslední část praktické části se věnuje výsledkům komunálních voleb v roce 2018 a následnému zformování exekutivní koalice. V roce 2018 nejvíce mandátů získalo hnutí ANO 2011, které skončilo na prvním místě a polepšilo si v mandátech oproti minulému volebnímu období. Hned za ním se umístilo sdružení nezávislých Fórum Jihlava, které se ziskem 7 mandátů výrazně posílilo. To bylo poprvé co se v Jihlavě umístilo sdružení nezávislých kandidátů na druhém místě, což jen ukazuje na silící pozici nezávislých kandidátů v české komunální politice. Třetí místo obsadila ODS s 6 mandáty a následovalo sdružení nezávislých kandidátů Žijeme Jihlavou. Ostatní strany, které měly v minulých letech silnou pozici si znatelně pohoršily, a to především ČSSD a KDU-ČSL, které v předchozím volební období tvořili společně s ANO vládnoucí koalici. To mimo jiné ukázalo, že lidé ve městě

nejsou spokojeni se stylem jakým se řídí město a po volbách z roku 2018 koalici uspořádalo Fórum Jihlava, ODS, Žijeme Jihlavou a KDU-ČSL.

Co vlastně ovlivňuje voliče k volbě. Zajisté je to shluk více faktorů. Myslím si, že do toho zapadá aktuální politická situace a s tím spojená aktuální reputace politické strany. Dále jsou to určitě známé, či oblíbené postavy z obce, což je něco, co hraje v komunální politice velkou roli. Třetí faktor je pak právě samotný volební program, který může zaujmout obsáhlostí, dostupností, vzhledem a srozumitelností.

Rozhodně zajímavé je se podívat na to, do jaké míry má vliv obsáhlost volebního programu na výsledky ve volbách. Ačkoliv si myslím, že to není pravidlo, tak na základě výsledků komunálních voleb v Jihlavě z roku 2018 lze konstatovat, že na prvních místech skončily strany s obsáhlými programy, a naopak na posledních místech získaly nejméně mandátů ty strany, které měly programy méně obsáhlé a věnovaly se v nich méně tématům. ANO 2011, které získalo nejvíce mandátů, šlo do voleb s nejobsáhlejším programem. Stejně tak druhé Fórum Jihlava patřilo mezi ty politické subjekty, které vsadily na co nejdelší volební program. Podobně obsáhlý program jako první dvě zmíněné strany měla i KDU-ČSL, která se však umístila na pomyslné prostřední pozici, a tudíž se nedá říct, že by v tomto případě straně obsáhlý program pomohl k lepšímu umístění. Porovnání získaných mandátů a počtu témat ve volebních programech funguje i opačně, tedy při pohledu na subjekty, které získaly nejméně mandátů. Na posledních příčkách v počtu získaných mandátů se umístily SPD a ČSSD. SPD šlo do voleb s nejméně obsáhlým programem, ve kterém se zaměřily pouze na tři témata. Stejný počet mandátů jako SPD získala ČSSD a společně se zařadily mezi nejslabší politické subjekty. ČSSD ve svém programu zmínila 4 témata. Ačkoliv si myslím, že neexistuje spojitost mezi výsledkem voleb a obsáhlostí volebního programu, tak určitě obsáhlý či dobře zpracovaný program dokáže zaujmout voliče a přesvědčit ho k volbě.

Vedle obsáhlosti volebních programů hraje podle mě důležitou roli i to, jak je volební program voličům dostupný. Jak snadno ho mohou voliči najít na stránkách politického subjektu a jak srozumitelný je. Tohle má nejlépe pod kontrolou hnutí ANO 2011, které po mé osobní zkušenosti s hledáním programů a informací má nejlépe zpracované webové stránky, na kterých jsou přehledně vidět cíle strany a volební program, se kterým jde do voleb, včetně hlavních osobností strany, kterými se ve volbách strana prezentuje. Naopak strany jako ČSSD a KSČM, tedy strany s menším ziskem mandátů, mají webové stránky nepřehledné s často zastaralými informacemi. Myslím si, že volič dá přednost těm stranám, které svůj program

lépe prezentují. Ačkoliv zkoumání politického marketingu není součástí této práce, tak zcela určitě zasahuje do voličské podpory jednotlivých stran a jejich lokálních rozvojových programů.

Mezi hlavní faktory, na které se zaměřili jihlavští političtí aktéři, byly sport a kultura. K nim přistoupily další otázky – zdělávání, rozvoj města, životní prostředí, sociální politika a doprava. Tato témata se nejčastěji vyskytovala ve volebních programech hlavních politických aktérů v Jihlavě v roce 2018. Dále se tyto témata rozvětvovala do aktuálně probíhajících projektů – rekonstrukce zimního stadionu, vodovody a kanalizace, obchvat města, výstavba dopravního terminálu, revitalizace centra města a také rozvoj zoologické zahrady. Tyto rozvojové cíle se často vyskytovaly a shodovaly v programech několika politických subjektů. Důležitost zařazení těchto témat si uvědomovaly především hlavní političtí aktéři ve městě, jako například ODS nebo hnutí ANO 2011. Vedle těchto dvou politických stran jsou důležitými aktéry v Jihlavě i sdružení nezávislých kandidátů. Fórum Jihlava a Žijeme Jihlavou! patřily ve volbách z roku 2018 k těm, kteří od voličů dostali nejvíce hlasů. To mimo jiné ukazuje i narůstající oblíbenost nezávislých kandidátů v komunální politice, jelikož výsledek nezávislých kandidátů z roku 2018 byl nejúspěšnější za celou dobu probíhání komunálních voleb v Jihlavě.

6 Seznam použitých zdrojů

6.1 Knižní publikace

BALÍK, Stanislav, Petr GONGALA a Kamil GREGOR. *Dvacet let komunálních voleb v ČR*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-381-3.

BALÍK, Stanislav. *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010. Srovnávací politologie. ISBN 978-80-7325-224-3.

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4.

BENČO, Jozef. *Chování a postoje, politika v předvolebním období*. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2006. ISBN 80-7314-082-9.

BERNARD, Josef, ed. *Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2010. ISBN 978-80-7330-187-3.

BERNARD, Josef. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7330-203-0.

BINEK, Jan. *Rozvojové možnosti obcí*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2010. ISBN 978-80-87147-29-0.

CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vědy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. Politologie (Eurolex Bohemia). ISBN 80-86432-41-6.

ČERMÁK, Daniel a Jana VOBECKÁ. *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-067-4.

- ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Praha: Grada, 2010. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-3061-5.
- ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008. Politologie (Alfa Nakladatelství). ISBN 9788087197004.
- ČMEJREK, Jaroslav. *Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR*. Davle: Kernberg, 2009. Basic. ISBN 978-80-87168-10-3.
- ČOPÍK, Jan. *Proměny a kontinuita české komunální politiky: územní samospráva v nové době (1850-2010)*. Praha: Scriptorium, 2014-. ISBN 978-80-87271-89-6.
- DISTLEROVÁ, Jana. *Aglomerační efekty a jejich vliv na ekonomický rozvoj obce*. Pardubice, 2014. Diplomová práce.
- DOLEŽALOVÁ, Antonie. *Politické stranictví a ekonomický zájem: příspěvek ke studiu mechanismů prosazování hospodářských programů a ekonomických zájmů politických stran*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2008. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 80-86729-37-0.
- EIBL, Otto a Miloš GREGOR. *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2017*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2019. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-476-6.
- EIBL, Otto. *Politický prostor a témata v České republice v letech 2006-2008*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2011. Srovnávací politologie. ISBN 978-80-7325-262-5.
- FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran*. Dotisk [i.e. 2. vyd.]. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2009. Vědecké studie (Barrister & Principal). ISBN 978-80-87029-71-8.

- HASPROVÁ, Olga. *For City: služby pro kraje, města a obce*. 2006. Praha. ISBN 80-86905-29-2.
- HOLEČEK, Jan. *Obec a její rozvoj v širších souvislostech*. Brno: GaREP, 2009. ISBN 978-80-904308-2-2.
- HRABALOVÁ, Simona. *Teorie a praxe rozvoje měst a obcí*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2004. ISBN 80-210-3356-8.
- HRABÁNKOVÁ, Magdalena. *Faktory regionálního rozvoje a jejich vliv na sociálně-ekonomický potenciál regionu: vědecká monografie*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2011. ISBN 978-80-7204-752-9.
- CHYTILEK, Roman, Otto EIBL a Anna MATUŠKOVÁ. *Teorie a metody politického marketingu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. ISBN 978-80-7325-281-6.
- CHYTILEK, Roman. *Politický prostor a politická témata: studie k soutěži politických stran*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2014. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-357-8.
- JÜPTNER, Petr, Jiří SVOBODA a Jakub HUDÁK, ed. *Komunální politické systémy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2003. ISBN 80-7308-056-7.
- KOPŘIVA, Radek. *Územní samospráva a lokální demokracie: Případová studie města Žatce* [online]. Praha, 2009 [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: <https://www.pef.czu.cz/dl/46231>. Disertační práce. Česká zemědělská univerzita v Praze.
- KOSTELECKÝ, Tomáš, Renáta MIKEŠOVÁ, Markéta POLÁKOVÁ, Daniel ČERMÁK, Josef BERNARD a Martin ŠIMON. *Geografie výsledků parlamentních voleb: vzorce volebního chování v Česku 1992-2013*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2015. ISBN 978-80-7330-284-9.

- KREJČÍ, Oskar. *Nová kniha o volbách*. Praha: Professional Publishing, 2006. ISBN 80-86946-01-0.
- LEBEDA, Tomáš. *Komunální volby klamou. Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva*. [online]. Univerzita Karlova v Praze, 2009, 2009(3) [cit. 2020-02-11]. ISSN 1803-8220. Dostupné z: https://tarantula.ruk.cuni.cz/ACPO-23-version1-006_Lebeda_US_merged.pdf
- MAŠKARINEC, Pavel. *Volební geografie Libereckého kraje 1992–2010: analýza voličského chování z pohledu explorační prostorové analýzy dat (ESDA)* [online]. Brno, 2013 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/264125514_Volebni_geografie_Libereckeho_kraje_1992-2010_analyza_volicskeho_chovani_z_pohledu_exploracni_prostorove_analyzy_dat_ESDA. Dizertační práce. Masarykova univerzita.
- MAŠKARINEC, Pavel. *Ženy a lokální politika: komunální volby v České republice v letech 1994-2018 z pohledu politické reprezentace žen*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2019. Politologická řada. ISBN 978-80-7325-489-6.
- MATUŠKOVÁ, Anna. *Politický marketing a české politické strany: volební kampaně v roce 2006*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. ISBN 9788021051690.
- NEEDHAM, Catherine. *Brand Leaders: Clinton, Blair and the Limitations of the Permanent Campaign* Catherine Needham [online]. 2005 [cit. 2020-02-13].
- NEJEDLÁ, Veronika. *Analýza faktorů rozvoje obcí*. Pardubice, 2011. Diplomová práce. Univerzita Pardubice.
- NOVOTNÝ, Lukáš and TACHECÍ, Petra. 2013. *Komunální volby v Ústí nad Labem*. Ústí n. Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně. ISBN: 978–80–7414–622–0.

- PALGUTA, Ján. *Kdo je váš starosta: volební soutěž a charakteristiky zastupitelů v ČR*. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR, 2017. Studie (Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu). ISBN 978-80-7344-440-2.
- SCHANTZ, Kristoffer. *The Mixed Issue Voting Model* [online]. 2000 [cit. 2020-02-13]. Dostupné z: http://members.tripod.com/kristoffer_schantz/mixedmod.PDF
- STRMISKA, Maxmilián; CHYTILEK, Roman; ŠEDO, Jakub AND EIBL Otto. 2009. *Volební komplexy zemí V4. Studie k pojetí víceúrovňového volebního prostoru*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 978-80-7325-201-4.
- ŠARADÍN, Pavel a Jan OUTLÝ. *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. ISBN 80-244-0798-1.
- VASSALLO, Francesca a Clyde WILCOX. Party as a carrier of ideas. KATZ, Richard a William CROTTY. *Handbook of Party Politics* [online]. s. 413-421 [cit. 2020-02-13].
- CHALUPSKÝ, Ladislav. Sociální a ekonomický rozvoj města Jihlavy [online]. Praha, 2008 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/9nout8/>. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Marek Jetmar.
- VOBECKÁ, Jana a Tomáš KOSTELECKÝ, ed. *Politické důsledky suburbanizace: analýza případových studií proměn politického chování a občanské participace ve vybraných suburbánních lokalitách Prahy a Brna*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-129-3.

6.2 Internetové zdroje

Kandidát v komunálních volbách je stále častěji nezávislý a bez politické příslušnosti. *Statistika&My* [online]. 2019 [cit. 2020-11-11]. Dostupné z:

<https://www.statistikaamy.cz/2019/11/11/kandidat-v-komunalnich-volbach-je-stale-casteji-nezavisly-a-bez-politicke-prislusnosti/>

Databáze demografických údajů za obce ČR | ČSÚ. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. 2020 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Jihlava nakoupila nové občany, dostane víc peněz - iDNES.cz. *IDNES.cz* [online]. 2005 [cit. 2020-11-04]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/jihlava-nakoupila-nove-obcany-dostane-vic-penez.A051212_143134_domaci_cen

Dobrá praxe - odpadové hospodářství města Jihlavy - Arnika. *Arnika* [online]. 2020 [cit. 2020-11-04]. Dostupné z: <https://arnika.org/mesto-jihlava>

Jihlava, Podnikatelské subjekty podle převažující činnosti - statistika | Kurzy.cz. *Kurzy měn, akcie, komodity, zákony, zaměstnání* - Kurzy.cz | Kurzy.cz [online]. 2019 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/obec/jihlava/stats-PU-MOSZV-ORGNACE-stranka/>

Statistiky VDB. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. 2020 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=statistiky&katalog=31428>

Jihlava, Stav obyvatel - statistika | Kurzy.cz. *Kurzy měn, akcie, komodity, zákony, zaměstnání* - Kurzy.cz | Kurzy.cz [online]. 2020 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://regiony.kurzy.cz/jihlava/stats/>

Jihlava, 6. Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity - statistika | Kurzy.cz. *Kurzy měn, akcie, komodity, zákony, zaměstnání* - Kurzy.cz | Kurzy.cz [online]. 2020 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/obec/jihlava/stats-PU-SLDB-6-stranka/>

Veřejná databáze - Domovní fond v obci. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online]. 2011 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&vyhltext=&zo=N&krok=5&z=T&f=TABULKA&nahled=N&sp=N&nuid=>

&zs=&skupId=&verze=-

1&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&str=v114&rouska=true&clsp=null&katalog=30814&pvoch=&u=v114__VUZEMI__43__586846&pvo=OTOB117

V Jihlavě ožívá výstavba bytů. Kupující si za ně ale připlatí - iDNES.cz. PACLÍK, Jaroslav. *IDNES.cz* [online]. 2015 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/krajske-mesto-vysociny-planuje-vystavbu-novych-bytu.A150502_2159893_jihlava-zpravy_evs

Přípravu hlubinného úložiště na Jihlavsku může ovlivnit zvažovaná přehrada - iDNES.cz. BLAŽEK, Tomáš. *IDNES.cz* [online]. 2015 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/jadro-odpad-uloziste-hradek-dolni-cerekev-jihlava-voda-prehrada-vysocina-suraao.A191115_514397_jihlava-zpravy_mv

Jste zátěží, tak plat'te. Jihlavská radnice zvyšuje tlak na Kronospan - iDNES.cz. ZELNÍČKOVÁ, Ilona. *IDNES.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/kronospan-magistrat-radnice-jihlava-ekoklogie-drevotrisky-kompenzace-vysocina.A190831_499032_jihlava-zpravy_evs

Inteligentní zastávky v Jihlavě: Jihlava. *Jihlava* [online]. 2019 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/inteligentni-zastavky-v-jihlave/d-534174>

Dopravní podnik města Jihlavy, a.s. *Dopravní podnik města Jihlavy, a.s.* [online]. [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: http://www.dpmj.cz/www/mambo/index.php?option=com_content&task=view&id=338&Itemid=56

Doprava v Jihlavě. *Jihlava* [online]. 2020 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/infrastruktura/d-490654/p1=104146>

Jihlava má první mateřskou školu s nepřetržitým provozem v kraji: Jihlava. *Jihlava* [online]. 2019 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/jihlava-ma-prvni-materskou-skolu-s-nepretrzitim-provozem-v-kraji/d-533958>

Kapacity v jihlavských školách jsou dostatečné: Jihlava. *Jihlava* [online]. 2018 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/kapacity-v-jihlavskych-skolach-jsou-dostatecne/d-527375>

Potvrzeno. Z 18 středních škol na Vysočině bude 8 vzdělávacích center - iDNES.cz. PACLÍK, Jaroslav a Martin VOKÁČ. *IDNES.cz* [online]. 2013 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/kraj-vysocina-slouci-18-strednich-skol-do-osmi-vzdelavacich-ceenter.A130626_1944859_jihlava-zpravy_mv

První magisterské studium v kraji získala Vysoká škola polytechnická Jihlava | Aktuality | VŠPJ. *VŠPJ* [online]. 2015 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://www.vspj.cz/skola/obecne-informace/aktualita/816>

Festival dokumentů začal, zájemce zve na 277 filmů i do virtuální reality - iDNES.cz. ZELNÍČKOVÁ, Ilona. *IDNES.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/film-dokument-festival-ji-hlava-jihlava-vysocina-kultura-zahajeni.A191025_510262_jihlava-zpravy_mv

Jihlava, Sociální oblast - statistika | Kurzy.cz. *Kurzy měn, akcie, komodity, zákony, zaměstnání - Kurzy.cz | Kurzy.cz* [online]. 2018 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/obec/jihlava/stats-PU-MOSZV-SZB-stranka/>

Zařízení sociálních služeb zřízené statutárním městem Jihlava: Jihlava. *Jihlava* [online]. 2020 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://www.jihlava.cz/zarizeni-socialnich-sluzeb-zrizene-statutarnim-mestem-jihlava/d-1892>

Vysočina je letos takřka bez sněhu, vodo hospodáři mají obavy ze sucha - iDNES.cz. ZELNÍČKOVÁ, Ilona. *IDNES.cz* [online]. 2020 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/voda-sucho-prehrada-vodovod-nadrz-zasobasnih-jihlava-vysocina-povodi.A200207_531626_jihlava-zpravy_mv

Jihlava se stovek milionů za vodovody a kanalizace nevzdá. SINGR, Martin. *Jihlavský deník* [online]. 2020 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z:

https://jihlavsky.denik.cz/zpravy_region/jihlava-se-stovek-milionu-za-vodovody-a-kanalizace-nevzda-20200204.html

Jihlava: Vodárenské memorandum je prodlouženo. *ParlamentniListy.cz* [online]. 2020 [cit. 2020-10-21]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/politika/obce-voicum/Jihlava-Vodarenske-memorandum-je-prodlouzeno-614804>

Volby.cz - Český statistický úřad | ČSÚ [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

Jihlava - komunální volby 2014. *IDNES.cz* [online]. 2014 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/volby/komunalni/2014?t=3&o=10&o2=CZ0632>

Fórum Jihlava jde do komunálních voleb na kandidátce STAN. *ParlamentniListy.cz – politika ze všech stran* [online]. 2018 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-voicum/Forum-Jihlava-jde-do-komunalnich-voleb-na-kandidatce-STAN-540871>

Komunální volby 2014: Výsledky v každém městě i obci. *Aktuálně - Aktuálně.cz* [online]. 2014 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/komunalni-volby-2014/#/>

Volební program ODS Jihlava. *ODS* [online]. 2014 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.ods.cz/ms.jihlava/clanek/8060-volebni-program-ods-jihlava>

Strana zelených Jihlava [online]. 2018 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <http://zelenajihlava.cz/>

Volby do zastupitelstva, 2014. *Strana zelených Jihlava* [online]. 2014 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <http://zelenajihlava.cz/volby-do-zastupitelstva-2014/>

Fórum Jihlava [online]. 2018 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <http://www.forumjihlava.cz/>

Jihlava - komunální volby 2014. *ANO Jihlava* [online]. 2018 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <http://jihlava.anobudelip.cz/>

Komunální volby 2002: Jihlava. *Jihlava - aktuálně* [online]. 2002 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://jihlava.cz/komunalni-volby-2002/d-69259>

Po letech sporů o kanalizace se blíží smír, podle kritiků za stovky milionů Zdroj: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/kanalizace-vodovody-spor-smir-jihlava-svak-zastupitelstvo-dohoda-ekonomika-vyrovnani-vodohospodarstv.A200624_555248_jihlava-zpravy_mv.IDNES.cz [online]. 2020 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/kanalizace-vodovody-spor-smir-jihlava-svak-zastupitelstvo-dohoda-ekonomika-vyrovnani-vodohospodarstv.A200624_555248_jihlava-zpravy_mv

Ve sporu o kanalizace přichází Jihlava každý den o 162 tisíc korun Zdroj: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/spor-jihlavy-a-svak-o-kanalizace-a-vodovody.A150213_2139258_jihlava-zpravy_mv.IDNES.cz [online]. 2015 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/spor-jihlavy-a-svak-o-kanalizace-a-vodovody.A150213_2139258_jihlava-zpravy_mv

Výborně! Jihlava a svazek obcí po osmi letech ukončily většinu sporů, vyřešit zbývá Hosov. *Jihlavská drbna* [online]. 2020 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://jihlavska.drba.cz/zpravy/spolecnost/11848-vyborne-jihlava-a-svazek-obci-po-osmi-letech-ukoncily-vetsinu-sporu-vyresit-zbyva-hosov.html>

Na novém jihlavském náměstí má přibýt 46 stromů a zmizet 50 míst pro auta. *IDNES.cz* [online]. 2020 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/namesti-revitalizace-rekonstrukce-navrh-studie-debata-jihlava-zelen-strom-parkovani-vysocina-prior.A200514_547360_jihlava-zpravy_mv

Zoo Jihlava se raduje z druhé nejvyšší návštěvnosti! *ZOO Jihlava* [online]. 2019 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://zoojihlava.cz/zoo-jihlava-se-raduje-z-druhe-nejvyssi-navstevnosti/>

Na získaných pozemcích se budou pást poníci ze zoo. *Jihlavské listy* [online]. 2019 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.jihlavske-listy.cz/clanek27180-na-ziskanych-pozemcich-se-budou-past-ponici-ze-zoo.html>

Jihlava řeší, co s areálem Modety. Uvažuje o bytech i zázemí pro zoo. *IDNES.cz* [online]. 2017 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/jihlava-zatim-nevi-jak-vyuzit-byvaly-areal-modety.A170711_2337918_jihlava-zpravy_evs

Obchvat Velkého Beranova už se rýsuje. Řidiči ho poprvé otestují 30. října. *Jihlavská drbna* [online]. 2020 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://jihlavska.drbna.cz/zpravy/doprava/12642-foto-obchvat-velkeho-beranova-uz-se-rysuje-ridici-ho-poprve-otestuji-v-patek-30-rijna.html>

Než se začne stavět obchvat Jihlavy, musí město převzít krajské silnice. *IDNES.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/doprava-obchvat-jihlava-silnice-prevod-kraj-vysocina-dohoda-oprava-rekonstrukce.A190719_490059_jihlava-zpravy_mv

Obchvat Jihlavy: Město a kraj se dohodly na převzetí silnic. *Deník.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/regiony/obchvat-jihlavy-mesto-a-kraj-se-dohodly-na-prevzeti-silnic-20190921.html>

Kvůli hluku mění Jihlava projekt na dopravní terminál, vzdát se ho nechce. *IDNES.cz* [online]. 2020 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/terminal-doprava-jihlava-nadrazi-projekt-eia-hluk-sprava-zeleznic-investice-vysocina.A200319_539787_jihlava-zpravy_mv

Jihlavané jsou nejvíce spokojeni s cyklostezkami a zoologickou zahradou. *Parlamentní listy* [online]. 2020 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z:

<https://www.parlamentnilisty.cz/politika/obce-volicum/Jihlavane-jsou-nejvice-spokojeni-s-cyklostezkami-a-zoologickou-zahradou-636219>

Spokojenost obyvatel s místním společenstvím a mobilita a místní přeprava obyvatel Jihlavy 2017 [online]. In: . 2017, s. 52 [cit. 2020-11-11]. Dostupné z: https://jihlava.cz/assets/File.ashx?id_org=5967&id_dokumenty=520698

Spokojenost obyvatel s místním společenstvím a mobilita a místní přeprava obyvatel Jihlavy 2019 [online]. In: . 2019, s. 51 [cit. 2020-11-11]. Dostupné z: https://jihlava.cz/assets/File.ashx?id_org=5967&id_dokumenty=534610

Výsledky pro zastupitelstvo města Jihlava. *IDNES.cz* [online]. 2018 [cit. 2020-11-11]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/volby/komunalni?t=vysledky-obec&o=10&o2=CZ0632&o3=586846&obec=jihlava>

Koaliční strany v Jihlavě se domluvily, primátorkou bude Koubová. *Deník.cz* [online]. 2018 [cit. 2020-11-11]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/vime-prvni-koalicni-stany-v-jihlave-se-domluvily-primatorkou-bude-koubova-20181026.html

Komunální volby v Jihlavě ovládlo ANO. ČSSD dosavadního primátora propadla. *Deník.cz* [online]. 2018 [cit. 2020-11-11]. Dostupné z: https://jihlavsky.denik.cz/zpravy_region/komunalni-volby-v-jihlave-ovladlo-ano-cssd-dosavadniho-primatora-propadla-20181007.html

Jihlavě povládně čtyřčlenná koalice, primátorkou by mohla být Koubová. Vítězné ANO skončí v opozici. *IROZHLAS* [online]. 2018 [cit. 2020-11-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jihlava-komunalni-volby-koalice-forum-jihlava-koubova-ano_1810262007_lac

V Jihlavě vznikla koalice bez ANO, hnutí míří do opozice. *Aktuálně - Aktuálně.cz* [online]. 2014 [cit. 2020-11-09]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/regiony/vysocina/v->

jihlave-vznikla-koalice-bez-ano-hnuti-miri-do-
opozice/r~4651be52588c11e4a10c0025900fea04/

I v Jihlavě obešli vítězného Babiše. Primátora získal alespoň v Ústí. Jihlavští ale změnili svoje heslo: Nevzdáme to! *Krajské listy* [online]. 2014 [cit. 2020-11-09]. Dostupné z: <https://www.krajskelisty.cz/vysocina/okres-jihlava/6701-i-v-jihlave-obesli-vitezneho-babise-primatora-ziskal-alespon-v-usti-jihlavsti-ale-zmenili-svoje-heslo-nevzdame-to.htm>

Jihlava má novou vládu. I s vítězi voleb z roku 2014. *Idnes.cz* [online]. 2016 [cit. 2020-11-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/nove-vedeni-na-jihlavske-radnici.A161116_2286475_jihlava-zpravy_evs

BÁRTA, Jiří. Jihlavská koalice má už jen nejtěsnější většinu, přišla o Kalinův hlas *IDNES.cz* [online]. 2019 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/vysocina-jihlava-radnice-magistrat-koalice-forum-jihlava-ods-zijeme-jihlavou-kdu-csl-jaromir-kalina.A190730_492193_jihlava-zpravy_epsal

Primátorka Jihlavy má nového náměstka. Řady zastupitelů rozšířila další žena. *Jihlavská Drbna - zprávy z Jihlavy a Vysočiny* [online]. 2020 [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://jihlavska.drbna.cz/zpravy/politika/10886-primatorka-jihlavy-ma-noveho-namestka-rady-zastupitelu-rozsirila-dalsi-zena.html>

Rozvoj měst - Regionální politika - Evropská komise. European Commission [online]. [cit. 2020-11-29]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/themes/urban-development/